

**T.C.
HATAY MUSTAFA KEMAL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI**

**CORNELL VE ZİHİN HARİTASI NOT ALMA
TEKNİKLERİNİN ORTAOKUL
ÖĞRENCİLERİNİN DİNLEDİĞİNİ ANLAMA
DÜZEYLERİNE ETKİSİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan

Ezgi ADAN

Tez Danışmanı

Doç. Dr. Hüseyin ÖZÇAKMAK

HATAY-2025

**T.C.
HATAY MUSTAFA KEMAL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI**

**CORNELL VE ZİHİN HARİTASI NOT ALMA
TEKNİKLERİNİN ORTAOKUL
ÖĞRENCİLERİNİN DİNLEDİĞİNİ ANLAMA
DÜZEYLERİNE ETKİSİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan

Ezgi ADAN

Tez Danışmanı

Doç. Dr. Hüseyin ÖZÇAKMAK

HATAY-2025

ONAY

EZGİ ADAN tarafından hazırlanan “**CORNELL VE ZİHİN HARİTASI NOT ALMA TEKNİKLERİNİN ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN DİNLEDİĞİNİ ANLAMA DÜZEYLERİNE ETKİSİ**” adlı bu çalışma jüri tarafından lisansüstü öğretim yönetmeliğinin ilgili maddelerine göre değerlendirilip oybirliği / oyçokluğu ile **TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANA BİLİM DALINDA YÜKSEK LİSANS TEZİ** olarak kabul edilmiştir.

07/02/2025

Jüri Üyeleri	İmza
Doç. Dr. Hüseyin ÖZÇAKMAK (Tez Danışmanı- Başkan)	
Doç. Dr. Fatih TANRIKULU	
Dr. Öğr. Üyesi Sakine HAKKOYMAZ	

Ezgi ADAN tarafından hazırlanan “**CORNELL VE ZİHİN HARİTASI NOT ALMA TEKNİKLERİNİN ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN DİNLEDİĞİNİ ANLAMA DÜZEYLERİNE ETKİSİ**” adlı tez çalışmasının yukarıda imzaları bulunan jüri üyelerince kabul edildiğini onaylarım.

Doç. Dr. Sinan ERDOĞAN
Enstitü Müdürü

TÜRKİYE CUMHURİYET
HATAY MUSTAFA KEMAL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Bu belge ile bu tezde yer alan bilgilerin tamamının akademik kurallara ve etik ilkelerine uygun olarak toplanıp sunulduğunu beyan ederim. Söz konusu kural ve ilkelerin gereği olarak tezde yararlandığım eserlerin tamamına uygun bir şekilde atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi ayrıca beyan ederim. (07/02/2025)

Ezgi ADAN

ÖNSÖZ

Temel dil becerileri dört alandan oluşur. Bunlar; dinleme, konuşma, okuma ve yazma becerileridir. Bu beceriler içerisinde zamanın büyük bir kısmı dinlemeye ayrılır. İnsan hafızası bu kadar sınırlıyken dinlenen her şeyi akılda tutmak oldukça zordur. İletişimde dinlenen bilgileri hatırla tutmak ve muhafaza etmek için not tutmaya ihtiyaç duyulur. Geleneksel not alma tekniği dışında, son yıllarda her alanda kullanılan Cornell not alma tekniği ve zihin haritası yöntemiyle not alma tekniklerinden faydalanan öğrenciler olumlu görüşler bildirmektedir. Çalışmada Cornell not alma tekniği ve zihin haritası tekniğinin daha iyi tanıtılmasının, dinlenenleri not almada yararlı olacağı düşünülmüştür.

Bu çalışma Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Ana Bilim Dalı'nda yüksek lisans tezi olarak hazırlanmıştır. Bu araştırmanın genel amacı, ortaokul 5 ve 8. sınıf öğrencilerinin Cornell not alma tekniği ve Zihin haritası tekniğiyle not almalarının dinlediklerini anlama düzeylerine etkisini incelemektir.

Çalışmanın birinci bölümü olan “Giriş” bölümünde araştırmanın problem durumuna, problem cümlesine, alt problemlerine, amacına, önemine, ilgili araştırmalarına, sınırlılıklarına, sayıtlarına ve tanımlarına yer verilmiştir. Çalışmanın ikinci bölümü olan “Kavramsal Çerçeve” bölümünde; dinlemeye, dinleme ile ilgili yapılan tanımlara, dinlemeyi etkileyen faktörlere, dinlemenin önemine, dinlemenin diğer becerilerle ilişkisine, dinlemenin eğitim programlarındaki yerine, dinleme türlerine, dinleme stratejilerine, dinleme yöntem ve tekniklerine, not alarak dinlemenin tanımına, not alarak dinleme tekniklerinden Cornell not alma tekniğine ve zihin haritası yöntemiyle not alma tekniğine yer verilmiştir. Çalışmanın üçüncü bölümü olan “Yöntem” bölümünde araştırmanın modeli, çalışma grubu, verilerin toplanması, veri toplama araçları, verilerin analizi ve araştırmanın geçerlik ve güvenirliği alt başlıklarına yer verilmiştir. Çalışmanın dördüncü bölümü olan “Bulgular” bölümünde alt problemlere yönelik elde edilen nicel ve nitel bulgulara yer verilmiştir. Çalışmanın beşinci bölümü olan “Tartışma, Sonuç ve Öneriler” bölümünde ise çalışmadan elde edilen sonuçlar ele alınmış ve çalışmanın sonunda bazı önerilere yer verilmiştir.

Çalışmamın her aşamasında bana yol gösteren, desteğini hiç esirgemeyen değerli danışmanım Doç. Dr. Hüseyin ÖZÇAKMAK'a teşekkür eder ve saygılarımı

sunarım. Desteğini ve sevgisini hayatımın her alanında hissettiğim sevgili aileme ve kız kardeşim Ece Adan'a sonsuz teşekkürler.

CORNELL VE ZİHİN HARİTASI NOT ALMA TEKNİKLERİNİN ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN DİNLEDİĞİNİ ANLAMA DÜZEYLERİNE ETKİSİ

Ezgi ADAN

Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Ana Bilim Dalı,

Yüksek Lisans Tezi, 2025

Danışman: Doç. Dr. Hüseyin ÖZÇAKMAK

ÖZET

Bu araştırmanın amacı, ortaokul 5 ve 8. sınıf öğrencilerinin Cornell not alma tekniği ve zihin haritası tekniğiyle not almalarının dinlediğini anlama düzeylerine etkisini incelemektir. Tarama modelinde gerçekleştirilen bu çalışmada, çalışma grubu, amaçlı örnekleme yöntemlerinden kolay ulaşılabilir örnekleme tekniği ile belirlenmiştir. Çalışma grubunu, 2024-2025 eğitim ve öğretim yılında Hatay'ın merkez ilçesi olan Antakya'da bir devlet okulunda öğrenim gören 5. ve 8. sınıf öğrencisi 90 kişi oluşturmaktadır. Çalışmada ön test-son teste dayalı kontrol gruplu deneysel desen kullanılmıştır. Deney ve kontrol gruplarında Dinleme Anlama Testi ön test olarak uygulanmıştır. 1. deney grubu öğrencilerine Cornell not alma tekniğiyle, 2. deney grubu öğrencilerine zihin haritası ile not alma tekniğiyle, kontrol grubu öğrencilerine ise geleneksel tarzda not alma eğitimi verilmiştir. 5 hafta süren uygulamaların ardından, her gruba ön-test olarak uygulanan Dinleme-Anlama Testi son test olarak tekrar uygulanmıştır. Araştırma verileri, Kişisel Bilgi Formu, Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu, Dinlediğini Anlama Başarı Testi ile toplanmıştır. Araştırma sonucunda yapılan istatistiksel analizler, not almanın Cornell ve geleneksel gruplarda öğrencilerin dinlediğini anlama puanları üzerinde etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Gruplar dinlediğini anlama başarıları açısından kendi içlerinde kıyaslandığında not alma eğitimi verilen grupların en başarılı olanı zihin haritası tekniğiyle not alan grup olmuştur. Bu grubu, Cornell tekniği ve geleneksel not alan gruplar takip etmiştir. Cinsiyet değişkeni bakımından geleneksel, Cornell Not Alma ve Zihin Haritası Not Alma gruplarına istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığın olmadığı saptanmıştır. Sınıf değişkeni açısından kıyaslandığında, Cornell Not Alma ve Zihin

Haritası Not Alma teknikleriyle not alan öğrencilerin son test dinleme anlama başarı puanları arasında, 5. sınıf öğrencileri lehine anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir. Ancak geleneksel tarzda not almada sınıf değişkeni açısından anlamlı bir farklılık bulunamamıştır.

Anahtar Kelimeler: Dinleme, Not Alma, Cornell, Zihin Haritası

**THE EFFECT OF NOTETAKING WITH CORNELL NOTETAKING
TECHNIQUE AND MIND MAP TECHNIQUE ON THE LISTENING
COMPREHENSION LEVELS OF SECONDARY SCHOOL 5th AND 8th
GRADE STUDENTS**

Ezgi ADAN

**Department of Turkish and Social Sciences Education,
Master's Thesis, 2025**

Supervisor: Assoc. Doç. Dr. Hüseyin ÖZÇAKMAK

ABSTRACT

The aim of this study is to examine the effect of taking notes with Cornell note-taking technique and mind mapping technique on listening comprehension levels of 5th and 8th grade middle school students. In this study, which was conducted in the survey model, the study group was determined by the convenience sampling technique, one of the purposeful sampling methods. The study group consisted of 90 5th and 8th grade students studying in a public school in Antakya, the central district of Hatay, in the 2024-2025 academic year. An experimental design with a control group based on pretest-posttest was used in the study. The Listening Comprehension Test was administered as a pretest in the experimental and control groups. 1st experimental group students were trained with Cornell note-taking technique, 2nd experimental group students were trained with mind map note-taking technique and control group students were trained with traditional note-taking technique. After 5 weeks of practice, the Listening Comprehension Test, which was administered to each group as a pre-test, was administered again as a post-test. The research data were collected through Personal Information Form, Semi-structured Interview Form and Listening Comprehension Achievement Test. Statistical analysis of the results of the study revealed that note-taking was effective on students listening comprehension scores in Cornell and traditional groups. When the groups were compared within themselves in terms of their listening comprehension achievements, the most successful of the groups trained in note-taking was the group that took notes with the mind map technique. This group was followed by the Cornell technique and traditional note-taking groups. There was no statistically significant difference between the traditional, Cornell note-taking and Mind Map note-taking groups in terms of gender variable. When compared in

terms of class variable, it was found that there was a significant difference between the post-test listening comprehension achievement scores of students who took notes with Cornell Note Taking and Mind Map Note Taking techniques in favor of 5th grade students. However, no significant difference was found in terms of class variable in traditional note-taking.

Keywords: Listening, Note Taking, Cornell, Mind Map

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	i
ABSTRACT	iii
İÇİNDEKİLER	v
TABLolar LİSTESİ.....	viii
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	x

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

1.1. Problem Durumu	1
1.2. Problem Cümlesi	4
1.3. Alt Problemler	4
1.4. Araştırmanın Amacı	5
1.5. Araştırmanın Önemi	5
1.6. İlgili Araştırmalar.....	6
1.7. Yurt İçinde Yapılan Çalışmalar	6
1.8. Yurt Dışında Yapılan Çalışmalar	12
1.9. Sınırlılıklar	16
1.10. Sayıtlar	16
1.11. Tanımlar	16

İKİNCİ BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE

2. 1. Dinleme.....	18
2.2. Dinleme Becerisinin Önemi	20
2.3. Dinlemeyi Etkileyen Faktörler	21
2.4. Dinlemenin Diğer Beceri Alanlarıyla İlişkisi	26
2.4.1. Dinleme-Konuşma	26
2.4.2. Dinleme-Okuma.....	26
2.4.3. Dinleme-Yazma	27
2.5. Türkçe Eğitim Programlarında Dinleme Eğitimi.....	28
2.6. Dinleme Türleri	29
2.7. Dinleme Stratejileri	31
2.7.1. Dinleme Öncesi Yapılacak Etkinlikler.....	31

2.7.2. Dinleme Sırasında Yapılacak Etkinlikler	32
2.7.3. Dinleme Sonrası Yapılacak Etkinlikler	32
2.8. Dinleme Yöntem ve Teknikleri	33
2.8.1. Katılımlı Dinleme İzleme	33
2.8.2. Kendini Konuşanın Yerine Koyarak Dinleme/İzleme (Empati Kurma) ...	33
2.8.3. Yaratıcı Dinleme/İzleme	34
2.8.4. Seçici Dinleme/İzleme	34
2.8.5. Eleştirel (Sorgulayıcı) Dinleme/İzleme	34
2.8.6. Katılımsız Dinleme/İzleme	35
2.8.7. Not Alarak Dinleme/İzleme	35
2.9. Not Alma	36
2.9.1. Not Alma Aşamaları.....	37
2.9.2. Not Alma ve Yararları	37
2.9.3. Not Alma Türleri.....	38
2.9.3.1. Ana Fikir Tekniği	39
2.9.3.2. Paragraf Tekniği	39
2.9.3.3. Aynen Kaydetme Tekniği	39
2.9.3.4. Özetleme Tekniği	39
2.9.3.5. Cornell Not Alma Tekniği.....	40
2.9.3.6. Zihin Haritası Tekniği	42

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Modeli	47
3.2. Çalışma Grubu	47
3.3. Verilerin Toplanması	48
3.3.1. Nicel Verilerin Toplanması	48
3.3.2. Nitel Verilerin Toplanması	49
3.4. Veri Toplama Araçları	50
3.4.1. Kişisel Bilgi Formu.....	50
3.4.2. Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu	50
3.4.3. Dinlediğini Anlama Sorularının Oluşturulması	50
3.5. Uygulama Süreci.....	50
3.5.1. Beşinci. Sınıfların Nicel Uygulama Süreci.....	51
3.5.2. Sekizinci Sınıfların Nicel Uygulama Süreci	52
3.6. Verilerin Analizi	52
3.7. Araştırmanın Geçerlilik ve Güvenilirliği	53

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. BULGULAR

4.1. Nicel Bulgular	54
4.1.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular	54
4.1.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular	54
4.1.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular	55
4.1.4. Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular	55
4.1.5. Beşinci Alt Probleme İlişkin Bulgular	56
4.1.6. Altıncı Alt Probleme İlişkin Bulgular	56
4.1.7. Yedinci Alt Probleme İlişkin Bulgular	57
4.1.8. Sekizinci Alt Probleme İlişkin Bulgular	57
4.1.9. Dokuzuncu Alt Probleme İlişkin Bulgular	58
4.1.10. Onuncu Alt Probleme İlişkin Bulgular	59
4.1.11. On Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular	59
4.1.12. On İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular	60
4.2. Nitel Bulgular	60
4.2.1. On Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular	60

BEŞİNCİ BÖLÜM

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

5.1. Sonuç ve Tartışma	68
5.2. Öneriler	72
KAYNAKÇA	73
EKLER	78

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1. Çalışma Grubunu Oluşturan Öğrencilere İlişkin Bilgiler.....	48
Tablo 2. 5.Sınıfların Nicel Uygulama Süreci	51
Tablo 3. 8.Sınıfların Nicel Uygulama Süreci	52
Tablo 4. Geleneksel Tarzda Not Alan Öğrencilerin Ön Test ve Son Test Dinlediğini Anlama Puanlarına İlişkin Bağımlı Gruplar T-Testi Sonuçları	54
Tablo 5. Geleneksel Tarzda Not Alan Öğrencilerin Dinlediğini Anlama Puanlarının Cinsiyete Göre Bağımsız Gruplar T-Testi Sonuçları.....	55
Tablo 6. Geleneksel Tarzda Not Alan Öğrencilerin Dinlediğini Anlama Puanlarının Sınıf Değişkenine Göre Bağımsız Gruplar T-Testi Sonuçları	55
Tablo 7. Cornell Tekniğiyle Not Alan Öğrencilerin Ön Test ve Son Test Dinlediğini Anlama Puanlarına İlişkin Bağımlı Gruplar T-Testi Sonuçları	56
Tablo 8. Cornell Tekniğiyle Not Alan Öğrencilerin Dinlediğini Anlama Puanlarının Cinsiyete Göre Bağımsız Gruplar T-Testi Sonuçları.....	56
Tablo 9. Cornell Tekniğiyle Not Alan Öğrencilerin Dinlediğini Anlama Puanlarının Sınıf Değişkenine Göre Bağımsız Gruplar T-Testi Sonuçları	57
Tablo 10. Zihin Haritası Tekniğiyle Not Alan Öğrencilerin Dinlediğini Anlama Puanlarının Cinsiyete Göre Bağımsız Gruplar T-Testi Sonuçları	57
Tablo 11. Zihin Haritası Tekniğiyle Not Alan Öğrencilerin Dinlediğini Anlama Puanlarının Cinsiyete Göre Bağımsız Gruplar T-Testi Sonuçları	57
Tablo 12. Zihin Haritası Tekniğiyle Not Alan Öğrencilerin Dinlediğini Anlama Puanlarının Sınıf Değişkenine Göre Bağımsız Gruplar T-Testi Sonuçları.....	58
Tablo 13. Geleneksel Tarzda Not Alan ve Cornell Tekniğiyle Not Alan Öğrencilerin Dinlediğini Anlama Son Test Puanlarına İlişkin Bağımsız Gruplar T-Testi Sonuçları	59
Tablo 14. Geleneksel Tarzda Not Alan ve Zihin Haritası Tekniğiyle Not Alan Öğrencilerin Dinlediğini Anlama Son Test Puanlarına İlişkin Bağımsız Gruplar T-Testi Sonuçları.....	59
Tablo 15. Cornell Tekniğiyle Not Alan ve Zihin Haritası Tekniğiyle Not Alan Öğrencilerin Dinlediğini Anlama Son Test Puanlarına İlişkin Bağımsız Gruplar T-Testi Sonuçları.....	60
Tablo 16. Zihin Haritasıyla Not Alma Tekniği Hakkında Öğrenci Görüşleri.....	60
Tablo 17. Zihin haritasıyla not alma tekniğini kullanmanın derste nasıl etkilemesi .	61

Tablo 18. Zihin haritasıyla not alma tekniğinin hangi derslerde kullanılabileceğine dair öğrenci görüşleri	62
Tablo 19. Zihin haritasıyla not alma tekniğini günlük hayatta başka alanlarda kullanılabileceğine dair öğrenci görüşleri	62
Tablo 20. Zihin haritasıyla not alma tekniğinin diğer not alma tekniklerine göre avantaj veya dezavantajları hakkında öğrenci görüşleri	63
Tablo 21. Cornell not alma tekniği ile ilgili öğrenci görüşleri	64
Tablo 22. Cornell not alma tekniğini kullanmalarının derste etkilemesi.....	64
Tablo 23. Cornell not alma tekniğinin hangi derslerde kullanılabileceğine dair öğrenci görüşleri.....	64
Tablo 24. Cornell not alma tekniğini günlük hayatta başka alanlarda kullanılabileceğine dair öğrenci görüşleri	65
Tablo 25. Cornell not alma tekniğinin diğer not alma tekniklerine göre avantaj veya dezavantajları hakkında öğrenci görüşleri	65

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1: Not Alma Aşamaları	37
Şekil 2: Cornell Not Alma Bölümleri	42
Şekil 3: Beyin Yarı Kürelerinin Fonksiyonları	44
Şekil 4: Zihin Haritalama Tekniği İçin Gerekenler.....	44
Şekil 5: Zihin Haritaları Tekniği.....	46

BİRİNCİ BÖLÜM

ARAŞTIRMANIN PROBLEMİ, AMACI VE ÖNEMİ

GİRİŞ

Bu bölümde araştırmanın problem durumuna, problem cümlesine, alt problemlerine, araştırmanın önemine, ilgili araştırmalarına, sınırlılıklarına, sayıltılarına ve tanımlarına yer verilmiştir.

1.1. Problem Durumu

Bireyler arasında iletişimin kurulmasını sağlayan temel araç dildir. Dil, anlama (dinleme ve okuma) ve anlatma (konuşma ve yazma) becerilerinden oluşmaktadır. Anlama becerileri içerisinde yer alan dinleme, bireyin anne karnında edindiği ilk beceri olarak kabul edilmektedir. Bu özellik, anne karnındaki çocuğun çevresiyle iletişim kurmasına olanak sağlayan dinleme becerisini geliştirir. Dolayısıyla dinleme becerisi, diğer becerilerden ayrı tutularak kendiliğinden gelişebilecek bir beceri olarak değerlendirilmemelidir.

Günlük hayatta iletişimde ortalama olarak %45 dinleme %30 konuşma, %16 okuma ve %9 yazma becerileri kullanılmaktadır (Feyten,1996; Akt: Yaman,2015, s.310). Bu beceriler içinde en büyük paya sahip olan dinlemedir. Dinleme, alıcının göndericinin iletmek istediği mesajı anlamak için gösterdiği çabadır. Dinleme süreci; ilgi, işitme, dikkat, kavrama, dinleme, değerlendirme ve tepki aşamalarından geçmektedir (Özbay, 2009, s. 54). Dinleme, sesleri ve sözleri zihinde yapılandırma sürecidir. Bu süreç birçok aşamayı içinde barındırmaktır. İşitme dinleme sürecinin ilk adımını oluşturur. Ses ve sözler işitilerek ilk adım atılmış olur. İkinci adımda ise işitilen ses ve sözlere odaklanılarak ilgi duyulanlar seçilir. Seçilen ses ve sözler anlama, sıralama, sınıflama, ilişki kurma, düzenleme ve değerlendirme gibi birçok zihinsel aşamalardan oluşmaktadır. Seçilen ses ve sözlerin ön bilgilerle ilişki kurularak zihinde yapılandırılması sağlanır (Güneş, 2007, s.74, MEB, 2005). Dinleme becerisi ile ilgili yapılan çalışmalara bakıldığında yıllar içerisinde çalışmaların giderek arttığı ancak okuma, konuşma ve yazma becerileriyle ilgili daha fazla çalışmanın olduğu görülmektedir. Bu durum dinleme becerisinin ihmal edildiği sonucunu ortaya

koymaktadır (Doğan ve Özçakmak ,2014; Topçuoğlu ve Özer 2014; Kardaş, Çetinkaya ve Kaya 2018; Kahtalı ve Oğuz 2020).

İnsanlar zamanın büyük bir bölümünü dinlemeye ayırmaktadır. Gün içerisinde birçok konu hakkında söylenenler dinlenmektedir. Dinlenen bilgiler kısa süreli bellekte kalmaktadır. Bir yetişkinin kısa süreli belleği, beş ile dokuz birimlik olan bilgiyi tekrar yapmadığı sürece en fazla 20 saniye depolayabilmektedirler (Senemoğlu,2018, s .275). İnsan hafızası sınırlı olduğundan dinlerken her şeyi akılda tutmak zordur. Karşıdaki kişinin söylediklerini ve okunan kitaplardaki bilgileri hatırd tutmak ve muhafaza etmek için not almaya ihtiyaç duyulur. Eğitim sürecinde, not almaya ilkokuldan itibaren başlanır. Not alma sadece eğitim alanıyla sınırlı değildir. Farklı amaçlar için not alma gereksinimi duyulur. Örneğin, bir roman veya şiir okurken beğenilen sözler ya da fikirler not alınır. Bu durum hem okuyanın kelime hazinesinin gelişmesine hem de duygu ve düşüncelerini insanlarla paylaşmasına imkân verir. Not alarak diğer metinlerle ilişkilendirme yapılabilir ve bu da kişinin üslubunun gelişmesine yardımcı olur. Günlük hayatta alışveriş listesi hazırlarken ya da önemli bilgileri unutmamak için de not almadan faydalanılır.

Literatürde not alma ile ilgili çeşitli tanımlar yapılmıştır. Türk Dil Kurumu Güncel Türkçe Sözlükte not alma “bir şeyi başlıca noktalarını özetleyerek yazmak” olarak tanımlanmıştır. Güneş’e göre (2007) “not alma öğrencinin dinlediği ya da okuduğu konunun özünü yakalamak amacı ile kısaltmalar yapma, konuyu resimleme sembol kullanma vb. teknikler kullanılması” olarak tanımlanmıştır. Not almak, kişiyi zamana karşı yarışmaya zorlar. Bu anlamda ayrıntılarda boğulmamak ve önemli dayanakların gözden kaçırılmaması önemlidir (Simonet, 1999, s. 23). Not alma söylenen ya da okunan her şeyi aynen yazmak değildir. Not alma kişinin okuduğu ya da dinlediği bilgileri zihnin süzgecinden geçirerek anahtar kelimelerle özgün bir biçimde yazma işlemidir. İnsanlar sözlü dönemden yazılı döneme geçişte akıllarına gelen şeyleri, öğrendikleri bilgileri, buluşlarını önce taşlara, sonra kitabelere daha sonra kağıtlara yazmışlardır. Şu anda ise teknolojik aletler yardımıyla yazma işlemi bilgisayarla gerçekleştirilmektedir. Zamanla kullanılan araçlar değişmiş olmasına rağmen insanların not alma alışkanlıkları her zaman devam etmiştir. Eğitim hayatımızda, öğretmenlerin vermiş oldukları ödevler not defterlerine yazılırdı. Teknolojinin gelişmesiyle birlikte not tutma alışkanlıklarımızda da değişiklikler olmuştur. Hayatımızda bilgisayarlar, tabletler ve akıllı telefonlar önemli bir yer

tutmaktadır. Teknolojik araçlar yardımıyla kullanılan not alma uygulamaları arasında; Evernote, Google Keep, Apple Notes, Onenote ve Simplenote gibi birçok uygulama bulunmaktadır. Bu uygulamaların yanı sıra telefonlarda takvim uygulamalarına not ekleyerek hem önemli bilgileri saklamak hem de günlük planlamalar yapmak mümkündür.

2019 Türkçe Dersi Öğretim Programında dinleme türleri 8 başlıkta ele alınmıştır. Programda geçen dinleme türleri; katılımlı dinleme, katılımsız dinleme, eleştirel dinleme, yaratıcı dinleme, seçici dinleme, empati kurarak dinleme, grup halinde dinleme ve not alarak dinlemedir. 2024 Maarif Modeli'nde dinleme türleri sınıflara göre ayrılmıştır. 5.sınıf seviyesinde, not alarak, katılımlı, katılımsız, grup halinde, empati kurarak ve seçici dinleme türü olmak üzere 6 dinleme türü vardır. 6.sınıf seviyesinde, not alarak, katılımlı, katılımsız, grup halinde, empati kurarak ve seçici dinleme türü olmak üzere 6 dinleme türü vardır. 7.sınıf seviyesinde, not alarak, katılımlı, katılımsız, grup halinde, empati kurarak, seçici, yaratıcı dinleme izleme olmak üzere 7 dinleme türü bulunmaktadır. 8.sınıf seviyesinde, not alarak, katılımlı, katılımsız, grup halinde, empati kurarak, seçici, eleştirel, yaratıcı dinleme izleme olmak üzere 8 dinleme türüne yer verilmiştir. Belirtilen dinleme türlerinden not alarak dinleme, ortaokul kademelerinde ortak dinleme türü olarak yer almıştır.

Literatürde not tutma ile ilgili birçok çalışmaya rastlanmıştır. Oğuz (1999) tarafından çalışmada derste not almanın öğrencilerin öğrenme ve hatırlama düzeylerine etkisi incelenmiştir. Aydın (2022) Not alma stratejisi araştırmalarının sistematik olarak incelenmesi adlı makalesinde Türkiye'de not alma araştırmalarının en fazla çalışmanın 2009-2020 yılları arasında yapıldığı sonucuna ulaşmıştır. Türkiye'de not alma araştırmalarının tematik alanlara dağılımına bakıldığında, en fazla not alma ile dinlediğini anlama başarısı üzerinde çalışıldığı, not alma teknikleri ile ilgili yapılan çalışmaların sınırlı olduğu görülmüştür. Türkiye'de not alma araştırmalarında en fazla nicel araştırma yöntemi kullanılmışken verilerin daha çok üniversite ve ortaokul öğrencilerinden toplandığı tespit edilmiştir.

Not alma tekniği ile ilgili literatürde yer alan teknikler; İfikan tekniği, Cornell not alma tekniği, kavram haritasıyla not alma tekniği, zihin haritası tekniğiyle not alma tekniği, taslak çıkararak not alma tekniği, ana fikir tekniğiyle not alma tekniği ve özet çıkararak not alma tekniği olarak öne çıkmaktadır. Çalışmamızda bu tekniklerden Cornell Not Alma Tekniği ve Zihin Haritasıyla Not Alma Tekniği ele alınmıştır. Cornell Not Alma Tekniği Cornell Üniversitesi öğrencilerinin dinlediğini okuma ve

anlama başarılarını geliştirmek amacıyla Walter Pauk tarafından geliştirilen bir yöntemdir (Şahin, Aydın ve Sevim 2015). 1960'lı yıllarda Tony Buzan tarafından geliştirilen zihin haritaları ise son yıllarda yaratıcılığı ortaya çıkarmada ve bilgiyi hatırd tutmaya yardımcı, etkili bir not alma tekniğidir (Evrekli ve Balım, 2010). Bu iki tekniğin seçilme nedeni literatürde sıkça tercih edilen not tutma tekniklerinden Cornell not tutma tekniği ve zihin haritasıyla not tutma tekniğinin birlikte ele alındığı bir çalışma olmasıdır.

1.2. Problem Cümlesi

Ortaokul 5 ve 8. sınıf öğrencilerinin Cornell Not Alma Tekniği ve Zihin Haritası Tekniğiyle Not almalarının dinlediğini anlama düzeylerine etkisi nedir?

1.3. Alt Problemler

Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki alt problemlere cevap aranacaktır.

1. Geleneksel tarzda not almanın ortaokul öğrencilerinin dinlediğini anlama başarılarına etkisi nedir?
2. Geleneksel tarzda not almanın cinsiyet değişkeni açısından dinlediğini anlamaya etkisi nedir?
3. Geleneksel tarzda not almanın sınıf değişkeni açısından dinlediğini anlamaya etkisi nedir?
4. Cornell Tekniğiyle Not Almanın ortaokul öğrencilerinin dinlediğini anlama başarılarına etkisi nedir?
5. Cornell Tekniğiyle Not Almanın cinsiyet değişkeni açısından dinlediğini anlamaya etkisi nedir?
6. Cornell Tekniğiyle Not Almanın sınıf değişkeni açısından dinlediğini anlamaya etkisi nedir?
7. Zihin Haritası Tekniğiyle not almanın ortaokul öğrencilerinin dinlediğini anlama başarılarına etkisi nedir?
8. Zihin Haritası Tekniğiyle not almanın cinsiyet değişkeni açısından dinlediğini anlamaya etkisi nedir?
9. Zihin Haritası Tekniğiyle not almanın sınıf değişkeni açısından dinlediğini anlamaya etkisi nedir?

10. Geleneksel tarzda not alma ve Cornell Tekniğiyle Not Alma gruplarının son testleri arasında dinlediğini anlama başarıları açısından anlamlı bir farklılık var mıdır?
11. Geleneksel tarzda not alma ve Zihin Haritası Tekniğiyle Not Alma gruplarının son testleri arasında dinlediğini anlama başarıları açısından anlamlı bir farklılık var mıdır?
12. Cornell Tekniğiyle Not Alma ve Zihin Haritası Tekniğiyle Not Alma gruplarının son testleri arasında dinlediğini anlama başarıları açısından anlamlı bir farklılık var mıdır?
13. Cornell Not Alma Tekniği ve Zihin Haritası Not Alma Tekniği hakkında öğrenci görüşleri nelerdir?

1.4. Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı, ortaokul 5. ve 8. sınıf öğrencilerinin Cornell Not Alma Tekniği ve Zihin Haritası Tekniğiyle Not Almalarının dinlediğini anlama düzeylerine etkisini incelemektir.

1.5. Araştırmanın Önemi

Not alma, okunan ya da dinlenen bilgilerin seçilip hatırlamayı sağlamak amacıyla kaydedilmesidir. Not alma sistemli çalışmayı destekleyerek bilgilerin kalıcılığa ulaşmasını sağlar (Güneş, 2007). Not alırken dikkat edilecek kurallardan biri, dinlenen ya da söylenen her şeyin aynen yazılması değil, kısaltmalar yapılarak özgün ifadelerle yazılmasıdır. Her bireyin öğrenme ve bilgi işleme tarzı farklıdır; bu yüzden kişilerin not alma yöntemleri de bu ölçüde farklılık gösterir.

Okul yaşamımızda önemli bir yeri olan not alma bir dikte çalışması değildir. Bilinçli not alma ve not alma tekniklerini kullanma, dinlediğini anlamayı ve bilgilerin hafızada tutulmasını sağlar. Literatürde Cornell not alma tekniği, zihin haritası tekniğiyle not alma tekniği, kavram haritasıyla not alma tekniği, ana fikir tekniğiyle not alma tekniği, ifikan tekniği ile not alma, taslak çıkararak not alma tekniği ve özet çıkararak not alma teknikleri yer almaktadır. Not alma ile ilgili yapılan çalışmalara bakıldığında not alma teknikleri ile ilgili yapılan çalışmaların az olduğu görölmektedir. Çalışmanın amacı, not alma teknikleri hakkında bilgi verip bu iki tekniğin dinlediğini

anlama düzeylerine etkisini incelemektir. Cornell Not Alma Tekniği ve Zihin Haritası tekniğinin daha iyi tanıtılmasının not almanın önemini ortaya konulması yönünden faydalı olacağı düşünülmektedir.

1.6. İlgili Araştırmalar

Bu bölümde not alma stratejisiyle ilgili yurt içinde ve yurt dışında yapılan çalışmalar hakkında bilgi verilmiştir.

1.7. Yurt İçinde Yapılan Çalışmalar

Oğuz (1999) çalışmasında derste not almanın öğrencilerin öğrenme ve hatırlama düzeylerine etkisini incelemiştir. Kontrol gruplu ön test-son test deneysel modele göre tasarlanan çalışma, Dumlupınar Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinde 1.sınıf öğrencisi olan 183 kişi ile gerçekleştirilmiştir. Veriler, araştırmacı tarafından geliştirilen ünite testi puanlarından elde edilmiştir. Çalışmada, not alma eğitimi aldıktan sonra derste not alan öğrenciler ile not alma eğitimi almadan dersi izleyen öğrenciler arasında not alan öğrenciler lehine anlamlı bir fark bulunurken, not alma eğitimi aldıktan sonra derste not alan öğrenciler ile not alma eğitimi almadan dersi izleyen öğrenciler arasında öğrenme düzeyleri bakımından farkın bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Çetingöz (2006) tarafından yapılan çalışmada, not alma stratejisinin öğretiminin Tarih dersinde akademik başarı, hatırd tutma, başarı güdüsü üzerindeki etkileri ile bu etkilerin cinsiyet ile olan ilişkisi incelenmiştir. Ön test-son test kontrol gruplu deneysel araştırma modelinin kullanıldığı çalışma, Buca Eğitim Fakültesi, İlköğretim Bölümü Sosyal Bilgiler Eğitimi Anabilim Dalı'nın 3.sınıf öğrencisi olarak öğrenim görmekte olan 72 kişinin katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Çalışmanın veri toplama aracı olarak Başarı Testleri ve Başarı Güdüsü Ölçeği kullanılmıştır. Çalışmanın sonucunda, not alma eğitiminin tarih başarısı ve hatırd tutma üzerinde olumlu etkileri olduğu, ancak not alma eğitiminin cinsiyete ve derslere göre başarı düzeyini arttırmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Yaman (2006) çalışmasında, ilköğretim ikinci kademe Türkçe dil bilgisi derslerinde kavram haritası tekniği kullanımının öğrenci başarısına etkisini incelemiştir. Ön test-son test kontrol gruplu deneysel araştırmanın kullanıldığı çalışma,

7. sınıfta okuyan 95 öğrenci ile gerçekleştirilmiştir. Çalışma analizinde nicel ve nitel yöntemler birlikte kullanılarak veriler SPSS 11.5 paket programı kullanılmıştır. Çalışma sonucunda; kavram haritası yönteminin öğrencilerin dil bilgisi öğrenimine ve derse karşı tutumunda olumlu etkisinin olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Okullar arası karşılaştırmada, özel okul öğrencilerinin dil bilgisi kavramlarını öğrenmede daha başarılı olduğu sonucuna varılmıştır.

Yaşar (2006) çalışmasında, ilköğretim 6. Sınıf öğrencilerinin “Denetleyici ve Düzenleyici Sistemler ve Duyu Organları” konularında zihin haritası yöntemini kullanarak not almanın başarıya ve kavram öğrenmeye etkisini araştırmıştır. Çalışmada nicel ve nitel araştırma yöntemleri kullanılmıştır. Araştırma İstanbul ilinin Fatih ilçesinde bulunan ilköğretim okulu ile yapılmıştır. 6. sınıfında okuyan 81 öğrenci ile yapılmıştır. Verilerin toplanmasında Bilimsel Başarı Testi, açık uçlu soru ve tutum ölçeği kullanılmıştır. Verilerin analizinde elde edilen sonuçlar SPSS 11.00 paket programı yardımıyla değerlendirilmiştir. Çalışmanın sonucunda, zihin haritası yöntemiyle not tutmanın öğrencilerin fen dersine karşı olumlu bir tutum geliştirmesini sağladığı ve zihin haritası yönteminin başarı ve kavram öğrenme üzerinde olumlu etkileri olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Aslan (2006) tarafından gerçekleştirilen çalışmada, ilköğretim dördüncü sınıf öğrencilerinin bilgilendirici metinleri anlama, özetleme ve hatırlama becerileri üzerinde zihin haritalar tekniği ile geleneksel öğretim yöntemleri arasında anlamsal bir farklılığın olup olmadığını ortaya koymak amaçlanmıştır. Çalışma, 4. sınıfta okuyan 80 öğrenci ile gerçekleştirilmiştir. Bu çalışmada deneme modellerinden, ön test -son test kontrol gruplu model kullanılmıştır. Veri toplama araçları olarak anlama testi, özetleme sınavı ve hatırlama testi uygulanmıştır. Veriler SPSS t-testi ile analiz edilmiştir. Çalışmanın sonucunda, zihin haritası tekniğinin geleneksel yöntemle göre daha etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Tok ve Beyazıt (2007) tarafından yapılan çalışmada, özetleme ve not alma stratejilerinin 3.sınıf öğrencilerinin okuduğunu anlama ve kalıcılık puanları üzerindeki etkisi incelenmiştir. Ön test-son test kontrol gruplu deneysel araştırmanın kullanıldığı çalışma, 3. sınıfta okuyan 103 öğrenci ile gerçekleştirilmiştir. Çalışmada veri toplama aracı olarak okuduğunu anlama başarı testi kullanılmıştır. Çalışma sonucunda Türkçe dersinde özetleme ve not almanın okuduğunu anlama kalıcılık üzerinde etkili olduğu, ancak deneysel gruplar arasında fark olmadığı görülmüştür.

Aydın (2009) tarafından gerçekleştirilen çalışmada, Türkçe eğitimi bölümü öğrencilerinin dinledikleri metinleri anlama ve hatırlamaları üzerinde zihin haritalama tekniği ve klasik not alma tekniği arasında bir farkın olup olmadığı belirlenmek istenmiştir. Ön test- son test ölçümlerine dayalı gruplu deneysel desenin kullanıldığı çalışma, Türkçe Öğretmenliği bölümünde öğrenim gören 3.sınıf 77 öğrenci ile gerçekleştirilmiştir. Verilerin toplanmasında, metin ve araştırmacı tarafından metinle ilgili çoktan seçmeli Dinleme-Anlama Başarı Testi kullanılmıştır. Verilerin analizinde SPSS 16.0 paket programı kullanılmıştır. Çalışma sonucunda, Türkçe Eğitimi bölümünde öğrenim gören öğrencilerin dinledikleri metinleri zihin haritalama tekniği ve klasik not alma tekniğiyle dinleme–anlama başarılarını arttırdığı ancak bu artışın zihin haritalama tekniğini kullananlarda daha fazla olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Durukan ve Maden (2010) çalışmasında, kavram haritalarıyla not tutmanın öğrencilerin dinlediklerini anlama becerisi üzerindeki etkisi incelenmiştir. Çalışmada 7. sınıfta okuyan 49 öğrenci ile ön test-son test kontrol gruplu deneysel bir araştırma gerçekleştirilmiştir. Çalışma sonucunda, kavram haritalarıyla not tutma tekniğinin öğrencilerin dinlediklerini anlamaları üzerinde olumlu bir etkisinin olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Kocaadam (2011) yaptığı çalışmada, ilköğretim 7. Sınıf öğrencilerinin not alma tekniği kullanılarak dinleme becerilerinin geliştirilmesi amaçlanmıştır. Ön test-son test kontrol gruplu deneysel yöntemin kullanıldığı çalışma, Ankara Sincan Semiha İsen İlköğretim Okulu ve Elmadağ Kurtuluş İlköğretim Okulunda okuyan 7. sınıf öğrencisi 102 kişiyle gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın verileri, öğrencilerin dinleme becerilerini ölçmek amacıyla seçilmiş olan ön test metnine yönelik soruların hazırlanmasıyla elde edilmiştir. Veriler dinleme metnine yönelik cevap anahtarı ve iki uzman görüşü alınarak değerlendirilmiş ve SPSS 18.0’de analiz edilmiştir. Çalışma sonucunda, not alan deney grubunun daha başarılı olduğu tespit edilmiştir.

Şahin, Aydın ve Sevim’in (2011) çalışmasında, Cornell Not Alma Tekniğinin dinlenen metni anlamaya ve kalıcılığa etkisi araştırılmıştır. Ön test-son teste dayalı kontrol gruplu çalışma, Atatürk Üniversitesi Türkçe Öğretmenliği bölümünde 2.sınıfta öğrenim gören 22 öğrenci ile gerçekleştirilmiştir. Veri toplama aracı olarak 25 sorudan oluşan çoktan seçmeli “Dinleme-Anlama Başarı Testi” kullanılmıştır. Araştırma sonucunda Cornell not alma tekniğini kullanan grubun klâsik not alma tekniğini uygulayan gruba göre belirgin bir başarı gösterdiği sonucu ortaya çıkmıştır.

Ede (2012) tarafından yapılan çalışmada, Zihin Haritası Tekniğinin Türkçe okuma metinlerini anlama, başarı ve öğrenmeye etkisi incelenmiştir. Deneysel yöntemin kullanıldığı çalışma, 5. sınıfta okuyan 50 öğrenci ile gerçekleştirilmiştir. Çalışmanın sonucunda, zihin haritalama tekniğinin; geleneksel yöntemle göre öğrenci başarısı, hatırlama düzeyleri ve kalıcılığı sağlama üzerinde olumlu etkisi olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Tağa (2013) çalışmasında, ilköğretim 7. sınıf Türkçe dersinde kullanılan Zihin Haritası Tekniğinin öğrencilerin yazma becerilerine etkisini incelemeyi amaçlamıştır. Araştırmada, nicel araştırma yöntemlerinden ön test- son test kontrol gruplu modelin kullanıldığı çalışma, 7. sınıf olan 27 öğrenci ile gerçekleştirilmiştir. Araştırma sonucunda, Zihin Haritası Tekniğinin programda yer alan not alma tekniklerinden daha etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Karabacak (2014) tarafından gerçekleştirilen çalışmada, seçici dinleme eğitiminin 6.sınıf öğrencilerinin dinleme becerisi üzerindeki etkisi incelenmiştir. Ön test-son test kontrol gruplu deneysel desenin kullanıldığı çalışma, 6.sınıfta okuyan 57 öğrenci ile gerçekleştirilmiştir. Çalışmada veriler, öğrencilerin dinleme becerilerini ölçmek için hazırlanan sorulardan elde edilmiştir. Çalışmanın sonucunda, seçici dinleme eğitiminin dinleme becerisini olumlu ve anlamlı düzeyde geliştirdiği sonucuna varılmıştır.

Özçakmak (2015) çalışmasında, Türkçe öğretmeni adaylarının not olarak dinlemede özetleme stratejilerini kullanma becerilerini belirlemek amaçlanmıştır. İlişkisel tarama modelinin kullanıldığı çalışmada doküman inceleme tekniği kullanılmıştır. Çalışma, Türkçe Öğretmenliği bölümünün 4. sınıfında okuyan 202 öğrenci ile gerçekleştirilmiştir. Çalışmada veri toplama aracı olarak özetleme stratejileri puanlama ölçeği ve özetleme sorun envanteri kullanılmıştır. Veri çözümleme tekniğinde hem nicel hem de nitel yöntem kullanılmıştır. Çalışmanın sonucunda, öğretmen adaylarının not olarak dinlediklerini özetleme konusunda yeterli düzeyde olmadıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Yıldız (2015) tarafından yapılan çalışmada, dinleme stratejileri öğretiminin 5.sınıf öğrencilerinin dinlediğini anlama becerilerine etkisini araştırmak amaçlanmıştır. Bu çalışmada nicel araştırma yöntemlerinden tek gruplu yarı deneysel yöntem kullanılmıştır. Çalışma, 5.sınıfta okuyan 162 öğrenci ile gerçekleştirilmiştir. Çalışmadan elde edilen veriler SPSS 20 paket programı ile analiz yapılmıştır. Çalışma

sonucunda, dinleme stratejileri öğretiminin dinlediğini anlamayı olumlu yönde etkilediği sonucuna ulaşılmıştır.

Kurudayıoğlu ve Soysal (2016) tarafından yapılan çalışmada, Cornell Not Alma Tekniğinin dinlediğini anlama üzerindeki etkisi incelenmiştir. Çalışma 6. sınıfta okuyan 50 öğrenci ile gerçekleştirilmiştir. Çalışmada deneysel desen kullanılmıştır. Çalışma sonucunda, Cornell Not Alma Tekniğini kullanan deney grubu öğrencilerinin dinlediklerini anlama üzerinde klâsik not alma yöntemini kullanan kontrol grubuna göre dinlediğini anlama düzeyi bakımından daha başarılı oldukları sonucu ortaya çıkmıştır.

Maltepe ve Gültekin (2017) çalışmasında, zihin haritasının ortaokul öğrencilerinin okuduğunu anlama ve yazma üzerindeki etkisi incelemiştir. Çalışma 5. sınıfta okuyan 60 öğrenci ile son test- kontrol gruplu yarı deneysel desen kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Çalışma sonucunda, öğrencilerin okuduğunu anlama ve yazılı anlatım becerilerinde zihinsel harita kullanımının olumlu etkisi olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Dündar (2018) çalışmasında, Elves tekniğinin 5.sınıf öğrencilerin dinlemeye yönelik tutumlarına ve dinleme başarısına etkisini araştırmayı amaçlamıştır. Ön-test son test deney ve kontrol gruplu deneysel çalışma, 5.sınıfta okuyan 40 öğrenci ile gerçekleştirilmiştir. Veri toplama araçları olarak Dinlemeye Yönelik Tutum Ölçeği ve Dinlediğini Anlama Başarı Testi uygulanmıştır. Çalışmada elde edilen nicel verilerin analizinde SPSS 22 programı kullanılmıştır. Çalışmanın sonucunda, deney grubundaki öğrencilerin dinlemeye yönelik tutumlarındaki artış ve başarı kontrol grubuna göre yüksek olmuştur. Elves tekniğinin öğrencilerin dinlemeye yönelik tutumlarını ve başarılarını geliştirdiği sonucuna ulaşılmıştır.

Uysal (2018) tarafından gerçekleştirilen çalışmanın amacı; 4.sınıf öğrencilerinin Zihin Haritası yöntemini kullanarak hikâye yazma becerilerini geliştirmektir. Çalışma 4. Sınıfa giden 76 öğrenci ile karma yöntem uygulanarak gerçekleştirilmiştir. Çalışmanın sonucunda, Zihin Haritası Tekniğinin kullanılmasının öğrencilerin hikâye yazma becerisi üzerinde olumlu bir etkiye sahip olduğu sonucuna ulaşılrken ödevli hikâye yazma etkinliklerinin hikâye yazma becerisi üzerinde olumlu bir etkisinin olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Yapılan hikâye yazma etkinliklerinin yazma becerisini geliştirmede ancak grubun ortalaması üzerinde olumlu bir etkisi olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Uzun (2018) tarafından yapılan çalışmada, seçici dinleme stratejisinin 5. sınıf öğrencilerinin not alma ve özet çıkarma becerilerine etkisini araştırmak amaçlanmıştır. Eylem araştırması modelinin kullanıldığı çalışma 5. sınıfta okuyan 23 öğrenci ile gerçekleştirilmiştir. Veri toplama aracı olarak Dinleme Becerileri Testi, 12 haftalık dinleme metni uygulamaları, öğretmen ve öğrenci görüşme formlarından yararlanılmıştır. Veri analizinde t-testi ve içerik analizi tekniklerinden yararlanılmıştır. Çalışmanın sonucunda, seçici dinleme stratejisinin not alma ve özetleme becerisi üzerinde olumlu etkisinin olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Akbayrak (2019) çalışmasında, katılımsız dinleme ile not alarak dinleme yöntemlerinin ortaokul 7.sınıf öğrencilerinin dinlediğini anlama becerisi üzerindeki etkisini araştırmayı amaçlamıştır. Bu çalışmada ön test-son test gruplu deneysel desen kullanılmıştır. Çalışma 7.sınıfta okuyan 61 öğrenci ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmada, öğrencilerin dinleme becerilerini geliştirmek için farklı metinlerden yararlanılmış ve bunları ölçmek için Bloom Taksonomisi dikkate alınarak hazırlanan sorulara yer verilmiştir. Araştırma sonucunda, katılımsız dinleme ile not alarak dinleme eğitimi arasında dinleme becerisini geliştirmede anlamlı bir farkın olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Buzlu (2019) çalışmasında, zihin haritası tekniğinin 6.sınıf öğrencilerinin okuma becerisi ve okuma tutumu üzerinde etkisini incelemeyi amaçlamıştır. Çalışmada deneysel araştırma yaklaşımı kullanılmıştır. Çalışma sonucunda zihin haritalama tekniğinin okuma becerisini ve okuma tutumunu olumlu etkilediği sonucuna ulaşılmıştır. Çalışma sonucunda zihin haritalama tekniğinin kullanıldığı sınıflarda öğrencilerin derslere daha aktif bir şekilde katıldıkları ve sınıf içinde istenmeyen davranışlarda azalmaların olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Aksoy (2022) tarafından yapılan çalışmada, Zihin Haritası yönteminin 3. sınıf öğrencilerinin okuduğunu anlama ve özetleme üzerindeki etkisinin incelenmesi amaçlanmıştır. Çalışma 18 öğrenci ile karma desen kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Çalışma sonucunda, Zihin Haritası yöntemini kullanan öğrencilerin okudukları metni daha iyi anladıkları ve özetleme becerisinin olumlu etkilendiği sonucuna ulaşılmıştır.

Yelken, Çocuk ve Kabadayı (2022) tarafından yapılan çalışmada, geleneksel yazma yönteminin yerine Zihin Haritası yöntemi kullanılarak bu becerinin nasıl bir gelişim gösterdiği incelenmek istenmiştir. Uygulama ters yüz edilmiş sınıf ortamında tek bir grupla gerçekleştirilmiştir. Çalışmada müdahale deseni kullanılmıştır. Çalışma grubunu 3. ve 4.sınıf seviyelerindeki özel yetenekli tanısı alan 35 öğrenci

oluşturmaktadır. Çalışma sonucunda, ters yüz edilmiş sınıfta özel yetenekli öğrencilerin Zihin Haritası Tekniğini kullanmalarının yazma becerilerine olumlu etkisi olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Akpolat (2023) çalışmasında, Cornell Not Alma Tekniğinin Türkçe Öğretmenliği bölümünde okuyan öğrencilerin dinlediğini anlama üzerindeki etkisini incelemeyi amaçlamıştır. Türkçe Öğretmenliği üçüncü sınıfta öğrenim gören 29 kişi ile gerçekleştirilmiştir. Çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden olan durum çalışması kullanılmıştır. Çalışma sonucunda Cornell Not Alma tekniğinin planlı çalışma, anlamlı öğrenme ve dinleme becerilerine yönelik bir teknik olduğu belirtilmiş ve tekniğin etkili dinleme, zamanı verimli kullanma, eleştirel düşünme ve yaratıcı düşünmeyi geliştirdiği sonucuna ulaşılmıştır.

Topal (2023) tarafından yapılan çalışmada, Zihin Haritası Tekniğinin 7.sınıf düzeyi dil bilgisi öğretimine etkisinin olup olmadığı incelenmiştir. Çalışma sıralı açıklayıcı desen kullanılarak 7.sınıf olan 48 öğrenci ile gerçekleştirilmiştir. Çalışma sonucunda akademik başarı ve öğrenmenin kalıcılığı üzerinde Zihin Haritası Tekniğini kullanmanın düz anlatım yönteminden daha etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Öğrencilerin dil bilgisi tutumlarına yönelik olarak Zihin Haritası kullanılmasının olumlu etkisi olduğu sonucuna da varılmıştır.

1.8. Yurt Dışında Yapılan Çalışmalar

Bretzing, Kulhavy ve Caterino (1987) tarafından yapılan çalışmada, ortaokul öğrencilerinin materyal kullanarak not almalarının öğrenme üzerindeki etkisi incelenmiştir. Çalışma 7.sınıf olan 42 öğrenci ile gerçekleştirilmiştir. Çalışmada deney ve kontrol grubu kullanılmıştır. Deney grubunda öğrenciler materyal kullanarak not alma tekniğini kullanırken kontrol grubunda sadece dinlediğini not alma uygulaması yapılmıştır. Çalışma sonucunda, materyal kullanarak not alan öğrencilerin sadece dinleyerek not alan öğrencilere göre bilgileri daha fazla hatırladıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Risch ve Kiewra (1990) çalışmasında, not almada içerik ve biçim değişikliklerinin ortaokul öğrencileri üzerindeki etkisi incelenmiştir. Çalışma 8.sınıf öğrencisi olan 85 kişiyle gerçekleştirilmiştir. Çalışmada üç farklı not alma tekniği olan geleneksel not alma tekniği, doğrusal ve matris tipi tekniklerden yararlanılmıştır. Çalışma sonucunda, matris notlarının kavramları öğrenme bakımından diğer not alma

tekniklerinden daha faydalı olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Yapılan çalışmada, bilgilerin hatırlanma ve tanınmasında kız öğrencilerin erkek öğrencilerden daha başarılı oldukları sonucuna ulaşılmıştır.

Kiewra, Mayer, Christensen, Kim ve Risch (1991) tarafından gerçekleştirilen çalışmada, tekrarın not alma ve hatırlama üzerindeki etkisi incelenmiştir. Çalışma üniversite öğrencileriyle gerçekleştirilmiştir. Çalışma iki deneysel aşamadan oluşmaktadır. Birinci deneysel aşamada; bir ders videosu öğrencilere bir, iki, ya da üç kere izlettirilerek öğrencilerin not almaları sağlanmıştır. Öğrencilere ders videosunun kaç kere izlettirileceğı hakkında bilgi verilmemiştir. Burada kaç öğrencinin kaç defa izlediğıne dikkat edilmiştir. İzleme etkinliğı bittikten sonra öğrencilerin aldıkları not kağıtları toplanmış ve öğrencilere hatırladıklarını yazmaları için bir çalışma kâğıdı verilmiştir. İkinci deneysel aşamada ise farklı öğrenciler ile çalışarak öğrencilere yine bir ders videosu bir, iki, ya da üç kere izlettirilmiştir. Bu aşamada ise öğrencilere ders videosunun kaç kere izlettirileceğı hakkında bilgi verilmiştir. Öğrencilerin kaç kere izledikleri tespit edilmiştir. Öğrenciler izledikleri dersle ilgili notlar tutmuşlardır. Öğrencilerin tuttukları notlara bakmalarına izin verilip hatırladıklarını yazmaları için bir çalışma kâğıdı verilmiştir. Çalışma sonucunda, yapılan iki deneysel çalışmada da yapılan tekrarın not alma ve hatırlama üzerinde olumlu etkisinin olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Kiewra, DuBois, Christian, McShane, Meyerhoffer ve Roskelley (1991) tarafından yapılan çalışmada, üç farklı not alma tekniğı karşılaştırılmıştır. Bu not alma tekniklerinin hatırlama üzerindeki etkisi incelenmiştir. Çalışma 96 lisans öğrencisi ile gerçekleştirilmiştir. İncelenen not alma teknikleri; geleneksel, doğrusal ve matristir. Bu not alma tekniklerinin ilkinde kodlama (not alma/tekrar gözden geçirme yok), ikincisinde kodlama ve depolama (not alma /notları tekrardan gözden geçirme) ve üçüncü not alma tekniğinde harici depolama (derste bulunmama/ ödünç alınan notları gözden geçirme) vardır. Çalışmanın sonucunda, not alma tekniklerinden matris tekniğıyle not almanın geleneksel yöntemle göre not almada hatırlama üzerinde daha fazla etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

King (1992) çalışmasında, öğrenciler tarafından derste alınan notların başarıya etkisini incelemiştir. Çalışma 55 üniversite öğrencisiyle gerçekleştirilmiştir. Öğrenciler üç gruba ayrılmış ve ayrılan gruplarda farklı not alma yöntemi izlenmiştir. Birinci grupta, üniversite öğrencileri dersi izleyip notlarını aldıktan sonra kendi çalışma stratejilerini gözden geçirmişlerdir. İkinci grup, kendi sorularını oluşturup bu

soruları cevaplandırırken, üçüncü gruptaki öğrenciler ise derste anlatılanların özetini çıkararak not almışlardır. Kontrol grubundakiler ise sadece derste çıkarılan notları gözden geçirmişlerdir. Çalışma sonucunda, kullanılan not alma yöntemlerinden özet çıkararak not alan grubun, soru sorup cevap veren gruba göre hatırlama düzeyinde daha iyi olduğu görülmüştür. Ancak soru sorup cevaplayan grubun diğer not alma yöntemlerine göre başarı düzeyinde olumlu etkisinin olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Hadwin, Kirby ve Woodhouse (1999) tarafından yapılan çalışmada, 1.sınıf olan 82 üniversite ile çalışılmıştır. Çalışmada ders sırasında alınan notların, ders özetlerinin ve ders içeriğinin hatırlanmasının çalışma belleği, sözel yetenek ve ön bilgi üzerindeki etkileri incelenmiştir. Öğrenciler üç gruba ayrılmıştır. Birinci grup dersti dinleyip not almış ve daha sonra alınan notları gözden geçirmiştir. İkinci gruptaki öğrenciler dersti dinlemiş ancak not almamış, daha önce tutulan notlara bakmışlar. Üçüncü gruptaki öğrenciler ise dersti dinleyip daha sonra notlar almış ve önceki tutulan notları gözden geçirmişlerdir. Çalışmanın sonucunda, yüksek çalışma belleğine sahip olan öğrenci grubunda dersti dinleyenlerin, dinleyip not alan öğrencilerden daha fazla başarı gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır.

Faber, Morris ve Lieberman (2000) tarafından yapılan çalışmada, not almanın 9.sınıf öğrencilerinin anlama becerileri üzerindeki etkisi incelenmiştir. Öğretmen tarafından uygulanan nesnel testte, öğrencilerin yüksek ve düşük ilgi düzeyinde olan metinleri anlamalarında not almanın etkisi incelenmek istenmiştir. Çalışma 13-15 yaş aralığında olan 115 ortaokul öğrencisiyle gerçekleştirilmiştir. 61 öğrenciye 9 hafta süren Cornell not alma yöntemiyle ilgili bilgi verilirken 54 öğrenci bu eğitime katılmamıştır. Çalışma sonucunda, not almanın düşük ilgi düzeyine sahip olan metinlerin öğretilmesinde yüksek ilgi düzeyine sahip olan metinlere göre daha etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Badger, White, Sutherland ve Haggis (2001) tarafından yapılan çalışmada, öğrencilerin derslerde not alma konusunda nasıl bir bakış açısına sahip olduklarını incelemek amaçlanmıştır. Çalışma 18 öğrenciyle gerçekleştirilmiştir. Bu öğrencilerden altısı birinci sınıf lisans öğrencisi, altısı erişim öğrencisi ve altı öğrenci de birinci sınıf uluslararası öğrenciden oluşmaktadır. Öğrencilerle görüşme yöntemi uygulanmıştır. Görüşmede öğrencilerin derslerde not almalarındaki amaçlar, deneyimleri hakkında düşünceleri irdelenmiştir. Çalışma sonucunda, öğrencilerin tuttukları notlarda

kavramsallaştırma kullanılarak not tutmanın zenginleşebileceği ve bu durumun akademik İngilizceye daha fazla yardımcı olacağı sonucuna ulaşılmıştır.

Makany, Kemp ve Dror (2009) tarafından gerçekleştirilen çalışmada, farklı not alma teknikleriyle bilişsel performansı arttırmanın yolları incelenmiştir. Çalışma bilgi yönetim kursunda olan 26 gönüllü yetişkin öğrenci ile gerçekleştirilmiştir. İki grup oluşturulmuştur. Birinci grupta; geleneksel not alma kullanılarak bilişsel performans puanları ile ikinci grupta farklı not alma tekniğini kullanarak bilişsel performans puanlarının karşılaştırılması amaçlanmıştır. Oluşturulan iki grupta iki farklı ortamda teste tabi tutulmuştur. Bu ortamlardan biri dersten sonra diğeri ise bir panel, forum tartışmasından sonradır. Bu testte hikâyeyi anlama, hafızada tutma ve meta biliş beceriler ölçülmek istenmiştir. Çalışma sonucunda, farklı not alma yöntemini uygulayanların öğrenilen materyalin niceliği ve niteliği açısından geleneksel tarzda not alanlara göre daha başarılı olduklarını ortaya koymuştur. Çalışma, bilişsel olarak uygun olan not alma tekniklerinin uygulanmasının önemini vurgulamaktadır.

Jansen, Lakens ve Ijsselsteijn (2017) çalışmasında, not almanın kodlama etkisine ilişkin çalışmaların incelenmesi amaçlanmıştır. Çalışma iki bölüme ayrılmıştır. Birinci bölümde; not almanın hafıza performansı üzerindeki etkisi olan faktörler incelenmiştir. Çalışmada dört araştırma satırı özetlenmiştir. Birinci olarak ders materyalinin biçimi (örneğin sesli veya görüntülü dersler) incelenmiştir. İkinci olarak katılımcıların not alma biçimleri (örneğin elle ya da daktilo) incelenmiştir. Üçüncü olarak bireysel farklılıkları ölçen ve bunların test sonrası performans etkileriyle ilgili yapılan çalışmalar incelenmiştir. Son aşamada ise kullanılan testin etkisini inceleyen çalışmalar incelenmiştir. Çalışmanın ikinci bölümünde, ayrışan araştırma sonuçlarının tek bir çerçevede birleştirilebilir mi sorusuna yanıt aranmıştır. Çalışma sonucunda, not almanın beş tür bilişsel yüke neden olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Not alma ile ilgili olan deneysel sonuçlar bilişsel yük paydasında birleştirilmiştir.

Wetherby ve Tauber (2019) çalışmasında, öğrencilerin not alma alışkanlıklarını etkileyen faktörleri incelemişlerdir. Çalışmada, teknolojik gelişmelerin öğrencilerin bildikleri not alma ve sınıftaki deneyimleriyle ilişkili olup olmadığı araştırılmıştır. Öğrencilerin nasıl, neden, sınıf deneyimlerinin öğrenme amacıyla üniversitede okuyan ve üniversiteden mezun olan öğrencilerden bir örneklem seçilerek anket uygulanmıştır. Öğrenciler kodlama ve hafızayı geliştirmek amacıyla not aldıklarını ve not alma becerilerine güvendiklerini belirtmişlerdir. İncelenen iki grubun da not tutma konusunda verdikleri cevaplar benzer çıkmıştır. Üniversitede okuyan öğrencilerin

üniversiteden mezun olan öğrencilere göre not tutmada teknolojiden daha fazla yararlandıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Siegel (2024) çalışmasında ikinci bir dil kullanımının derste not almayı etkileyen kişisel, konuşmacı ve bağlamsal faktörlere göre öğrenci bakış açılarını araştırmayı amaçlamıştır. Beş ülkede (Endonezya, Japonya, İspanya, İsveç, ABD) kişisel, konuşmacı ve bağlamsal faktörlerin not almayı ne ölçüde etkilediğini belirlemek amacıyla İngilizce programları üzerinde anket çalışması yapılmıştır. Anketi 711 kişi cevaplamıştır. Ankete katılan kişilerin not alırken etkilendikleri faktörlerden birkaç tanesinin işaretlenmesine izin verilmiştir. Faktörler ile kültürler arası bir bakış açısıyla karşılaştırmalar yapılmıştır. Çalışma sonucunda, konuşma hızının konuya olan ilginin ve her bireyin not alma yeteneğinin en sık belirlenen faktör olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Kültürler arası karşılaştırmada konuyla ilgili olan bazı faktörlerin bazı ülkelerde benzer şekilde görüldüğünü diğerlerinin ise eğitim bağlamı kapsamında değişebileceği sonucuna ulaşılmıştır.

1.9. Sınırlılıklar

- 1) Bu araştırma, 2024-2025 eğitim-öğretim yılında Hatay'ın merkez ilçesi Antakya'da bir devlet ortaokulunda öğrenim 90 öğrenciden elde edilen verilerle sınırlıdır.
- 2) Çalışmada kullanılan metinler, bilgilendirici metinlerle sınırlandırılmıştır.
- 3) Araştırma verileri, araştırmacı tarafından hazırlanan kişisel bilgi formu, görüşme formu ve Dinlediğini Anlama Başarı Testi ile elde edilen veriler ile sınırlandırılmıştır.

1.10. Sayıtlar

Öğrencilerin, dinleme metinleriyle uygulama sürecinde ilk kez karşılaştığı varsayılmaktadır.

Katılımcıların görüşme formundaki ve kişisel bilgi formundaki sorulara içtenlikle yanıt verdiği düşünülmektedir.

1.11. Tanımlar

Cornell Tekniği: Bu teknikte; kâğıdın sol tarafına anahtar kelimeler yazılırken, kâğıdın sağ tarafında detaylı açıklamalar yer alır. Daha sonra, detaylı açıklamaların

olduğu taraf kapatılır ve anahtar kelimelerin yardımıyla bilgiler hatırlanmaya çalışılır. Hatırlanan bilgiler, kâğıdın alt tarafında bulunun özet kısmına aktarılır (Akçay, 2018).

Zihin Haritası: Zihin haritası, daha çok kişinin yaratıcılığına ve hayal gücüne bağlıdır. Bu teknikle bilgiler daha kalıcı olur ve bağlantılar arasındaki ilişki anlaşılır. Zihin haritası öznel; kişinin deneyimleri, ön bilgileri ve hayalleri devreye girer. Zihin haritaları insan beyninin sağ ve sol lobunu çalıştıran bir tekniktir (Yavuz, 2009).

İKİNCİ BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE

2. 1. Dinleme

Temel dil becerileri dinleme, konuşma, okuma ve yazma üzerine inşa edilmiştir. Bu dil becerilerinden ilk kazanılan dinleme becerisidir. Dinleme becerisinin diğer becerilerden ayrılan yönü anne karnında kazanılan beceri olmasıdır. Bu durum dinleme becerisinin kendiliğinden gelişebilecek bir beceri olarak değerlendirilmesine ve ihmal edilmesine neden olmuştur. Günlük hayatta en çok dinleme becerisine zaman ayrılmaktadır. Literatürde dinleme becerisine ayrılan zaman ile ilgili yapılan çalışmalar bu görüşü desteklemektedir. Nitekim insanlarla beraber geçirilen zamanın %42'sinin dinlemeye ayrıldığı; eğitim hayatında öğrencilerin okulda ve öğrenme ortamlarında öğretmenlerini ve arkadaşlarını 2.5-4 saat dinledikleri ve dinleme becerisinin okul başarısını arttırmada büyük oranda etkili olduğu görülmektedir (Göğüş, 1978, s.17). Eğitim alanında üniversite öğrencileriyle yapılan çalışmada, gün içinde zamanın %16'sının konuşmaya, %17'sinin okumaya, %14'ünün yazmaya ve %53'ünün dinlemeye ayrıldığı ortaya çıkmıştır (Barker,1980; Akt: Cihangir, 2004, s. 56). İş yaşamında dinleme ile ilgili yapılan çalışmada ise şirket yöneticilerinin günün en az %60'ını dinleme etkinliğine ayırdıkları sonucuna ulaşılmıştır. Günün uyanık olma durumu ile ilgili yapılan çalışmada, zamanın %70'inin iletişime ayrıldığı ve bu oranın %45'inin dinleme becerisine ayrıldığı sonucuna ulaşılmıştır (Çankaya,2011, s.13). Yapılan çalışmalara bakıldığında, ortak sonuç olarak gün içerisinde temel dil becerileri içinde en fazla dinleme etkinliğine zaman ayrıldığı görülmektedir. Bu durum, dinleme becerisinin insan hayatındaki önemini göstermektedir.

Literatürde dinleme becerisi ile ilgili farklı tanımlar karşımıza çıkmaktadır. MEB (2006) programına bakıldığında dinleme/izlemenin iletişim kurmada ve öğrenme basamaklarını kazandırmada ve verilen iletiyi doğru anlamlandırıp aktarmada önemli bir işlevi olduğu görülmektedir. Güneş'e (2007) göre dinleme becerisi, insan hayatının başlangıcı olan doğum öncesinden hayatın bitişine kadar süren devamlı gelişen bir etkinliktir. Dinleme becerisi, gelişimsel ve etkileşime açık

bir beceri alanıdır. Gelişimsel beceri olması ile anlatılmak istenen dinleme sürecinin bazı aşamalardan oluşması ve geniş bir zamana yayılmasıdır. Etkileşime açık bir beceri alanı olması ise dinleme etkinliğinde bazı koşulların olması gerektiğini ifade eder. Bu koşullar; dinleyen, konuşmacı, konuşma ortamı ve iletilmek istenen mesajların birbirini tamamlar şekilde yer almasıdır. Umagan (2007) dinlemede alıcı tarafı pasif, etkisiz bir yapıda olmaktan çıkarıp, iletişimin tam olarak gerçekleşebilmesi için aktif kılarak tam merkeze almıştır. Demirel (2004) dinlemeyi; konuşan kişinin vermek istediği mesajı pürüzsüz olarak anlayabilme ve söz konusu uyarana karşı tepkide bulunabilme etkinliği olarak tanımlamaktadır.

Güleryüz (2002)' e göre dinleme; seslerin, sözlerin ve konuşmaların işitme ve görme organları yardımıyla algılanıp zihinsel işlemlerden geçirilip anlanması etkinliğidir. Özbay (2009) dinlemeyi, kişinin tercihine bağlı olarak, seçerek ve isteyerek algıladığı sesler bütünü olarak tanımlamaktadır. Alperen (2001)'e göre dinleme, duyu organı olan kulağın işitme eylemini bilinçli olarak kullanmasıdır. Kişi burada dikkatini seslerin üzerine toplayarak anlamlandırmayı sağlamaktadır. Bu bağlamda dinleme eyleminin dikkatli bir işitme olduğu söylenebilir. Taşer'in (2012) dinleme üzerine yaptığı tanıma bakılacak olursa; dinleme konuşma sırasında öne sürülen düşünceleri anlamlandırmak, zihinde yorumlamak, analizini yapıp değerlendirmeye alarak organize etmek ve akabinde bellekte saklamaya değer bulunanların ayrılarak gerektiğinde kullanılmasıdır. Taşer (2012) dinleme becerisi ile ilgili bir başka tanımında; sadece işitsel öğelere yer vermeyip görsel uyarıları da dinlemeye dahil etmiştir. Dinlemenin simgeler, semboller ve görsellere bir tepki olduğu fikrini savunmuştur.

İnsan belleğinde her ne kadar görme duyusu ön planda olsa da çoğu zaman görselden önce işitilen uyarılara tepki verilir. Kısacası; önce dinler, işitir daha sonra görmeye çalışırız. Buna dayanarak bebek dünyaya gözlerini açmadan evvel kulaklarını açar denilebilir (Emiroğlu, 2013, s. 271). Sever (2015) ise dinleme, alıcının bilinçli olarak yaptığı işitme eylemi sonucu edindiği bilgileri ihtiyaç dahilinde süzgeçten geçirmek ve saklamak amacıyla dikkat kesilmesidir. Buzan (2006) dinlemeyi, bireyin hem sosyal hayatında hem de akademik eğitimi boyunca diğer becerilere oranla en fazla zaman ayırdığı beceri olarak tanımlamıştır.

Tanımların ortak özelliklerine bakıldığında dinleme becerisinin temelinde işitme eyleminin olduğu ve işitilenlerin anlamlandırılmaya çalışıldığı söylenebilir. Anlama, diğer dil becerilerinde olduğu gibi dinleme becerisinde de anlamlandırma

sürecinin vazgeçilmez bir unsurudur. Dinleme gerçekleşirken alıcı, göndericiden aldığı mesajı yani işittiği bilgileri daha önce belleğinde var olan bilgilerle birleştirip, organize ederek anlamlandırma sürecini tamamlamaya çalışır. Bireyler günlük yaşamda birçok sözlü uyaranla karşı karşıya gelir. Bu uyaranlardan kendine yarayanları seçer, dikkatini yoğunlaştırır ve nihai olarak kavrama sürecinin basamağını oluşturur. Bu uyaranlar arasında oluşturulan ortak bağlantılar anlama sürecini tamamlar (Emiroğlu ve Pınar, 2013).

Dinleme ile ilgili yapılan tanımların ortak özelliklerinden biri de dinleme ile işitmenin aynı şey olmadığıdır. Dinleme ve işitme arasındaki fark, dinlemenin bilinçli yapılan bir aktivite olmasıdır. Her işitme, dinleme kabul edilemez fakat her dinleme beraberinde işitmeyi gerektirir. İşitmede birey, iradesi dışında her uyaranı alırken dinlemede ise birey bilinçli olarak algısını açarak uyaranları kabul eder, seçer, yorumlar ve dönüt vermeye hazırlanır. İşitmede çoğu zaman dönüt eylemine gerek duyulmaz (Özbay,2009, s.48). Güneş (2007)'e göre seslerin ve söylenenlerin zihinde yapılandırmasını sağlayan dinleme becerisidir. Dinleme etkinliği bazı aşamalardan oluşmaktadır. Bu aşamaların ilki işitmedir. Daha sonraki aşama, söylenenlere dikkat edilerek anlatılanlardan gerekli olanların seçilmesidir. Son aşama ise anlamadır. Bu süreçte bilgiler önceki bilgilerle ilişkilendirilip, sorgulanarak anlama sağlanır.

2.2. Dinleme Becerisinin Önemi

Dinleme becerisi, bireyin doğumundan önce başlayıp hayatının sonuna kadar geliştirerek devam ettirdiği bir dil becerisidir. Dinleme esasında işitmeyi, anlamayı, analiz etmeyi, sentezlemeyi ve değerlendirmeyi içeren bir süreçtir. Dinleme süreci sonunda bir dönüt olsun veya olmasın birey sürece aktif bir şekilde dahil olabilmektedir. Örneğin alıcı durumundaki kişi göndericiden aldığı uyaranları zihninde değerlendirip bir sonuca vardığında bunu sözel uyaranlarla ifade ediyorsa katılımlı dinleme yapmış olmaktadır. Alıcı bunun aksine sadece göndericiden aldığı uyaranları değerlendirip, vardığı sonuçları başka bir zamanda ihtiyaç duyduğunda kullanmak üzere belleğinde saklarsa katılımsız dinleme olur.

Günlük hayatımızda dinlemeyi her aşamada kullanmaktayız. Bilgi edinmek amacıyla, karşı tarafa cevap vermek amacıyla, rutin sohbetlerimizi gerçekleştirirken, eğlenmek veya zihnimizi dinlendirmek için müzik dinlerken, bir işlemi basamaklarına göre yapmaya çalışırken vb. durumlarda dinleme becerisini kullanmaktayız.

Akademik hayatımızda da dinlemenin yeri yadsınamaz. Bilgiyi alıp anlamlandırırken, geri dönüt sağlarken, farklı teknikler kullanarak dinlemeyi etkin şekilde kullanmaktayız. Estetik dinleme, iletişimsel dinleme, ayrıştırıcı dinleme, bilgi edinmek için dinleme, aktif(etkin) dinleme, katılımlı dinleme, not alarak dinleme bu tekniklerden bazılarıdır.

Dinleme becerisinin düşünüldüğü kadar kolay kazanılan bir beceri olmadığı ifade edilebilir. Çünkü dinlemenin beraberinde anlamlandırma olmalıdır. Alıcının bilgi seviyesi, konuya hâkim oluşu, konuya merakı, konuşmacıyı dinlediği süre içerisinde zihin odağını koruması oldukça önemlidir. Dinleyici sadece karşı tarafa vereceği cevaba odaklanmamalı aynı zamanda verilmek istenen mesajı doğru anlamalıdır.

Dinleme gerçekleşirken göndericinin de etkili olduğunu söylenebilir. Konuşma tarzı, diksiyonu, fiziksel durumu, konuya hâkim oluşu, beden dili dinlemenin gerçekleşmesinde son derece önemlidir. Dinlemenin anlama, empati kurma, sorun çözme, güven oluşturma, öğrenmeyi sağlama, motivasyon sağlama üzerinde etkisi vardır.

İyi bir dinleme becerisine sahip olmak karşıdaki kişinin duygu ve düşüncelerini daha iyi anlamaya yardımcı olur. Dinlemek, sorunların kökenine inmeye ve daha etkili çözümler bulmaya yardım eder. Ayrıca insanların, dinlenildiğini ve anlaşıldığını hissettiklerinde daha fazla güven ve saygı duydukları bilinmektedir.

2.3. Dinlemeyi Etkileyen Faktörler

Dinleme, zihinsel, duygusal ve çevresel faktörlerin bir araya gelip etkileşmesiyle meydana gelen bir eylemdir. Dinleme sürecinin gerçekleşebilmesi için bir gönderici yani konuşmacı, bir ileti yani mesaj ve iletiyi alan, yorumlayan bir alıcıya ihtiyaç vardır. Gönderici, bilgi veya düşüncelerini belirli bir yöntemle dayanan iletişimle paylaşırken, alıcı ise bu mesajı anlamaya ve değerlendirmeye yönelik zihinsel ve duygusal çabalarla yanıt verir. Etkili bir dinlemenin gerçekleşebilmesi için bu üç unsurun uyumlu ve bütünsel bir şekilde etkileşime girmesi gerekmektedir. Aksi halde öğelerden birinde yaşanan bir sorun verimli dinlemenin gerçekleşmesini engelleyebilir. Aktaran, alıcı, mesaj ve dinlemenin gerçekleştiği mekân ne kadar uyumlu olursa dinleme o kadar başarılı ve amacına hizmet etmiş olur. Aktaranın mesajı, açık ve anlaşılır olmalı, alıcı ise bu mesajı dikkatli dinleyip iletiyi doğru

anlamlandırmalıdır. Dinleme ortamının ise sakin ve dikkat dağıtıcı unsurlardan arınmış olması etkin bir dinlemenin gerçekleşmesine olanak sağlar.

Çiftçi (2021), dinlemeyi etkileyen faktörleri sekiz alt başlık altında incelemiştir. Bunlar:

1. **Fizyolojik Faktörler:** Okuma ile dinleme faaliyetlerinde benzerlikler mevcuttur. Okumada; gözün gördüğü fonksiyonu, dinlemede kulak görür. Özellikle ilk sınıflarda ve fırsat oldukça ileriki sınıflarda öğrencilerin kulak muayenelerinin yapılması, dinleme yetisinin doğru tespitinde ve geliştirilmesinde, yanlış uygulamaların önüne geçilmesine olanak sağlar. Öğrencilerin işitme kapasitesinin öğretmen tarafından bilinmesi, oturma düzeni için de gereklidir. Öğrencinin dinleme kabiliyeti öğretmenin yapacağı basit yöntemlerle ölçülebilir. Bu basit yöntemler, işitme kaybı olduğundan şüphelenilen öğrencilerin tıbbî kontrolden geçmelerini sağlar.
2. **Fiziksel Faktörler:** Dinlemenin gerçekleşeceği mekânın etkili bir işitmeye engel olmaması önemli bir husustur. İyi organize edilmiş dinleme ortamları olan sınıf, konferans salonu ve benzeri yerlerin akustik özellikleri dikkate alınmalı, sesin dağılmaması, yankının önlenmesi ve sesin salonun en uzak köşesine kadar işitilebilecek düzeyde gitmesi ancak aynı zamanda yakındaki kişileri rahatsız etmemesine özen gösterilmelidir (Kavcar, Oğuzkan ve Sever, 1995, s. 45-46).
3. **Psikolojik Faktörler:** Dinleme ve algılama sürecindeki en ciddi engellerden biri, dinleyicinin içinde bulunduğu olumsuz ruh halidir. Bu olumsuz ruh halinin nedeni, bireyin özel ilişkileri ve durumları olabileceği gibi, konuşmacıdan, dinleme ortamından veya konu içeriği kaynaklı da olabilir.
4. **Bilişsel Faktörler:** Etkin bir dinleme için zihnin eğitilmiş olması şarttır. Dinleme, canlı ve aktif bir aşamadır. Mantık yürütme, karşılaştırma, analiz ve yorumlama aşamaları, dinleme aktivitesi boyunca sürekli değişkenlik göstererek tamamlanır. Konuyu, geçmiş bilgi birikimleri ile takip etmek yoğun bir zihinsel çaba gerektirir.
5. **Sosyal Faktörler:** Dinleme kavramı sosyal açıdan değerlendirilirken, konuşma kavramıyla bağı göz ardı edilmemelidir. Çünkü dinleme de konuşma gibi, bireyin sosyalleşme sürecine katkıda bulunup kendisine uygun bir sosyal çevre oluşturmaya olanak sağlar. Ayrıca konuşmanın ifade ettiği anlamı dinleyenlere daha etkili bir şekilde iletmesine yardımcı olur.

6. Öğretmen Faktörü: Dinleme sürecini doğrudan etkileyen faktörlerden biri eğitici veya bilgiyi aktaran kişinin tutum ve davranışlarının, dinleyiciler üzerinde bıraktığı izlenimlerdir. Sadece düz anlatım yöntemini tercih eden bir öğretici, öğrencilerin sessizliklerini ilgi göstergesi olarak yanlış yorumlayabilir. Bu yaklaşım, öğrencilerin pasif bir dinleme düzeyinde kalmasına neden olmaktadır. Aktif dinlemenin daha etkili olması açısından tartışma, uygulama yaptırma ve soru-cevap gibi yöntem ve teknikler kullanılabilir. Ayrıca, öğreticinin bu yöntem ve teknikleri kullanma yetkinliği, dinleme sürecini etkileyen diğer önemli bir unsurdur.
7. Konuşmacı Faktörü: Bir konuşmacı, konuşma esnasında heyecanını kontrol edemezse bu durum sesini ve beden dilini iletmek istediği mesajlara uygun şekilde kullanmasını engelleyebilir. Bu durum, konuşma içeriğinin akışını bozarak dinleyicilerin dikkatinin konuşmacının hatalarına ve başka unsurlara yönelmesine neden olabilir. Ayrıca, heyecanını kontrol etmesine rağmen beden dilini etkili bir şekilde kullanamayan bir konuşmacı, sözlü iletişimin canlılığından faydalanamaz ve bu durum dinleyicilerin ilgisini çekme konusunda yetersiz kalmasına neden olabilir.
8. Konu Faktörü: Dinleyicilerin ilgi alanlarının dışında kalan, bilgi düzeylerinin üzerinde ya da temel kavram ve anahtar kelimeleri yeterince açıklanmayan konular, etkili bir dinleme dokümanı oluşturmaz. Bu tür konular, eğer dinleme faaliyeti zorunlu ya da görev odaklıysa, sahte bir dikkat durumuna yol açabilir. Öte yandan, amaçsız ve serbest bir dinleme etkinliği söz konusuysa, bu durum dikkatin gereksiz unsurlara kaymasına veya dinleyicilerin dikkatlerinin dağılmasına neden olabilir.

Özbay (2009), ise dinlemeyi etkileyen faktörleri altı alt başlık altında incelemiştir.

Bunlar

1. Dinlemeyi etkileyen kişisel faktörleri şöyle sıralamıştır:
 - Zekâ durumu
 - İşitme durumu
 - Dinlemenin önemini bilme
 - Konuya ilgi duyma
 - Dikkat etme
 - Dinleme amacı
 - Dilin işleyişini bilme

Zekâ: Etkin bir dinleme temelinde anlamlandırmayı barındırır. Dinleyicinin zihninin açık olması, nörolojik açıdan sağlıklı olması gerekmektedir.

İşitme durumu: Dinlemenin gerçekleşmesi için uyaranların algılanması gerekmektedir. Algılanamayan veya eksik algılanan bilgi zihinde anlamlandırılmaz. Burada duyu organlarının sağlıklı olması büyük önem arz etmektedir.

Dinlemenin Önemini Bilme: Dinleyici ele alınan konunun önemini kavramalı ve aktarılan konudan en üst seviyede verim almaya çalışmalıdır.

Konuya İlgi Duyma: Dinlemenin etkili bir şekilde gerçekleşebilmesi için dinleyicinin merak duygusunun etkin olması gerekmektedir. Bir konu ne kadar ilgi çekici, merak uyandırıcı olurda o kadar verimli bir dinleme gerçekleşmiş olur.

Dikkat Etme: Dinleme esnasında verilen bilgilerin doğruluğuna, değinilen önemli noktalara dikkat edilmesi verilen konunun anlaşılmasına yardımcı olacaktır.

Dinleme Amacı: Katılımcının hangi amaca yönelik dinleme yapacağı son derece önemlidir.

Dilin İşleyişini Bilme: Dinleyici dilbilgisi kurallarına, cümle yapısına ne kadar hakimse dinlemeden elde edilen verim de o kadar fazla olacaktır.

Dinlemenin gerçekleşmesi için temel unsurlar olan gönderici ve alıcı olmazsa olmazdır. Etkili bir dinleme için alıcı kadar göndericinin de özellikleri önem arz etmektedir.

2. Konuşmacıya bağlı olan faktörler

- Öğretmenin / konuşmacının konuyu sunma biçimi
- Öğretmenin /konuşmacının duruşu, jest ve mimikleri,
- Öğretmenin / konuşmacının ses tonu,
- Öğretmenin/ konuşmacının bilgi birikimi,
- Öğretmenin konuşmacının dili kullanma becerisi,

Bir konuşmacının amacına ulaşması, istediği mesajı eksiksiz sunabilmesi için sesini ve beden dilini etkili kullanmalıdır. Aktarım sırasında heyecanını kontrol edemeyen nefesine hâkim olamayan konuşmacı sesini ve beden dilini konuya uygun ayarlayamaz, vurgu ve tonlamada sorunlar yaşar. Bu durum konuşma akışının bozulmasına neden olur. Bu beraberinde dinleyicinin dikkatini kaybetmesine, başarılı bir aktarım gerçekleşmemesine neden olur.

Etkin bir dinleme üzerinde önemle durulması gereken bir başka nokta da konuşmacıya karşı olan önyargılardır. Konu ne kadar ilgi çekici olursa olsun konuşmacıya karşı olumsuz bir tavır takınılması verimli bir dinlemenin gerçekleşmesine engel olacaktır. Bunun tam tersi gündelik bir konu bile konuşmacıya verilen önem, gösterilen saygıdan ve sevgiden ötürü üst düzey bir dinlemenin gerçekleşmesini sağlayabilir. Bu durumu eğitim ortamına uygulayacak olursak öğrencinin öğretmenine karşı olumsuz bir düşünce içerisinde olması, öğrencinin dersten dolayısıyla dinleme eyleminden uzaklaşmasına sebep olacaktır. Çok sık rastlanan bir başka durum da öğrencilerin öğretmeni dinliyormuş gibi yapmalarıdır. Bu da etkin bir dinlemenin gerçekleşmesini güçleştirmektedir. Öğretmen burada ses tonuyla çeşitli materyaller kullanarak sıradanlıktan çıkıp öğrenciyi dersi dinlemeye, dikkati yoğunlaştırmaya teşvik etmelidir. Burada yapılacak en etkili çözüm, öğrenciyi de yöneltilen sorularla sürece dahil etmedir.

Konuşmacının verimli bir dinlemenin sağlanması için dikkat etmesi gereken diğer bir nokta da dış görünüştür. Anlatıcının seçtiği kıyafet, taktığı takılar dinleyicilerin dikkatini dağıtmamalıdır. Dış görünüşün abartıdan uzak olmasına özen gösterilmelidir.

Konuşmacı aynı zamanda konuşmasını yaparken hedef kitlenin yaş aralığını, cinsiyetini, ilgi ve meraklarını göz önünde bulundurmalıdır. Kelime seçimini, üslubuna göre düzenlemelidir.

3. Konuşmanın/Dersin İçeriği

Dinlemeyi etkileyen faktörlerden konuşmanın dersin içeriği faktöründe dersin içeriği ile konuşma uyumlu olmalıdır. Dinleyiciler tarafından kolay anlaşılan ve bilinen sözcükler kullanılmalıdır.

4. Dinleme Ortamı

Dinlemeyi etkileyen faktörlerden dinleme ortamında ortamın en yüksek verimi sağlayacak şekilde uygun olması için, ısı, ışık ve ses gibi koşulların en iyi şekilde düzenlenmesi gerekmektedir.

5. Dinleme ve Anlama Hızı

Dinlemeyi etkileyen faktörlerden dinleme ve anlama hızında verimli bir dinlemenin gerçekleşebilmesi için konuşma hızının iyi ayarlanması gerekmektedir. Verilmek istenen mesajın, dinleyen kişilerin anlayabileceği hızda söylenmesi, yanlış anlaşılmanın en düşük düzeyde olmasını sağlar.

6. Dinleme /Anlama Hızı

Dinlemeyi etkileyen faktörlerden dinleme süresinde dinleme etkinlikleri gerçekleştirilirken, sınıf düzeyinin dikkate alınması gerekmektedir. Çünkü her öğrencinin etkin dinleme ve odaklanma süresi farklılık göstermektedir.

2.4. Dinlemenin Diğer Beceri Alanlarıyla İlişkisi

2.4.1. Dinleme-Konuşma

Konuşma, insan iletişiminin temel yapı taşlarından biridir. İnsanlar, duygularını, düşüncelerini, hayallerini, bilgilerini, deneyimlerini ve gözlemlerini başkalarına aktarma gereksinimi duyarlar. Bu bağlamda, konuşma yeteneği, dinleme pratiğini de beraberinde getirir. Etkili bir dinlemenin gerçekleşebilmesi için konuşmanın varlığı esastır. Demirel'e göre (1999, s. 40), "Konuşma, düşüncelerin, duyguların ve bilgilerin seslerden oluşan dil aracılığıyla aktarılmasıdır." Bu durum, konuşmanın insan deneyimindeki merkezi rolünü ve iletişimin önemini vurgular.

Konuşma, dinlemenin ardından en sık kullanılan dil yetisi olarak görülmektedir, zira iletişim, insan yaşamının temel bir parçasıdır. Sözlü iletişimde başarı, etkili dinleme ve konuşma yetkinliklerine bağlıdır. Dinleme ve konuşma yetkinliğindeki eksiklikler, iletişim sürecini sekteye uğratabilir. Bireyler, bilgi edinmek ya da ilgi ve gereksinimlerini ifade etmek amacıyla iletişim kurma gereksinimi duyar. İletişim sürecinde, karşı tarafı anlamak ve onunla ilgili bilgi edinmek için dinleme bir zorunluluk haline gelmektedir (Emiroğlu, Pınar 2013, s.775).

Konuşma yetisi ile dinleme yetisi arasında doğrudan bir bağ bulunmaktadır. Bunun birincil etkenlerinden biri, konuşmanın birden fazla kişi arasında gerçekleşmesi ve tarafların birbirlerini anlamak için dinlemek zorunda olmalarıdır. Dinleme olmaksızın etkili bir konuşma mümkün olmadığı gibi, dinleme yetkinliği gelişmemiş bireylerin akıcı ve etkileyici bir şekilde konuşmaları da mümkün değildir (Özbay, 2009, s. 61).

2.4.2. Dinleme-Okuma

Okuma ve dinleme, anlamaya yönelik iki temel yetidir. Bu iki yeti, çevresel uyarıcıların yorumlanması açısından benzerlik taşımaktadır. "Okuma ve dinleme becerileri, bir paranın iki yüzü olarak değerlendirildiğinde, her ikisi de dildeki alıcı

yetilerin farklı yönlerini temsil eder. Her iki beceri de dilin verimli kullanımının bir parçasıdır ve her birinin iletişim açısından kendine özgü üstünlükleri bulunmaktadır (Özbay, 2009, s. 60).

Okuma süreci, dinleme süreciyle benzer şekilde gelişim gösteren bir süreç olarak ele alınmalıdır. Dinleme ve okuma yetileri, birçok ortak özelliğe sahiptir. Okuma, tıpkı dinleme gibi, bireylerin anlama, kavrama, çözümleme, entegre etme, yorumlama ve değerlendirme becerilerini kullanmalarına olanak tanır. Anlamaya yönelik pek çok üstünlük sağlamasına rağmen, dinleme ve izleme evrelerinin bazı dezavantajları da göz ardı edilmemelidir. Okuma, zaman ve mekâna göre değişkenlik gösterirken, dinleme sürecinde böyle bir değişkenlik söz konusu değildir dinleyicinin zaman ve mekân unsurlarından bağımsız hareket etme olanağı daha azdır (Emiroğlu ve Pınar, 2013, s. 776).

Dinleme de okuma ile benzer şekilde, geliştirilebilen bir yeti olarak değerlendirilmelidir. Dinlemeyi öğrenmek, okumayı öğrenmek kadar önemli bir evredir. Tıpkı okuma gibi, dinleme de bilgi, beceri ve alışkanlık geliştirmeyi gerektiren bir faaliyet olarak tanımlanabilir. Nitekim, dinleme, kulak aracılığıyla gerçekleştirilen bir okuma eylemi olarak düşünülebilir (Özdemir, 1987, s. 117).

2.4.3. Dinleme-Yazma

Dinleme, konuşma ve okuma yetileri üzerine inşa edilen ve en son kazanılan kabiliyet yazmadır. Yazma, duygu ve düşüncelerin, herhangi bir dilde kullanılan alfabenin karakterleri, sembolleri ve işaretleri aracılığıyla başkalarına aktarılması süreci olarak tanımlanabilir (Özbay vd. 2011, s. 21).

Dinleme, dört temel dil yetisinden biri olup bireyin yazma becerisinin gelişmesi için kritik öneme sahip bir yetenektir. Dinleme yetisi yeterince gelişmemiş bir bireyin yazma yetisinin de tam anlamıyla gelişmesi beklenemez. Zira dinleme yetisindeki eksiklik, anlama yetisindeki yetersizliğe işaret eder ve anlama yetisi eksik olan birinin anlatım kabiliyeti de tam olarak gelişmiş olmayacaktır (Özbay, 2009, s. 63).

2.5. Türkçe Eğitim Programlarında Dinleme Eğitimi

Özbay ve Melanlıoğlu (2012), "Türkçe Öğretim Programlarının Dinleme Becerisi Açısından Değerlendirilmesi" başlıklı çalışmalarında, 2005 yılına kadar olan Türkçe öğretim programlarına ilişkin kapsamlı analizler yapmışlardır.

İlköğretim 1. kademedede bugüne kadar 10 program uygulanmıştır. Bu programlar ele alındığında;

1924 İlk Mekteplerin Müfredat Programlarında Dinleme becerisine yönelik herhangi bir ifadeye yer verilmemiştir. 1926 İlk Mekteplerin Müfredat Programları ve 1936 Yeni İlkokul Müfredat Programında “dinleme” ile ilgili bir bilgiye rastlanmamakla birlikte her iki programda da Türkçe dersinin amaçları belirtilirken “Talebeye düşündüğünü, duyduğunu ve bildiğini diğer kimselere şifahen veya tahriren doğru ve güzel anlatmak kabiliyetini iktisap ettirmek. Talebeye, bildiğini, düşündüğünü ve duyduğunu sözle ve yazı ile iyi ve doğru olarak anlatmak iktidarını kazandırmak.” ifadelerine yer verilmiştir. Bu ifadelerde geçen “duyma” eylemi ile dinlemenin mi yoksa işitmenin mi kastedildiği anlaşılmamaktadır. 1948 İlk Okul Programında yine Türkçe dersinin amaçları arasında “Onlara gördüklerini, duyduklarını, bildiklerini, incelediklerini, öğrendiklerini, düşünüp tasarladıklarını sözle ve yazı ile doğru olarak anlatma kudretini kazandırmak.” maddesi yer almaktadır. Burada da “duyma” eyleminin işitme anlamında kullanılmış olabileceği düşünülmektedir. Programda “Okuma” dersinin açıklamaları kısmında “dikkatle dinleyerek anlamaya alışmak” ifadesi geçmektedir. İfadeden programda dinleme becerisinin anlamaya bütünleştirildiği sonucu çıkarılmak istense de programın geri kalanında “dinleme” becerisinin öğretimine ilişkin hiçbir ifade geçmemektedir.

1968 İlkokul Programında “dinleme” dil etkinlikleri arasında sayılmakta ve dinlemenin diğer etkinliklerle birlikte verilmesi gerektiği ifade edilmektedir. 1968’de uygulamaya giren programı, 2015 Türkçe Öğretim Programında beceriler sözlü iletişim, okuma ve yazma olarak ayrılmıştır. Dinleme eğitimi sözlü iletişim başlığı altında konuşma becerisiyle birlikte alınmıştır. Dinlemeden bahseden ilk program olarak nitelemenin yanlış olmayacağı söylenebilir. Dersin sonunda öğrencinin kazanacakları, amaçlar başlığı altında şu şekilde dile getirilmiştir:

“Dinlediklerini, okuduklarını tam ve doğru olarak anlamaya çalışırlar. Gördüklerini, duyduklarını, bildiklerini, incelediklerini, öğrendiklerini, düşünüp tasarladıklarını sözle veya yazı ile doğru, amaca uygun ve etkili olarak anlatma gücünü kazanırlar. Dinleme ve okuma

alışkanlık ve zevkini elde eder; seviyelerine göre yazılmış kitapları, yazıları arayıp bulmaya, istekle okumaya yönelirler.”

1981 Temel eğitim Okulları Türkçe Eğitim Programı’nda “dinleme” becerisinin öğretimi, Genel Amaç seviyesinde yer almaktadır:

“Öğrencilere, görüp izlediklerini; dinlediklerini, okuduklarını tam ve doğru olarak anlama gücü kazandırmak; onlara, görüp izlediklerini, dinlediklerini, okuduklarını, incelediklerini ve düşündüklerini, tasarladıklarını söz ya da yazı ile doğru ve amaca uygun olarak anlatma beceri ve alışkanlığı kazandırmak; onlara, dinleme, okuma alışkanlık ve zevkini kazandırmak; estetik duygularının gelişmesinde yardımcı olmak.”

2005 İlköğretim Türkçe Dersi (1–5. Sınıflar) Öğretim Programı, dinlemeyi ayrı bir öğrenme alanı olarak değerlendiren tek programdır. Genel Amaçlarda dinleme içinde düşünülebilecek maddelerle öğrencilerin, “Dinleme, konuşma, okuma, yazma, görsel okuma ve görsel sunu dil becerilerini geliştirmek; Zihinsel gelişimlerine uygun olarak anlama, sıralama, sınıflama, sorgulama, ilişki kurma, eleştirme, tahmin etme, analiz-sentez yapma ve değerlendirme gibi zihinsel becerilerini geliştirmek; kitle iletişim araçlarıyla verilen mesajları sorgulama becerilerin, geliştirmek” amaçlanmaktadır. 2015 Türkçe Öğretim Programında beceriler sözlü iletişim, okuma ve yazma olarak sınıflandırılmıştır. Dinleme eğitimi sözlü iletişim başlığı altında konuşma becerisiyle birlikte değerlendirilmiştir.

2019 Türkçe Öğretim Programında, dinleme/izleme, konuşma, okuma ve yazma olmak üzere dört temel öğrenme alanı belirlenmiştir. Okuma öğrenme alanı, akıcı okuma, söz varlığı ve anlama olmak üzere üç alt başlık altında sunulmuştur. Dinleme/izleme, konuşma ve yazma öğrenme alanları ise alt başlıklara ayrılmadan, her sınıf düzeyine uygun kazanımlarla verilmiştir (Kaya ve Aydın, 2024, s.15). 2024 Maarif Modelinde, 'kazanım' ifadesi yerine 'öğrenme çıktısı' ifadesine yer verilmiştir. 2024 Türkçe Dersi Öğretim Programında (TDÖP), 5. sınıftan 8. sınıfa kadar her sınıf düzeyinde dinleme/izleme, konuşma, okuma ve yazma alanlarına yönelik öğrenme çıktıları, süreç bileşenleri ve açıklamalar belirtilmiştir (Kaya ve Aydın, 2024, s. 119).

2.6. Dinleme Türleri

Bireyin gün boyunca karşılaştığı durumlar tercih edeceği dinleme türünü etkilemektedir. Diğer bir deyişle kişi dinleme amacına uygun olan dinleme türünü belirlemektedir. Dinleme türlerine dair çeşitli kaynaklarda farklı sınıflandırmalar bulunmaktadır.

Ünal, 2006 yılında yaptığı sınıflandırmada, seçici dinleme, aktif dinleme, eleştirel dinleme, yaratıcı dinleme ve empatik dinleme olmak üzere beş türden bahsetmiştir:

1. **Seçici Dinleme:** Dinleyicinin gündelik yaşamında ya da akademik ortamlarda maruz kaldığı çeşitli konuşmalar ya da anlatılar içerisinde anlamlı ve önemli bilgileri ayırt edebilme kabiliyetidir.
2. **Aktif Dinleme:** Dinleyicinin dikkatini toplayarak ve duyuşal yetilerini etkin şekilde kullanarak konuşmacının iletmiş mesajı tam olarak anlamaya çalışmış ve iletilen mesajı doğru bir şekilde yorumlama çabası gerektiren bir dinleme türüdür.
3. **Eleştirel Dinleme:** Dinleyicinin iletilen mesajı sorgulayıcı bir tavırla değerlendirip doğruluk, mantık ve tutarlılık çerçevesinde analiz ettiğı bir dinleme türüdür.
4. **Yaratıcı Dinleme:** Dinleyicinin iletilen mesaja yenilikçi fikirler ekleyerek kişisel katkı sağladığı dinleme türüdür. Yaratıcı dinlemede, dinleyicinin iletilen mesajı kullanarak farklı bakış açılarından özgün düşünceler geliştirmesi sağlanır.
5. **Empatik Dinleme:** Dinleyicinin konuşmacının iletmiş mesajdaki duygu ve düşüncelerini anlamaya ve onları içselleştirmeye çalışmış bir dinleme türüdür.

Akyol (2010) ise, dinleme türlerini stratejik dinleme, aktif dinleme, amaçlı dinleme, diyalog ve sunuya dayalı dinleme olarak gruplandırmıştır:

1. **Stratejik Dinleme:** Dinleyicinin bir plan dahilinde iletilen mesajdan gerekli bilgileri toplaması, analiz etmesi ve bu bilgileri belirli stratejiler doğrultusunda kullandığı dinleme türüdür.
2. **Aktif Dinleme:** Dinleyici, konuşmacının söylediklerini anlamak için etkin bir çaba gösterir. Dinleyicinin dikkatini toplayarak dinlemesini ve geri bildirim yapmasını gerektirir.
3. **Amaçlı Dinleme:** Dinleyici belirli bir amaç doğrultusunda dinleme sürecini yürütür. Bu dinleme türü, dinleyicinin odaklanmasını ve önemli bilgileri ayırt etmesini gerektirir.
4. **Diyalog:** Dinleyicinin karşılıklı etkileşim ve bilgi paylaşımına dayalı bir dinleme biçimidir. Dinleyici ve konuşmacı aktif katılım sağlayarak birbirlerinin söylediklerine yanıt vererek iletişim kurarlar.
5. **Sunuya Dayalı Dinleme:** Dinleyici sunum sırasında konuşmacının sunduğı verileri ve kavramları dikkatle takip edip değerlendirme yapıp anlamaya çalışır.

Doğan (2012), dinleme türlerini estetik dinleme, ayırt edici dinleme, eleştirel dinleme, empatik dinleme ve etkili dinleme olarak sınıflandırmıştır:

1. **Estetik Dinleme:** Dinleyicinin duyusal ve duygusal etmenlere odaklanarak metin, müzik veya sanat eserlerini daha derinlemesine estetik haz alarak değerlendirdiği dinleme türüdür.
2. **Ayırt Edici Dinleme:** Dinleyicinin farklı ses, kelime veya konuşma etmenlerini ayırt ederek anlamını kavradığı dinleme türüdür.
3. **Eleştirel Dinleme:** Dinleyicinin eleştirel düşünme becerileri olan analiz, karşılaştırma ve eleştiriyi kullanarak değerlendirdiği dinleme türüdür.
4. **Empatik Dinleme:** Dinleyicinin kendini konuşmacının yerine koyarak onun hislerini ve bakış açısını anlamaya çalıştığı dinleme türüdür.
5. **Etkili Dinleme:** Yüksek seviyede dikkat ve anlayış ile doğru bilgi almayı amaçlayan bir dinleme türüdür. Etkili dinlemede, dinleyici konuşmacıya mesajı anladığını geri bildirimlerle gösterir.

2.7. Dinleme Stratejileri

Bireyin hem sosyal hayatta hem de eğitiminde en çok kullandığı beceri dinlemedir. Dinleme, iletişim, anlama, öğrenme ve zihinsel temellendirmenin önemli bir ögesidir. Dinleyici dinleme sürecinde elde ettiği birtakım bilgiler ve deneyimleri göz önünde bulundurarak konuşmacının aktardığı mesajı inceler, yararlı gördüğü bilgileri, düşünceleri uygulamak veya değerlendirme yapmak amacıyla seçer. Seçtiği bilgilerle dinleme sürecinde edindiği bilgileri birleştirir ve zihninde temellendirir (Güneş, 2007, s. 74). Dinlemeyi daha etkin hale getirebilmek için dinleme eğitimi dinleme öncesi, dinleme sırası ve dinleme sonrası süreçler olarak üç ana başlık altında değerlendirir:

2.7.1. Dinleme Öncesi Yapılacak Etkinlikler

- Ön bilgileri harekete geçirme,
- Dinleme ortamını inceleme,
- Dinleme amacını belirleme,
- Konu başlığı, resimler vb. hareketle içeriği tahmin etme,

- Dinleme yöntemini ve biçimini belirleme,
- Bilgiyi zihinde tutma biçimlerini belirleme,
- Not alma biçimlerini belirleme.

2.7.2. Dinleme Sırasında Yapılacak Etkinlikler

Güneş (2007, s. 83) dinleme sırasında yapılacak etkinlikleri üç başlık altında incelemiştir. Bunlar bilgiyi anlama, yapılandırma ve düzenlemedir. Anlama teknikleri: Konuşma ve bilgiler arasında bağ kurma; soruları belirleme; açıklayıcı noktaları not alma; sözel olmayan ipuçlarını gözleme (jestler, ifadeler, duruş,vb.); anlaşılmayan yerleri belirleme ve sorular sorma; kendi kelimeleriyle konuşmanın özetini yapma; yeni bir kelimenin anlamını belirlemek için konuşma bütününden yararlanma. Yapılandırma teknikleri: Konuşmanın konusunu belirleme; konuşmacının hareket noktalarını belirleme; ana düşünceyi belirleme; yardımcı düşünceleri belirleme; konuşmacının amacını yorumlama; aktarılan bilgileri yeniden kullanmak ve hatırlamak için zihinde düzenleme; konuşma biçimini belirleme; anahtar kelimeleri ve kavramları belirleme; karşılaştırmaları ve örnekleri inceleme; bir soruna önerilen çözüm yollarını ya da bir olayın nedenlerini inceleme; hayal ve gerçekleri belirleme; olaylarla düşünceleri ayırma; birincil ve ikincil bilgileri ayırma; konuşmanın mantıksal düzenini tanıma; olayların oluş düzenini tanıma. Düzenleme teknikleri: Grafikler, tablolar, kavram şemaları vb. biçimlerde bilgiyi düzenleme; konuşmayı özetleme, konuyu şemalarla ifade etme (Güneş, 2007, s. 84-85).

2.7.3. Dinleme Sonrası Yapılacak Etkinlikler

- Konuşmada verilen bilgileri değerlendirme,
- Sunu biçimi ve içeriği değerlendirme,
- Nedenleri, kaynağını ve bakış açılarını değerlendirme,
- Sözel ve sözel olmayan ipuçlarını değerlendirme,
- Anlamı değerlendirme,
- Dinleme amacına ulaşma durumunu belirleme (Güneş, 2007, s.85).

2.8. Dinleme Yöntem ve Teknikleri

2005 yılında Millî Eğitim Bakanlığı tarafından Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda dinleme yöntem ve teknikleri hakkında aşağıda bilgi verilmiştir.

2.8.1. Katılımlı Dinleme İzleme

Amaç: Katılımlı dinlemede amaç, dinleme sırasında zihinde oluşan soruları konuşmacıya yöneltmek, dinlenenlerin kavranmasını sağlamaktır. Bu süreçte, dinleyicinin konuşmacıya yansıttığı sorular sayesinde, dinlediğini hissettirmesi, konuşmacının rahatlamasına yardımcı olması ve iletişimin amacına ulaşması sağlanır.

Uygulama: Dinleme etkinliği esnasında, herhangi bir durumla meşgul olmamak ve konuşmacı ile sözsüz ipuçları kurmak oldukça önemlidir. Konuşmayı gerçekleştiren kişiden, anlatımlarına netlik kazandırması talep edilebilir. Ayrıca, konuşmacının sözleri ve duyguları geri yansıtılarak, fikirleri ve duyguları özetlenmelidir.

Uygun yerlerde, konuşmacının sözleri özetlenmeli ya da istenen geri bildirimle desteklenmelidir. Dinleyici, konuyu daha iyi anlamak, isteklerini ifade etmek veya karmaşık bir probleme çözüm sunmak amacıyla konuşmacıya sorular sorabilir. Bu tür durumlarda, not alınarak veya araya girilerek “Söylediklerinizi tam olarak anlayamadım. Daha açık söyler misiniz?” gibi açıklama soruları yöneltilebilir. Bu yaklaşımlar, dinleme becerisini güçlendirecek ve etkili bir iletişimi destekleyecektir.

2.8.2. Kendini Konuşanın Yerine Koyarak Dinleme/İzleme (Empati Kurma)

Amaç: Dinleyen kişinin, kendisini konuşan kişinin yerine koyarak onun hissettiklerini, anlatılanların hangi tecrübeler hakkında bilgi verdiğini anlaması ve dinleyicinin kendisini nasıl algıladığı hakkında anlaması amaçlanmaktadır.

Uygulama: Dinleyicilerden, konuşan kişinin ya da dinledikleri/izledikleri kişilerin yerine kendilerini koyarak olayları, duyguları ve fikirleri anlamaları istenir. Bu metot, dinleyen kişinin diğer dinleyicilerle aynı fikri paylaşması manasına gelmez; daha ziyade, onların perspektifinden bakabilme yeteneğini geliştirmeye odaklanır.

2.8.3. Yaratıcı Dinleme/İzleme

Amaç: Öğrencilerin dinlediklerini veya izlediklerini yorumlayarak yeni fikirler üretmelerini sağlamaktır.

Uygulama: Bu yöntem iki şekilde uygulanabilir:

Katılımsız Dinleme/İzleme: Dinleyici, konuşmacının sözlerinden yeni düşünce ve hayaller geliştirir.

Katılımlı Dinleme/İzleme: Dinleyici, konuşmacının sözleriyle ilgili ürettiği düşünce ve hayalleri ifade eder.

2.8.4. Seçici Dinleme/İzleme

Amaç: Dinlenen veya izlenen materyallerin içinden ilgi ve ihtiyaca yönelik olanların seçilerek dikkate alınmasını sağlamaktır.

Uygulama: Seçici dinleme/izleme aşağıdaki yöntemlerle gerçekleştirilebilir:

Önceden Hazırlanmış Sorular: Öğrencilere dağıtılan önceden hazırlanmış sorulara yönelik olarak dinlemeleri veya izlemeleri istenir. Bu, öğrencilerin spesifik bilgilere odaklanmalarını sağlar.

Konu Seçimi: Dinleme veya izleme amacına veya ilgi alanına göre, dinlenen veya izlenen materyallerden bir veya birkaç bölüm seçilerek yalnızca bu kısımlar dikkatle dinlenir veya izlenir. Örneğin, bir karşılıklı konuşma (öğrenci-öğretmen, hasta-doktor, müşteri-satıcı vb.) hazırlandığında, tarafların birbirlerinin konuşmalarından belirli noktaları seçmeleri ve bu seçilen noktaları analiz etmeleri istenebilir.

2.8.5. Eleştirel (Sorgulayıcı) Dinleme/İzleme

Amaç: Öğrencilerin dinledikleri veya izledikleri içerikler hakkında soru sorma alışkanlığı kazanmalarını sağlamak, böylece konuyu derinlemesine analiz etmelerine, olumlu ve olumsuz yönlerini tarafsız bir şekilde değerlendirmelerine ve kendi doğrularını oluşturmalarına olanak tanımadır.

Uygulama: Öğrencilerden, verilen bilginin konuşmacının duygu ve fikirlerini mi yansıttığını, yoksa bilimsel verilere ve gözlemlere mi dayandığını kısa bir şekilde

değerlendirmeleri beklenir. Bu hedef yönünde, öğrencilerin aşağıdaki sorulara cevap verebilme becerisi geliştirilmelidir:

- a. Konuşmacının temel amacı nedir?
- b. Konuşmacı konuyla ilgili yeterli bilgi ve uzmanlığa sahip midir?
- c. Verilen bilgiler güncel ve geçerli nitelikte midir?
- d. Konu tarafsız bir bakış açısıyla ele alınmış mıdır? Yapılan eleştiriler haklı ve doğru mudur?
- e. Alternatif çözüm önerileri sunulmakta mıdır?
- f. Sunulan çözüm önerileri bilimsel bir temele dayanmakta mıdır?

2.8.6. Katılımsız Dinleme/İzleme

Amaç: Dinleme etkinliği veya izleme süresinde, dinleyicilerin duydukları bilgiler hakkında düşüncelerini sağlayarak zihinsel süreçlerini faal bir şekilde harekete geçirmek.

Uygulama: Öğrencilerden, dinledikleri metnin bir süreci mi anlattığını ya da bir izahı mı sunduğunu belirlemeleri istenir. Metin türüne ve ulaşılmak istenen kazanımlarla uyumlu olarak, öğrencilerin zihinsel olarak “Kim, ne, nerede, ne zaman, nasıl?” vb. sorulara yanıt bulmaları yönünde rehberlik edilir. Bu süreç, öğrencilerin dinleme/izleme becerilerini geliştirmeyi ve metinle eleştirel bir bağ kurmalarını amaçlar.

2.8.7. Not Alarak Dinleme/İzleme

Amaç: Dinlenen ya da izlenen içeriklerin daha kolay anlaşılmasını ve uzun süreli hafızada tutulmasını sağlamak.

Uygulama: Öğrencilerden, dinleme veya izleme amaçlarına uygun olarak not almaları istenir. Bu süreçte, dikkat etmeleri gereken unsurlar öğrencilere hatırlatılır. Bu unsurlar arasında ana fikrin, önemli ifadelerin, etkileyici sözlerin not edilmesi ve özgün ifadeler kullanılması gibi noktalar yer alır. Ayrıca, öğrencilere not alma sürecini kolaylaştırmak amacıyla çalışma kâğıtları dağıtılır. Bu yöntem, çalışmanın temel konusunu oluşturduğu için “not alma” süreci üzerinde detaylı şekilde durulacaktır.

2.9. Not Alma

İnsanlar, günlük yaşamlarının büyük bir bölümünü dinlemeye ayırmaktadır. Gün içerisinde çeşitli konularda söylenen pek çok bilgi dinlenmektedir. Ancak, dinlenen bilgiler genellikle kısa süreli bellekte depolanmaktadır. Araştırmalara göre, bir yetişkinin kısa süreli belleği, beş ile dokuz birim bilgi depolayabilmekte ve bu bilgileri tekrar edilmediği takdirde en fazla 20 saniye muhafaza edebilmektedir (Senemoğlu, 2018, s. 275).

İnsan hafızasının sınırlı kapasitesi göz önüne alındığında, dinlenen her şeyi akılda tutmak oldukça zordur. Karşıdaki kişinin ifadelerini ya da okunan metinlerdeki bilgileri hatırlamak ve bunları daha uzun süre muhafaza edebilmek için not alma bir gereklilik hâline gelmektedir. Eğitim sürecinde, özellikle ilkokuldan itibaren not alma becerisi kazandırılmaya başlanır. Ancak, not alma yalnızca eğitim alanıyla sınırlı değildir; farklı amaçlar doğrultusunda da kullanılmaktadır. Örneğin, bir roman ya da şiir okurken beğenilen ifadeler veya fikirler not alınabilir. Bu durum, okuyucunun kelime hazinesinin gelişmesine katkıda bulunurken, duygu ve düşüncelerini başkalarıyla paylaşmasına da olanak tanır.

Ayrıca, not alma, metinler arası ilişkilendirme yapmayı kolaylaştırır ve bireyin yazılı anlatım üslubunun gelişimine destek olur. Günlük yaşamda ise alışveriş listesi hazırlama veya önemli bilgileri unutmama amacıyla not alma yaygın bir uygulama olarak karşımıza çıkmaktadır.

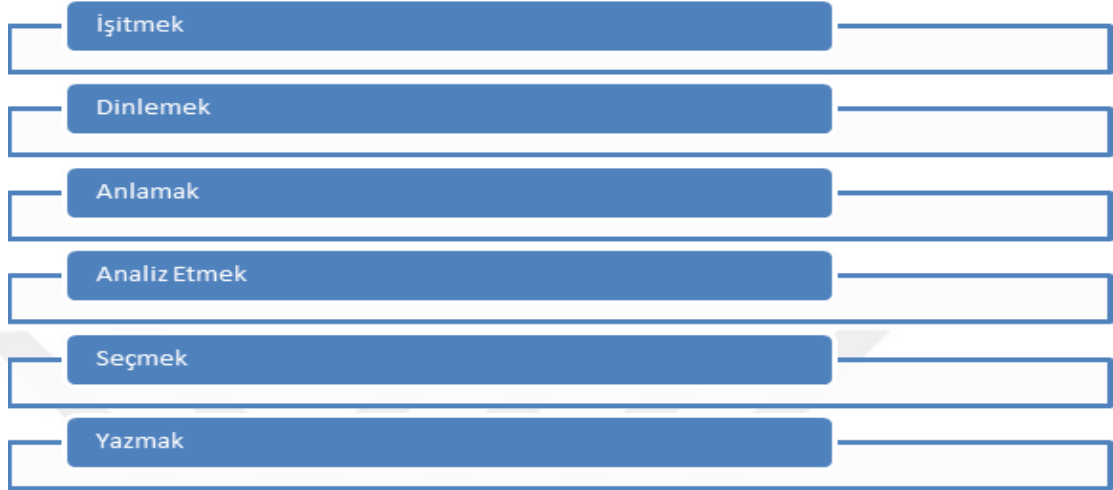
Not alma ile ilgili literatür incelendiğinde farklı tanımların yapıldığı görülmüştür. Simonet (1995) not almayı bilgilerin zihinde işlenip zihinsel bir işleme dönüşmesi olarak tanımlamıştır. Güneş'e göre (2007) not alma'' öğrencinin dinlediği ya da okuduğu konunun özünü yakalamak amacı ile kısaltmalar yapma, konuyu resimleme sembol kullanma vb. teknikler kullanılması'' olarak tanımlanmıştır. Türk Dil Kurumuna göre not alma, bireyin konuştuklarını yazıya dökmesi veya bir şeyin önemli kısımlarını özetlemesidir (TDK, 2011). Yurtbaşı (2013, s.585) not almayı "bir şeyin önemli bölümlerini notlar hâlinde kaydetmek" biçiminde ifade etmiştir. Not almak, bireyi zamana karşı etkin bir şekilde hareket etmeye zorlar. Bu anlamda ayrıntılara takılmamak ancak önemli noktaların da gözden kaçırılmaması önemlidir (Simonet, 1999, s.23). Not alma söylenen ya da okunan her şeyi aynen yazmak değil not alan kişinin okuyup özümlediği bilgileri zihnin süzgecinden geçirerek anahtar kelimelerle kişiye özgü yazma işlemidir.

2.9.1. Not Alma Aşamaları

Dinlediğini not alma sürecinin aşamalarını Özbay (2009) şu şekilde ifade etmiştir:

Şekil 1.

Not Alma Aşamaları (Özbay, 2009)

Not tutma basit bir etkinlikten ibaret değil birçok adımı içinde barındıran zihinsel bir etkinliktir. Not tutmanın ilk adımı sağlıklı bir işitme organına sahip olmaktır. İşittikten sonraki adım dinlemedir. İşitme ile dinleme aynı kavramlar değildir. Dinleme adımında, ilgi duyulan konular bilinçli olarak dinlenir. Dinleme aşamasından sonra anlama basamağına geçilir. Anlama basamağından sonra anlaşılan bilgiler zihinsel süzgeçten geçirilerek analiz edilir. Analiz edilen bilgilerden kişi için fayda sağlayan bilgiler seçilip en son aşama olan yazma ile not alma süreci tamamlanmış olur.

2.9.2. Not Alma ve Yararları

Not alma, kişinin pasif bir katılımcı olmasını engelleyip eğitime etkin katılımını sağlar. Not alma ve alınan notları temize çekerken tekrardan düzenleme işlemi, unutmayı önemli şekilde engeller.

Not alma kişinin hem odaklanmasını hem de zihinsel uyanıklığını sağladığı için kişi o notları bir daha okumasa bile yazılan özet niteliğinde bilgiler aklında kalıcı bir şekilde yer edinecektir.

İyi bir dinleyici olmak ve etkili not tutma becerisi birbiriyle yakından bağlantılı unsurlardır. Kişi ne kadar iyi bir dinleyiciyse o kadar başarılı şekilde not tutar. Aynı şekilde kişi ne kadar iyi not tutarsa dinleme becerisi o kadar iyi gelişir (Baltaş, 1999, s. 42-43).

Dinleme esnasında bilgiler kaydedilmemişse kişinin öğrendiği bilgileri özümsemesi ve sonradan tekrar etmesi mümkün olmayabilir ancak not alma, kişinin eğitim sırasında dinlediği önemli noktaları hatırlamasına olanak tanır ve bu bilgiler üzerinde yeniden düşünmeye teşvik eder. Böylelikle kişi not alarak öğrendiği bilgiden tekrar faydalanabilir.

Not almanın yararları şu şekilde özetlenebilir:

- Not tutarak dinleme, dinleyicinin dikkatinin konuşmadan kopmamasını sağlar.
- Not tutarak dinleme, dinleyicinin konuşmadaki önemli noktalarla detayları birbirinden ayırmasına yardımcı olur.
- Not tutarak dinleme, kişiye zaman kazandırır.
- Dinleme sırasında tutulan notlar daha sonra, uzun çalışmalarla elde edilecek bilgileri çok kısa zamanda tekrar etme imkânı verir (Özbay, 2012; Özçakmak, 2015).

2.9.3. Not Alma Türleri

Bireyler günlük yaşamlarının her anında televizyon, internet, kitaplar, dergi ve gazeteler olmak üzere birçok yazılı ve görsel kaynaktan bilgi edinmektedir. Bazen, edindikleri bu bilgileri önemli buldukları için unutmamak adına kaydetmek istemektedir. Bu noktada, not alma tekniği devreye girmektedir. Bilginin çokluğu ve bu bilgilerin tamamını akıllarında tutamayacaklarını düşündüklerinden, bu tekniği kullanmaktadır. En basit örnekle, markete gidecek bir çocuk, alacağı ürünleri aklında tutamayacağı için bir kâğıda kısa notlar alabilir (Uzun, 2018, s. 55). Günümüzde not alma ile ilgili Ana Fikir Tekniği, Paragraf Tekniği, Aynen Kaydetme Tekniği, Özetleyerek Not Alma Tekniği, Cornell Not Alma Tekniği ve Zihin Haritası ile Not Alma gibi farklı birtakım teknikler kullanılmaktadır (Çetingöz, 2006; Kocaadam, 2011).

2.9.3.1. Ana Fikir Tekniği

Dinlenen veya okunan materyalin vermek istediği temel mesaja odaklanan not alma yaklaşımdır. Amaç, metnin vurgulamak istediği düşünceyi seçip ayırmaktır. Bu teknikle alınan notlar ana fikir çerçevesinde şekillenir. Ayrıntıya girilmez, sadece önemli noktalar üzerinde durulur. Eğer ihtiyaç duyulursa destekleyici fikirlere yer verilir. Genellikle hikâye, masal, fıkra gibi türlerin dinlenmesi/okunması sırasında kullanılır (Aydın, 2009, s. 27).

2.9.3.2. Paragraf Tekniği

Not alınan bilgilerin kısaca özet paragraflar şeklinde organize edildiği tekniktir. Her paragrafla bir ana fikir işlenir. Bu teknik, konunun ayrıntılarıyla not tutulmasına olanak sağladığından, ders sonrası yapılacak ekleme ve düzeltmeleri de en aza indirmektedir. Paragraf tekniği ile not almada uzun zaman harcanacağından dinleme sırasında bazı önemli bilgilerin gözden kaçırılmasına neden olabilir. Bu amaçla paragraf tekniği kullanmaya karar vermeden önce konunun içeriği ve öğretmenin ders anlatma hızı göz önünde alınmalıdır (Akbarak, 2019, s. 25).

2.9.3.3. Aynen Kaydetme Tekniği

Metnin tamamının seçim yapılmadan kaydedildiği not alma yöntemidir. Bu yöntem, ezberlenmesi gereken liste, madde veya olaylar gibi metinlerde sıklıkla kullanılır. Dinlenen veya okunan metnin tamamının kaydedilmesi nedeniyle oldukça zaman alıcı ve yorucudur (Topal, 2023, s. 30).

2.9.3.4. Özetleme Tekniği

Özetleme, bireyin ne öğrendiğini düşünmesi, mantıksal ve anlaşılabilir tarzda yazması ve kendi kelimeleriyle ne öğrendiğini açıklamasıdır (Aslan, 2006, s. 35). Bu teknikte amaç, kelimenin kendisinden de anlaşılacağı gibi özü almaktır. Her türlü metinde kolayca kullanılabilecek olan bu teknik, bireysel ifadelere odaklanmaktadır. Bütünü kavrama ve kısaltarak yazıya aktarma özelliği taşır (Aydın, 2009, s.28).

2.9.3.5. Cornell Not Alma Tekniği

İnsan iletişimi sözlü ve yazılı olarak gerçekleşmektedir. Dinlenen bilgiler, zaman içerisinde hızla unutulabilir. Bilgileri muhafaza etmek ve kalıcılığını sağlamak amacıyla, bireyler not alma gereksinimi duyarlar. Bu bağlamda kullanılan not alma tekniklerinden biri de Cornell Not Alma Tekniğidir. Cornell Not Alma Tekniği anlatıcı tarafından gönderilen, hızına yetişilemeyen mesajın etkili bir şekilde tutulmasını sağlar. Cornell Not Alma Tekniği Walter Pauk tarafından 1940'lı yıllarda öğrencilerin daha etkin şekilde not almalarını sağlamak amacıyla oluşturulmuştur. İlk kez Walter Pauk' un profesör olarak görev yaptığı Cornell niversitesi ğrencilerinde denenmiştir. Tekniğin kullanımı şöyle özetlenebilir: Kâğıt iki parçaya ayrılır ve kâğıdın yatay tutulması, daha fazla alan oluşturması açısından önemlidir ve kullanışlıdır. Kâğıdın sağ tarafı daha geniştir ve bu kısım not alma kısmı olarak bilinir. Kâğıdın sağ tarafına, dinlenen metinden zet niteliğinde notlar çıkarılır. Kâğıdın sol tarafı ise ipucu veya kavram alanı olarak bilinir. Sol tarafına ise bu notları özetleyecek anahtar sözcükler veya kavramlar soru şeklinde yazılır. Notların renkli kalemle yazılması hem odağı artırır hem de hatırlamayı kolaylaştırır. Sayfanın alt kısmında ise zet alanı olarak bir kısım ayrılır. Dinlenen konunun kısa bir zeti ya en önemli ana fikirleri bu kısma yazılır. Cornell not alma tekniği kullanılırken ayrıntılara girmekten kaçınılır, uzun cümleler yerine kısa cümleler tercih edilir. Daha sonra kâğıdın sağ tarafı kapatılarak sol taraftaki anahtar kelimeler üzerinden metin ve notlar hatırlanmaya çalışılır. Hızlı bir hatırlatma sağlaması açısından zet alanı okunabilir. nemli bilgiler tam olarak hatırlanıncaya kadar kâğıdın sağ tarafının kapatılıp sol taraftaki anahtar kelimelerden zet niteliğinde notların hatırlanmaya çalışılması işlemine devam edilir. Bu sistem, daha etkili not almayı ve daha önce dinlenen bir konuyu hatırlamayı kolaylaştırmak amacıyla geliştirilmiş ve kullanılmaya başlanmıştır. Bu nedenle Cornell Not Alma Tekniği, gün içinde dinlenen bilgilerin unutulmasına yer bırakmadan hatırlanmasına olanak sağlar.

Bazı araştırmalarda Cornell tekniğinin, klasik not alma tekniklerine göre daha etkili olduğu (Karatay, Karay ve Tekin,2020; şahin, Aydın ve Sevim, 2011), okulda akademik başarıyı arttırdığı (Kurudayıoğlu ve Soysal,2016) belirlenmiştir. Cornell Not Alma Tekniği, sistematik bir not alma sürecini içermektedir. Pauk (2000), not alma sürecini yedi aşamada açıklamaktadır: Yakala, gözden geçir, sorular yaz, tekrar gözden geçir, özetle, genelleme yap ve yansıt.

- 1) Yakala: Derste, anlatıcının verdiği önemli fikirlere konsantre olmayı ve bu fikirlerin zihinde daha kalıcı hale gelmesini sağlamak amacıyla kısa ve hatırlatıcı notlar almayı ifade eder.
- 2) Gözden geçir: Öğrencilerin, derslerde, kütüphanede veya evde anlatıcıdan bağımsız olarak aldıkları notları gözden geçirerek anlaşılabilir hale getirmeleridir.
- 3) Sorular yaz: Metni daha iyi anlamamıza olanak sağlayacak soruların oluşturulması, metin okunduktan ya da dinlendikten sonra ana fikri ve onu destekleyecek önemli fikirleri bulmamıza yardımcı olur.
- 4) Tekrar gözden geçir: Metin dinlendikten ya da okunduktan sonra, oluşturulan soruları yazmak amacıyla bir kâğıt ikiye katlanır. Kâğıdın bir tarafına sorular, diğer tarafına ise cevaplar yazılır. Öğrenci, not alma kâğıdındaki soruları yüksek sesle okur ve bu sorulara kendi cümleleriyle yüksek sesle cevap verir. Daha sonra, kâğıdı kaydırarak doğru cevap verip vermediğini kontrol eder. Bu yöntem, öğrencilere tüm sınıfa ders anlatma fırsatı sunma açısından ve işitsel hafıza için ayrı bir teknik olmasından dolayı faydalıdır.
- 5) Özetle: Beşinci adıma kadar tüm notları tekrar eden, ara verip söylediklerini düşünen, tüm notları yeniden sesli dile getiren ve birkaç cümleyle özetleyen öğrenci, özet alanına kısaca kendi yorumunu yazar.
- 6) Genelle: Daha önce öğrenilen notlar gözden geçirilir ve o günkü derse ait notlar incelenir. Böylece öğrenilen bilgilerin bir bütünlük oluşturması sağlanmış olur.
- 7) Yansıt: Yansıtma, bilgilerin, prensiplerin ve fikirlerin kalıcı bir parçası hâline getirilmesi için özel olarak yapılan düşünmedir. Daha ileri kavramların oluşturulmasına temel oluşturur. Yansıtma öğrenci kendine şunları sorabilir: “Bu olgu ve fikirlerin önemi nedir? Hangi ilkelere dayanıyor? Bunları, günlük hayatta nasıl kullanabilirim? Benim daha önce öğrendiklerimle uyuyorlar mı? Konuyla ilgili zihnimdeki şemaları değiştirdi mi? Bu bilgilerden başka neler var?” (Karatay, Kaya ve Tekin 2020, s. 15).

Şekil 2:
Cornell Not Alma Bölümleri

BAŞLIK	
Anahtar Kelimeler	Detaylı Açıklamalar
ÖZET	

Birinci bölümün amacı, anlatıcı tarafından verilen mesajda sıkça tekrar edilen konular ayrıntılı bir şekilde not almaktır. İkinci bölümde, mesajdaki ana fikirler, temel kavramlar ve anahtar kelimeler kısaltmalar şeklinde kullanılarak özetlenir. Üçüncü bölüm ise anlatıcı tarafından verilen mesajın özeti niteliğinde olmalıdır ve tamamen dinleyicinin kendi cümleleriyle yazılmalıdır.

2.9.3.6. Zihin Haritası Tekniği

Zihin Haritası Tekniği Buzan tarafından geliştirilen bir tekniktir. Buzan’a göre “Notlar beynin kendisiyle iletişim haline geçme metotlarından biridir. Ortaya saçılan yaratıcı düşüncelere, meselelere ve hatıralara güven duymaktansa not etmek beynin işini fazlasıyla kolaylaştıracaktır. Kâğıt ve kalem aracılığıyla beyne yardımcı olunur. Notlar alınırken sağ ve sol beyin birlikte ve dengeli kullanılır. Renkler, semboller, planlama ve görsel ritim yoluyla dikkat çeken bu not alma tekniğine Zihin Haritalama denir” (Buzan, 2003).

İnsan beyni sonsuz potansiyele ve aydınlatıcı düşünme kabiliyetine sahip karmaşık verileri hızlı bir şekilde işleyip, analiz edebilen bir bilgi işleme merkezidir ve beş temel görevi vardır:

- 1) Algılama: Beynimiz, bilgileri duyularımız aracılığıyla algılar.
- 2) Saklama: Edindiği bilgiyi depolar, saklar ve ihtiyaç duyulduğunda onu erişilebilir hale getirir.
- 3) Analiz Etme: Beyin, kalıpları ayırarak bilgiyi anlamlı bir şekilde organize eder ve bunu yaparken bilgileri gözden geçirip anlamlarını sorgular.
- 4) Denetleme: Beynimiz, fiziksel durumumuz, kişisel tutumlarımız ve çevre koşullarına göre bilgiyi nasıl kullanacağımızı yönetir.
- 5) Dışa Aktarma: Beynimiz, fikirlerimiz, konuşmalarımız, yazılarımız, çizimlerimiz, hareketlerimiz ve diğer tüm yenilikçi ifadeler aracılığıyla aldığı bilgiyi dışa yansıtır (Buzan, 2014, s. 16).

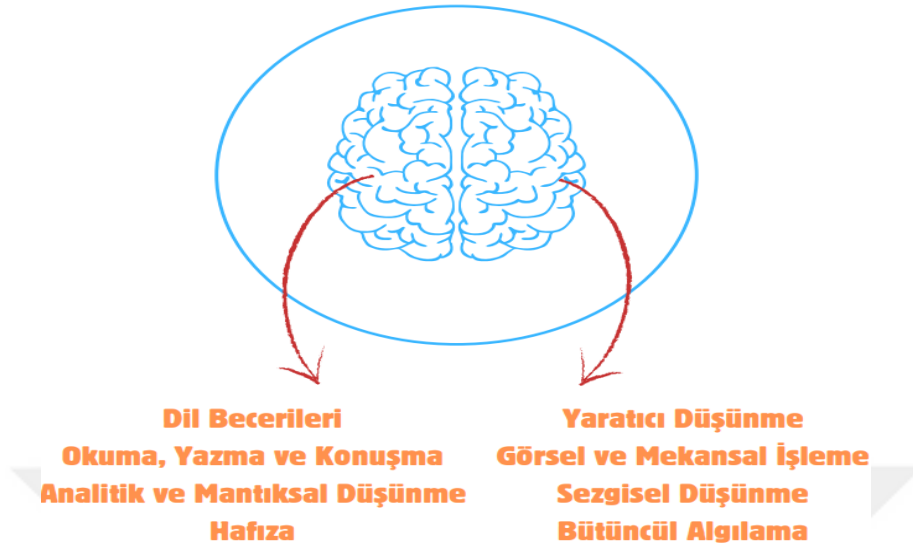
Zihin Haritası anlama ve öğrenmeyi pratik hale getiren bir tekniktir. Bu teknikle birey öğrendiklerini hayal gücünün yardımıyla resim ve imgelere aktarır. Her bilgi dallara ayrılıp konu çeşitliliğinin sağlanmasına ve konunun bir bütün olarak öğrenilmesine yardımcı olur (Yetkiner, 2011, s. 28).

Zihin Haritalama Tekniği, 1960'lı yıllarda Roger Sperry'nin beyinle ilgili yaptığı çalışmalar temel alınarak geliştirilmiştir. Sperry ve arkadaşları, çalışmalarında beynin iki yarı küresinin farklı fonksiyonlar üstlendiğini ortaya koymuşlardır. Sol yarım küre, mantık, dil ve sayılar gibi analitik yeteneklerle bağlantılıdır. Sağ yarım küre ise daha çok duygular, yaratıcılık, ilişkiler, şemalar ve renklerle ilişkilidir (Buzan, 1990).

Zihin Haritası görsel ve yazının birlikte kullanıldığı tekniktir. Bu teknikte kağıdın ortasına bir kavram yazılıp bu kavramın çağrıştırdığı düşünceler, bilgiler etrafa yazılır. Zihin haritası tekniği bilgileri görsel hafıza yardımıyla hatırlamada yardımcı olur (Akyol, 2006, s.45). Not tutma üzerine araştırmalar yapan Buzan ve Buzan (1994, s. 139), notların dört temel işleve sahip olması gerektiğini vurgular: hatırlatıcı, çözümleyici, yaratıcı ve etkileşimli. Zihin haritalama yöntemi, bu işlevlerin tamamını destekleyen bir not tutma tekniğidir.

Şekil 3:

Beyin Yarı Kürelerinin Fonksiyonları

İnsan beyninin etkin olarak kullanılabilmesi için analitik ve mantıksal düşünmeye sahip olan sol beyin ile yaratıcı düşünmeyi yöneten sağ beyin geliştirilmesi gerekmektedir. Hayal gücü; renkler, şekiller, resimler, semboller ve fikir çeşitliliği olarak karşımıza çıkar. Zihin Haritası denilen not alma tekniği, beynimizin doğal çalışma yöntemini modelleyerek daha etkin ve verimli olarak çalışmasını sağlayacak şekilde oluşturulmuştur. Zihin Haritası not alma tekniğinde, semboller, renkler, hayal gücü gibi unsurlar içerdiğinden, geleneksel yöntemlere göre öğrencilerin dikkatini daha fazla çekmektedir.

Buzan (2002)' a göre zihin haritalama tekniğini kullanmak için 4 şey gereklidir:

Şekil 4:

Buzan Zihin Haritalama Tekniği İçin Gerekenler

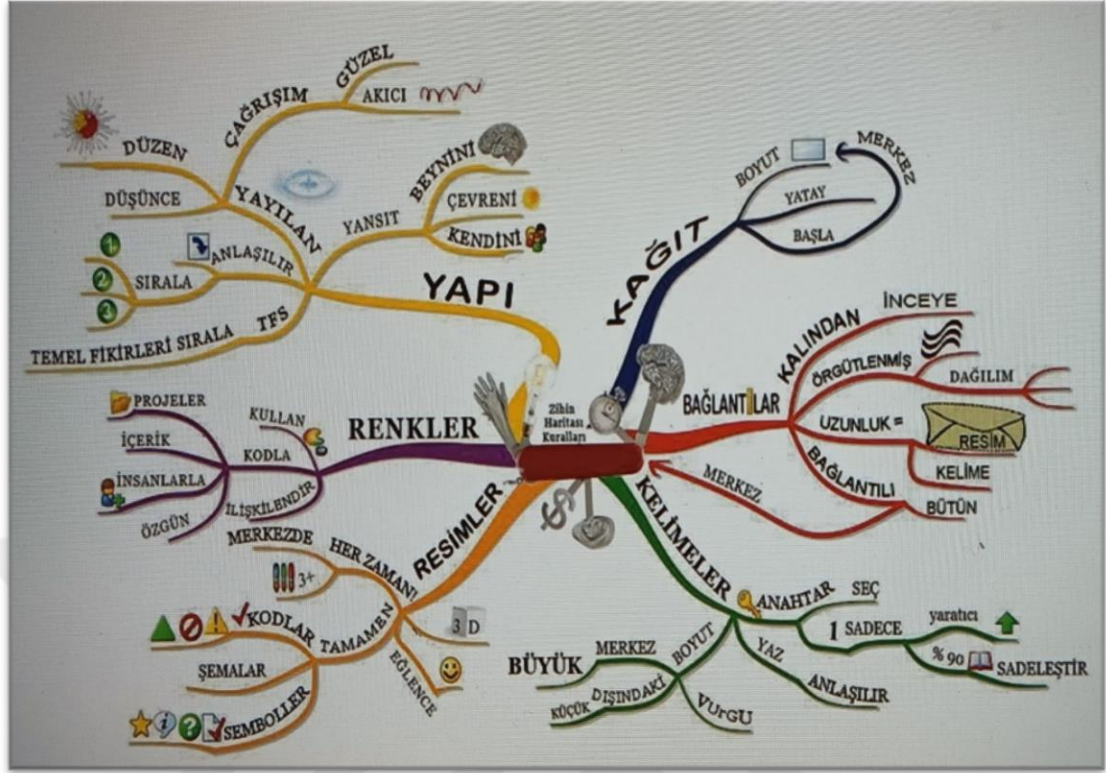

Buzan'a (2001) göre Zihin Haritası oluştururken şu adımları takip etmek gerekir:

- 1) İlk olarak, ana hedefinize, isteğinize veya vizyonunuza odaklanın. Ne yapmak istediğiniz veya hangi soruna çözüm aradığınız konusunda net bir şekilde karar verin.
- 2) Zihin Haritanızı oluşturmak için sayfayı yatay çevirerek ortadan başlayın. Bu yöntem, dar alanlara sıkışmadan fikirlerinizi rahatça ifade etmenizi sağlar.
- 3) Sayfanın merkezine, hedefinizi temsil eden bir görsel çizin. Çiziminizin mükemmel olması önemli değildir; amacınızla uyumlu olması yeterlidir. Başlangıçta bir görsel kullanmak, hayal gücünüzü harekete geçirir ve düşünme sürecinizi hızlandırır. Ayrıca, haritada daha fazla görsel kullanmanız, beyninizin bilgileri hatırlamasını kolaylaştırır.
- 4) Renkleri kullanarak haritanıza vurgu, yapı ve yaratıcılık katın. Bu, hem düşünme sürecinizi eğlenceli hale getirir hem de zihinsel imgelerinizi güçlendirir. En az üç farklı renk kullanın ve kendi renk kodlama sisteminizi oluşturmayı deneyin. Renkler, tematik veya hiyerarşik bir düzende ya da belirli noktaları ön plana çıkarmak için kullanılabilir.
- 5) Merkezdeki görselden dışa doğru ışınlar şeklinde kalın çizgiler çizin. Bu çizgiler, Zihin Haritanızın ana unsurlarını ve düşüncelerinizi taşıyan ana dalları oluşturur. Bu ana dalların merkeze sıkıca bağlanması önemlidir, çünkü beyniniz çağrışımlarla çalışır.
- 6) Düz çizgiler yerine eğri ve akıcı çizgiler tercih edin. Eğri çizgiler, görsel hafızayı daha fazla destekler ve akılda kalıcıdır.
- 7) Her bir dalın üzerine, ana konuyla ilişkili tek bir anahtar kelime yazın. Bu kelimeler, haritanızdaki temel fikirleri özetler.
- 8) Haritanızda birkaç boş dal bırakmayı unutmayın. Zihniniz, bu boşlukları ileride doldurmak için yeni fikirler üretebilir.
- 9) İkinci ve üçüncü seviyede dallar ekleyerek alt düşüncelerinizi haritaya yerleştirin. Bu dallar, ana dallara bağlanır ve fikirleriniz arasındaki çağrışımları güçlendirir.

Türkiye'de yapılandırmacı yaklaşım üzerine kurulu program, beraberinde zihin haritalama tekniği, kavram haritası gibi birçok yenilikçi öğrenme yöntemini de beraberinde getirmiştir.

Şekil 5:
Akıl Haritaları (Buzan,2014)

Zihin Haritası Tekniği bilginin özümsemesi ve saklanmasında kullanılan bir tekniktir. Bu teknik bilgilerin görsel olarak kağıda aktarılmasıyla oluşur. Birey yaratıcılığını kullanarak konuyla ilgili bilgileri resimler ve cümlelerle kağıda aktarır. Zihin haritası tekniği kişiye özgüdür (Güneş, 2007, s. 296).

Tony Buzan (2002), zihin haritalama tekniği ile not almanın öğrencilere sağladığı yararları şu şekilde açıklamıştır:

- Fikirleri düzenlemesini ve bunları açıklayabilmesini sağlar.
- Zamandan tasarruf edilmesini sağlar.
- Daha fazla yenilikçi olunmasını sağlar.
- Sınavlardan daha yüksek puan alınmasına yardımcı olur.
- Öğrencinin konuya daha bütüncül bakmasına olanak sağlar.
- Sorunlara, çözüm üretme kabiliyeti kazanmasına katkı sağlar.
- Daha hızlı ve etkili bir şekilde çalışmasını sürdürmesini sağlar.
- Durumları daha net bir şekilde ele almasını sağlar.
- Durumları, fikirleri ve kavramları daha net şekilde hatırlamasına yardımcı olur.
- Konuya bütüncül yaklaşım sergilemesi, çalışmasına kolaylık sağlar.
- Çevresiyle iletişim kabiliyeti artar.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, çalışma grubu, veri toplama teknikleri, veri toplama araçları ve verilerin analizinde kullanılan istatistiksel teknikler hakkında bilgi verilmiştir.

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırmada nitel ve nicel yöntemlerin bir arada kullanıldığı karma desen kullanılmıştır. Nicel araştırma, gerçekliği araştırmacıdan bağımsız bir olgu olarak ele alır ve bu gerçekliğin nesnel bir bakış açısıyla gözlemlenerek veya ölçülerek analiz edilebileceği varsayımına dayanmaktadır (Büyüköztürk, Kılıç Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2016; Karasar, 2012). Araştırmanın nicel kısmında, nicel araştırma yöntemlerinden biri olan ön test-son test kontrol gruplu yarı deneysel yöntem tercih edilmiştir. Bu yöntem, rastgele seçilen ve birbirine denk olan deney ve kontrol gruplarının belirlenmesini içerir. Belirlenen iki grup için de ön test ve son test uygulamaları yapılır. Yapılan ön test ve son test sonuçları t testi ile analiz edilerek, incelenen parametrenin etkisinin olup olmadığı belirlenmektedir (Balcı, 2011, s. 257). Deneysel araştırmalar, değişkenler arası ilişkilerin kesin olarak saptanabilmesi sonucunda kuramların geliştirilebildiği, sonuçların kesin olması nedeniyle en güvenilir araştırma türü olarak kabul edilir (Ural ve Kılıç, 2006, s. 19).

Nitel araştırma; gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi yöntemler aracılığıyla veri toplanan, olayların ve olguların kendi bağlamlarında bütüncül ve gerçekçi bir şekilde izlendiği araştırma türleridir (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Araştırmanın nitel boyutunda, açık uçlu sorularla veri toplanmış ve bu sorular doküman analiziyle değerlendirilmiştir. Elde edilen veriler doğrultusunda, öğrencilerin verdikleri yanıtlar analiz edilerek belirli bulgulara ulaşılmıştır.

3.2. Çalışma Grubu

Çalışma grubu 2024-2025 Eğitim-Öğretim yılında Hatay'ın merkez ilçesi Antakya'da yer alan bir devlet okulunda 5.sınıfta okuyan 45 öğrenci ve 8. sınıfta 45

öğrenci olmak üzere 90 öğrenci ile çalışılmıştır. Çalışma grubunun belirlenmesinde amaçlı örnekleme yöntemlerinden kolay ulaşılabilir örnekleme tekniği kullanılmıştır. Kolay ulaşılabilir örnekleme tekniğinde, araştırmacı belirli bir topluluktan, en kolay ulaşabildiği bireyleri seçerek bir örneklem oluşturur. Bu örneklemin tercih edilme sebebi, zaman ve maliyet açısından daha verimli olmasıdır.

Tablo 1.
Çalışma Grubunu Oluşturan Öğrencilere İlişkin Bilgiler

Cinsiyet	N	%
Kız	60	67
Erkek	30	33
Toplam	90	100

3.3. Verilerin Toplanması

3.3.1. Nicel Verilerin Toplanması

Araştırmacı uygulamayı görev yaptığı devlet okulunda, derslerine girmiş olduğu sınıflarda uygulamıştır. Gerekli izinler ve onaylar, çalışmanın yapılacağı ilgili kurumdan alınmıştır (Ek-1). Uygulama süreci toplamda 5 hafta sürmüştür.

Araştırmada kullanılacak metinlerin seçimi, öğrencilerin seviyesine uygunluk sağlamak amacıyla Millî Eğitim Bakanlığı'nın 2023-2024 Eğitim-Öğretim yıllarında kullandığı 5. ve 8. sınıf Türkçe ders kitaplarından ve "Bilim ve Teknik" dergisinden gerçekleştirilmiştir. Bu metinlerin, öğrencilerin daha önce aşına olmadıkları içeriklerden seçilmesine özen gösterilmiştir. Metinlerin belirlenmesinde, öğrenci düzeylerine ve kelime sayılarına dikkat edilmiştir. 5. sınıf düzeyinde 25, 8. sınıf düzeyinde ise 25 bilgilendirici metin belirlenerek toplamda 50 bilgilendirici metin uzman görüşüne sunulmuştur. Uzman görüşleri, Türkçe eğitimi alanında yüksek lisans yapan bir öğrenciden, dört Türkçe öğretmeninden ve bir öğretim üyesinden alınmıştır. Bu 50 metin arasından, 5. sınıf için 5, 8. sınıf için 5 olmak üzere toplamda 10 bilgilendirici metin seçilmiş ve uygulanacak metinlere karar verilmiştir.

Metinlerin belirlenmesi sonrasında, 5. sınıf düzeyi için "Eski Çağlardan Beri Dışlerimize Çok İyi Baktık" adlı metin ve 8. sınıf düzeyi için "Parktaki Bilim" adlı metinler ön test ve son test olarak kullanılmıştır.

3.3.2. Nitel Verilerin Toplanması

Yapılan araştırmada görüşme tekniğinden yararlanılmıştır. Genellikle nitel araştırmalarda veri toplama tekniği olarak görüşme tekniğinden faydalanılır. Karasar’a göre (2013, s.165) görüşme “sözlü iletişim yoluyla veri toplama tekniği”dir. Nitel araştırmalarda veri toplama sürecinde yaygın olarak kullanılan bu yöntem, katılımcılarla gerçekleştirilen sözlü görüşmeler aracılığıyla derinlemesine bilgi elde etmeyi amaçlamaktadır.

Çalışmada “Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu” araştırmacı tarafından hazırlanmıştır. Hazırlanan görüşme formunun çalışma grubunun yaşı, metinler, ölçülmek istenen beceriye göre uygunluğunun doğrulanması için bir öğretim görevlisi, iki Türkçe öğretmeni ve ölçme değerlendirme uzmanının görüşüne başvurulmuştur. Uzman görüşleri doğrultusunda Cornell not alma tekniği ile ilgili 5 soru ve zihin haritasıyla not alma tekniği ile ilgili 5 soru olmak üzere formda 10 soru kullanılmasına karar verilmiştir.

Cornell Not Alma Tekniği ile ilgili görüşme soruları aşağıda listelenmiştir.

- Cornell Not Alma Tekniği hakkında ne düşünüyorsunuz?
- Cornell Not Alma Tekniği kullanmanız derste sizi nasıl etkiledi?
- Cornell Not Alma Tekniğini diğer derslerde kullanmayı düşünüyor musunuz?
- Cornell Not Alma Tekniğini günlük hayatta başka alanlarda kullanmayı düşünüyor musunuz?
- Cornell Not Alma Tekniğinin diğer not alma tekniklerine göre avantaj ve dezavantajları nelerdir?

Zihin Haritası Tekniği ile ilgili görüşme soruları aşağıda listelenmiştir.

- ✓ Zihin Haritasıyla Not Alma Tekniği hakkında ne düşünüyorsunuz?
- ✓ Zihin Haritasıyla Not Alma Tekniği kullanmanız derste sizi nasıl etkiledi?
- ✓ Zihin Haritasıyla Not Alma Tekniğini diğer derslerde kullanmayı düşünüyor musunuz?
- ✓ Zihin Haritasıyla Not Alma Tekniğini günlük hayatta başka alanlarda kullanmayı düşünüyor musunuz?
- ✓ Zihin Haritasıyla Not Alma Tekniğinin diğer not alma tekniklerine göre avantaj ve dezavantajları nelerdir?

3.4. Veri Toplama Araçları

Araştırma verilerinin toplanmasında, Kişisel Bilgi Formu, Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu ve Dinlediğini Anlama Başarı Testinden yararlanılmıştır. Bu bölümde, veri toplama araçlarıyla ilgili bilgilere yer verilmiştir.

3.4.1. Kişisel Bilgi Formu

Araştırmacı tarafından hazırlanan Kişisel Bilgi Formu, öğrencinin cinsiyetine ve sınıfına ilişkin bilgileri içermektedir. (Ek-2)

3.4.2. Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu

Bu araştırmada, araştırmacı tarafından hazırlanan ve açık uçlu sorulardan oluşan Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu kullanılmıştır. Bu formda, uzman görüşleri doğrultusunda Cornell not alma tekniği ile ilgili 5 soru ve zihin haritası ile not alma tekniği ile ilgili 5 soru olmak üzere toplamda 10 açık uçlu soru kullanılmıştır.

3.4.3. Dinlediğini Anlama Sorularının Oluşturulması

Metinler belirlendikten sonra, öğrencilerin seviyelerine uygun sorular, uzman görüşleri doğrultusunda araştırmacı tarafından hazırlanmıştır. Bilgilendirici Metin Dinlediğini Anlama Soruları, toplamda 5 açık uçlu maddeden oluşmaktadır.

3.5. Uygulama Süreci

Çalışmada, 5.ve 8. sınıf öğrencileri için 1.deney,2.deney ve kontrol grubuna yönelik olarak düzeylerine uygun ortak bir metin temelinde ön test uygulanmıştır. Dört hafta boyunca 5. Ve 8. Sınıfların düzeyine uygun olan dört metin uygulanmıştır.

İlk hafta, deney 1 grubuna Cornell not alma tekniği hakkında bilgi verilmiş ve uygulama yaptırılmıştır. Deney 2 grubuna ise zihin haritası tekniği hakkında bilgi verilerek uygulama gerçekleştirilmiştir. Kontrol grubunda ise herhangi bir bilgi verilmemiştir ve metin üzerinde geleneksel not alma tekniği kullanılmıştır. Uygulama süreci aşağıda tablolastırılmıştır. Metin 1 ile 5. ve 8. sınıf düzeyindeki üç şubeye ön test yapılmıştır.4 haftanın sonunda, 5. ve 8. sınıflara ön testte kullanılan metinler tekrar kullanılarak son test yapılmıştır.

3.5.1.Beşinci. Sınıfların Nicel Uygulama Süreci

Tablo 2.

5.Sınıfların Nicel Uygulama Süreci

Zaman	Uygulama Süreci
1.Hafta	Araştırmacı, 1. deney grubuna Cornell not alma tekniği ile ilgili bilgi vermiş, 2. deney grubuna da zihin haritası tekniği hakkında bilgi sunmuştur. Örnek uygulama yaptırılmıştır.
2.Hafta	"Begonya" adlı metin dinletilerek, 1. deney grubu Cornell not alma tekniğini, 2. deney grubu zihin haritası tekniğini ve kontrol grubu geleneksel not alma tekniğini kullanmıştır.
3.Hafta	"Mavi Balina" adlı metin dinletilerek, 1. deney grubu Cornell not alma tekniğini, 2. deney grubu zihin haritası tekniğini ve kontrol grubu geleneksel not alma tekniğini kullanmıştır.
4.Hafta	"Okland Adası" adlı metin dinletilerek, 1. deney grubu Cornell not alma tekniğini, 2. deney grubu zihin haritası tekniğini ve kontrol grubu geleneksel not alma tekniğini kullanmıştır.
5.Hafta	Araştırmacı, 1. deney grubuna Cornell not alma tekniği ile ilgili bilgi vermiş, 2. deney grubuna da zihin haritası tekniği hakkında bilgi sunmuştur. "Barkod" adlı metin kullanılarak, 1. deney grubu Cornell not alma tekniğini, 2. deney grubu zihin haritası tekniğini ve kontrol grubu geleneksel not alma tekniğini kullanmıştır.

5.sınıflarda uygulamada öğrencilere belirlenen metin kullanılarak ön test yapılmıştır. Bu ön testten sonra 1. deney grubuna Cornell not alma tekniği ile ilgili, 2. deney grubuna zihin haritası not alma tekniği hakkında ön bilgileri olup olmadığını belirlemek için sorular sorulmuştur. Sonraki aşamada örnek bir metin kullanılarak 1. deney grubuna Cornell not alma tekniği hakkında bilgi verilmiş ve bu tekniğin nasıl uygulanacağı hakkında uygulama yaptırılmıştır. 2. deney grubuna ise zihin haritası tekniği hakkında bilgi verilmiş ve uygulama yaptırılmıştır. Sonraki haftalarda belirlenen metinler üzerinden uygulama çalışmaları yaptırılmıştır. 5. Haftada ön testte uygulanan metin tekrar uygulanmış ve öğrencilerin not alma tekniklerini kullanmalarının dinlediğini anlama üzerindeki etkisinin ortaya çıkarılması amaçlanmıştır.

3.5.2. Sekizinci Sınıfların Nicel Uygulama Süreci

Tablo 3.

8.Sınıfların Nicel Uygulama Süreci

Zaman	Uygulama Süreci
1.Hafta	Araştırmacı, deney 1 grubuna Cornell not alma tekniği ile ilgili bilgi vermiş, deney 2 grubuna da zihin haritası tekniği hakkında bilgi sunmuştur. Örnek uygulama yaptırılmıştır.
2.Hafta	"Parktaki Bilim" adlı metin kullanılarak, deney 1 grubu Cornell not alma tekniğini, deney 2 grubu zihin haritası tekniğini ve kontrol grubu geleneksel not alma tekniğini kullanmıştır.
3.Hafta	"Günümüzdeki E-Hastalıklar" adlı metin kullanılarak, deney 1 grubu Cornell not alma tekniğini, deney 2 grubu zihin haritası tekniğini ve kontrol grubu geleneksel not alma tekniğini kullanmıştır.
4.Hafta	"Yapay Zekâ" adlı metin kullanılarak, deney 1 grubu Cornell not alma tekniğini, deney 2 grubu zihin haritası tekniğini ve kontrol grubu geleneksel not alma tekniğini kullanmıştır.
5.Hafta	"Akıllı Ulaşım Sistemleri" adlı metin kullanılarak, deney 1 grubu Cornell not alma tekniğini, deney 2 grubu zihin haritası tekniğini ve kontrol grubu geleneksel not alma tekniğini kullanmıştır.

8. sınıflarda uygulamada öğrencilere belirlenen metin kullanılarak ön test yapılmıştır. Bu ön testten sonra 1. deney grubuna Cornell not alma tekniği ile ilgili, 2. deney grubuna zihin haritası not alma tekniği hakkında ön bilgileri olup olmadığını belirlemek için sorular sorulmuştur. Sonraki aşamada örnek bir metin kullanılarak 1. deney grubuna Cornell not alma tekniği hakkında bilgi verilmiş ve bu tekniğin nasıl uygulanacağı hakkında uygulama yaptırılmıştır. 2. deney grubuna ise zihin haritası tekniği hakkında bilgi verilmiş ve uygulama yaptırılmıştır. Sonraki haftalarda belirlenen metinler üzerinden uygulama çalışmaları yaptırılmıştır. 5. Haftada ön testte uygulanan metin tekrar uygulanmış ve öğrencilerin not alma tekniklerini kullanmalarının dinlediğini anlama üzerindeki etkisinin ortaya konulması amaçlanmıştır.

3.6. Verilerin Analizi

Kişisel bilgi formu, dinlediğini anlama başarı testindeki sonuçlar aracılığı ile elde edilen veriler SPSS 25.0 istatistik programı yardımıyla analiz edilmiştir.

Öğrencilere ait bilgiler Ö1, Ö2....Ö33, olarak yer almıştır. Cornell not alma tekniği ve zihin haritası tekniğiyle not alma tekniğinde öğrenciler ayrı ayrı değerlendirilmiştir.

3.7. Araştırmanın Geçerlilik ve Güvenilirliği

Araştırmacı tarafından kullanılan metinler için uzman görüşüne çıkılmıştır. Uzman görüşünde bir Öğretim görevlisi, bir Türkçe eğitimi alanında öğrenim gören yüksek lisans öğrencisi, 3 tane Türkçe öğretmeninden görüş alınmıştır. Görüşme formları için 20 soru uzman görüşüne sunulmuştur. Uzman görüşleri doğrultusunda yarı yapılandırılmış görüşme formunda sorular elenerek 5 soruya indirilmiştir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. BULGULAR

4.1. Nicel Bulgular

Bu kısımda, geleneksel tarzda not alan, Cornell tekniğiyle not alan ve zihin haritası tekniğiyle not alan öğrencilerin dinleme anlama puanlarının ön test-son testlerinin; cinsiyet ve sınıf değişkenlerinin bağımlı gruplar ve bağımsız gruplar testlerinin analiz sonuçları verilmiştir. Son olarak geleneksel yöntem, Cornell ve zihin haritası teknikleriyle not alma eğitimi alan öğrencilerin dinleme anlama puanları karşılaştırılmıştır.

4.1.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Geleneksel tarzda not alma puanının ortaokul öğrencilerinin dinlediğini anlama başarılarına etkisine dair anlamlı farklılığa ait bağımlı gruplar t testi sonuçları Tablo 4'te gösterilmiştir.

Tablo 4.

Geleneksel Tarzda Not Alan Öğrencilerin Ön Test ve Son Test Dinlediğini Anlama Puanlarına İlişkin Bağımlı Gruplar T-Testi Sonuçları

Test türü	N	$\bar{X}$	ss	t	p
Ön Test	30	2,3	1,12	-13,310	.000
Son Test	30	3,6	1,22		

Tablo 4'e göre geleneksel tarzda not alan öğrencilerin ön ve son test dinleme anlama başarı puanları arasında son test puanları lehine istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir ($p < .05$). Buna göre geleneksel tarzda not alma eğitimi alan öğrencilerin dinleme anlama başarı puanlarında artış olmuştur.

4.1.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Geleneksel tarzda not almanın cinsiyet değişkeni açısından dinlediğini anlamaya etkisine dair bulgular Tablo 5'te gösterilmiştir.

Tablo 5.

Geleneksel Tarzda Not Alan Öğrencilerin Dinlediğini Anlama Puanlarının Cinsiyete Göre Bağımsız Gruplar T-Testi Sonuçları

Test türü	Cinsiyet	N	$\bar{X}$	ss	t	p
Son Test	Kız	16	3,81	1,22	,858	,398
	Erkek	14	3,43	1,22		

Tablo 5'e göre geleneksel tarzda not alan öğrencilerin son test dinleme anlama başarı puanları arasında cinsiyet değişkeni açısından anlamlı bir farklılık olmadığı anlaşılmaktadır ($p>.05$). Buna göre geleneksel tarzda not alma eğitiminin kız ve erkek öğrencilerin dinleme anlama başarı puanları arasında anlamlı bir etki oluşturmadığı ifade edilebilir.

4.1.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular

Geleneksel tarzda not almanın sınıf değişkeni açısından dinlediğini anlamaya etkisine dair bulgular Tablo 6'da gösterilmiştir.

Tablo 6.

Geleneksel Tarzda Not Alan Öğrencilerin Dinlediğini Anlama Puanlarının Sınıf Değişkenine Göre Bağımsız Gruplar T-Testi Sonuçları

Test türü	Cinsiyet	N	$\bar{X}$	ss	t	p
Son Test	5. Sınıf	13	3,46	1,20	-,435	,667
	8. Sınıf	17	3,76	1,25		

Tablo 6'ya göre geleneksel tarzda not alan öğrencilerin son test dinleme anlama başarı puanları arasında sınıf değişkeni açısından anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir ($p>.05$). Buna göre geleneksel tarzda not alma eğitiminin 5. sınıf ve 8. sınıf öğrencilerin dinleme anlama başarı puanları arasında anlamlı bir etki oluşturmadığı ifade edilebilir.

4.1.4. Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular

Tablo 7'de Cornell tekniğiyle not almanın ortaokul öğrencilerinin dinlediğini anlama başarılarına etkisine dair bulgular verilmiştir.

Tablo 7.

Cornell Tekniğiyle Not Alan Öğrencilerin Ön Test ve Son Test Dinlediğini Anlama Puanlarına İlişkin Bağımlı Gruplar T-Testi Sonuçları

Test türü	N	$\bar{X}$	ss	t	p
Ön Test	27	3,37	1,27		
Son Test	27	4,92	1,11	-7,443	.000

Tablo 7'ye göre Cornell tekniğiyle not alan öğrencilerin ön ve son test dinleme anlama başarı puanları arasında son test puanları lehine istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir ($p < .05$). Buna göre Cornell tekniğiyle not alma eğitimi alan öğrencilerin dinleme anlama başarı puanlarında artış olmuştur.

4.1.5. Beşinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Cornell Tekniğiyle not almanın cinsiyet değişkeni açısından dinlediğini anlamaya etkisine dair bulgular Tablo 8'de gösterilmiştir.

Tablo 8.

Cornell Tekniğiyle Not Alan Öğrencilerin Dinlediğini Anlama Puanlarının Cinsiyete Göre Bağımsız Gruplar T-Testi Sonuçları

Test türü	Cinsiyet	N	$\bar{X}$	ss	t	p
Son Test	Kız	16	4,75	,06	-,99	,329
	Erkek	11	5,18	,17	6	

Tablo 8'e göre Cornell tekniğiyle not alan öğrencilerin son test dinleme anlama başarı puanları arasında cinsiyet değişkeni açısından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı anlaşılmaktadır ($p > .05$). Buna göre Cornell tekniğiyle not alma eğitiminin kız ve erkek öğrencilerin dinleme anlama başarı puanları arasında anlamlı bir etki oluşturmadığı ifade edilebilir.

4.1.6. Altıncı Alt Probleme İlişkin Bulgular

Cornell Tekniğiyle not almanın sınıf değişkeni açısından dinlediğini anlamaya etkisine dair bulgular Tablo 9'da sunulmuştur.

Tablo 9.

Cornell Tekniğiyle Not Alan Öğrencilerin Dinlediğini Anlama Puanlarının Sınıf Değişkenine Göre Bağımsız Gruplar T-Testi Sonuçları

Test türü	Cinsiyet	N	$\bar{X}$	Ss	t	p
Son Test	5. Sınıf	12	5,66	1,07	3,849	,001
	8. Sınıf	15	4,33	,72		

Tablo 9'a göre Cornell Tekniğiyle not alan öğrencilerin son test dinleme anlama başarı puanları arasında sınıf değişkeni açısından 5. sınıf öğrencileri lehine anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir ($p < .05$). Buna göre Cornell Tekniğiyle not alma eğitiminin 5. sınıf öğrencilerin dinleme anlama başarı puanlarını 8. sınıflara kıyasla anlamlı bir biçimde artırdığı ifade edilebilir.

4.1.7. Yedinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Tablo 10'da Zihin Haritası tekniğiyle not almanın ortaokul öğrencilerinin dinlediğini anlama başarılarına etkisine dair bulgular verilmiştir.

Tablo 10.

Zihin Haritası Tekniğiyle Not Alan Öğrencilerin Dinlediğini Anlama Puanlarının Cinsiyete Göre Bağımsız Gruplar T-Testi Sonuçları

Test türü	N	$\bar{X}$	Ss	t	p
Ön Test	33	6,54	1,00	-1,034	.309
Son Test	33	6,79	1,11		

Tablo 10'a göre Zihin Haritası tekniğiyle not alan öğrencilerin ön ve son test dinleme anlama başarı puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir ($p > .05$). Buna göre Zihin Haritası tekniğiyle not alma eğitiminin, öğrencilerin dinleme anlama başarı puanlarında herhangi bir artışa neden olmadığı söylenebilir.

4.1.8. Sekizinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Zihin Haritası Tekniğiyle not almanın cinsiyet değişkeni açısından dinlediğini anlamaya etkisine dair bulgular Tablo 11'de gösterilmiştir.

Tablo 11.

Zihin Haritası Tekniğiyle Not Alan Öğrencilerin Dinlediğini Anlama Puanlarının Cinsiyete Göre Bağımsız Gruplar T-Testi Sonuçları

Test türü	Cinsiyet	N	$\bar{X}$	ss	t	p
Son Test	Kız	18	6,66	1,23	-,681	,501
	Erkek	15	6,93	,96		

Tablo 11'e göre zihin haritası tekniğiyle not alan öğrencilerin son test dinleme anlama başarı puanları arasında cinsiyet değişkeni açısından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı anlaşılmaktadır ($p>.05$). Buna göre zihin haritası tekniğiyle not alma eğitiminin kız ve erkek öğrencilerin dinleme anlama başarı puanları arasında anlamlı bir etki oluşturmadığı ifade edilebilir.

4.1.9. Dokuzuncu Alt Probleme İlişkin Bulgular

Zihin haritası tekniğiyle not almanın sınıf değişkeni açısından dinlediğini anlamaya etkisine dair bulgular Tablo 10'da sunulmuştur.

Tablo 12.

Zihin Haritası Tekniğiyle Not Alan Öğrencilerin Dinlediğini Anlama Puanlarının Sınıf Değişkenine Göre Bağımsız Gruplar T-Testi Sonuçları

Test türü	Cinsiyet	N	$\bar{X}$	ss	t	p
Son Test	5. Sınıf	20	7,25	,97	3,424	,002
	8. Sınıf	13	6,08	,95		

Tablo 12'ye göre Zihin Haritası Tekniğiyle not alan öğrencilerin son test dinleme anlama başarı puanları arasında sınıf değişkeni açısından 5. sınıf öğrencileri lehine anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir ($p<.05$). Buna göre zihin haritası tekniğiyle not alma eğitiminin 5. sınıf öğrencilerin dinleme anlama başarı puanlarını 8. sınıf öğrencilerine göre anlamlı bir biçimde artırdığı ifade edilebilir.

Çalışmanın bu kısmında, geleneksel tarzda not alan, Cornell Tekniğiyle not alan ve Zihin Haritası tekniğiyle not alan öğrenci gruplarının dinlediğini anlama puanları etkisel açısından analiz edilmiş, sonuçlar tablolarda sunulmuştur.

4.1.10. Onuncu Alt Probleme İlişkin Bulgular

Tablo 13'te geleneksel tarzda not alma ve Cornell tekniğiyle not alma gruplarının son testleri arasında dinlediğini anlama başarıları açısından anlamlı bir farklılık olup olmadığına dair bulgular gösterilmiştir.

Tablo 13.

Geleneksel Tarzda Not Alan ve Cornell Tekniğiyle Not Alan Öğrencilerin Dinlediğini Anlama Son Test Puanlarına İlişkin Bağımsız Gruplar T-Testi Sonuçları

Test türü	N	$\bar{X}$	ss	t	p
Geleneksel Tarz	30	3,63	1,00	-3,849	,001
Cornell Tekniği	27	4,92	1,11		

Tablo 13 incelendiğinde, Cornell tekniğiyle not alan öğrencilerin ortalama puanının ($x=4,9259$) geleneksel tarzda not alan öğrencilerin ortalama puanından ($X=3,6333$) daha yüksek olduğu görülmektedir. Yapılan bağımsız örneklem t-testi sonucuna göre, öğrencilerin dinlediğini anlama puanlarının istatistiksek olarak Cornell tekniğiyle not alma grubu lehine anlamlı olduğu anlaşılmaktadır.

4.1.11. On Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Tablo 14'te geleneksel tarzda not alma ve zihin haritası tekniğiyle not alma gruplarının son testleri arasında dinlediğini anlama başarıları açısından anlamlı bir farklılık olup olmadığına dair bulgular gösterilmiştir.

Tablo 14.

Geleneksel Tarzda Not Alan ve Zihin Haritası Tekniğiyle Not Alan Öğrencilerin Dinlediğini Anlama Son Test Puanlarına İlişkin Bağımsız Gruplar T-Testi Sonuçları

Test türü	N	$\bar{X}$	ss	t	p
Geleneksel Tarz	30	3,63	1,21	-10,500	,000
Zihin Haritası Tekniği	33	6,79	1,08		

Tablo 14 incelendiğinde, zihin haritası tekniğiyle not alan öğrencilerin ortalama puanının ($x=6,7879$) geleneksel tarzda not alan öğrencilerin ortalama puanından ($X=3,6333$) daha yüksek olduğu görülmektedir. Yapılan bağımsız örneklem t-testi sonucuna göre, öğrencilerin dinlediğini anlama puanlarının istatistiksek olarak zihin haritası tekniğiyle not alma grubu lehine anlamlı olduğu anlaşılmaktadır.

4.1.12. On İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Tablo 15'te Cornell tekniğiyle not alma ve zihin haritası tekniğiyle not alma gruplarının son testleri arasında dinlediğini anlama başarıları açısından anlamlı bir farklılık olup olmadığına dair bulgular gösterilmiştir.

Tablo 15.

Cornell Tekniğiyle Not Alan ve Zihin Haritası Tekniğiyle Not Alan Öğrencilerin Dinlediğini Anlama Son Test Puanlarına İlişkin Bağımsız Gruplar T-Testi Sonuçları

Test türü	N	$\bar{X}$	ss	t	p
Cornell Tekniği	27	4,92	1,11	7,285	,000
Zihin Haritası Tekniği	33	6,79	1,12		

Tablo 15 incelendiğinde, zihin haritası tekniğiyle not alan öğrencilerin ortalama puanının ($X=6,7879$) Cornell Tekniğiyle not alan öğrencilerin ortalama puanından ($x=4,9259$) daha yüksek olduğu görülmektedir. Yapılan bağımsız örneklem t-testi sonucuna göre, öğrencilerin dinlediğini anlama puanlarının istatistiksel olarak zihin haritası tekniğiyle not alma grubu lehine anlamlı olduğu anlaşılmaktadır.

4.2.Nitel Bulgular

4.2.1. On Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular

Bu kısımda, Cornell not alma tekniği ve Zihin Haritasıyla not alma tekniği hakkında öğrenci görüşlerine yer verilmiştir. Cornell not alma tekniği uygulamasında 27 öğrenci yer alırken, Zihin Haritası ile not alma tekniği uygulamasında 33 öğrencinin görüşlerine yer verilmiştir.

Tablo 16.

Zihin Haritasıyla Not Alma Tekniği Hakkında Öğrenci Görüşleri

Görüşler	Öğrenciler	f	%
Derste zihin haritasını kullanmak eğlenceli	Ö3, Ö5, Ö7, Ö10, Ö11, Ö13, Ö18, Ö22, Ö27, Ö29	10	30
Derste çok zaman alıyor.	Ö1, Ö4, Ö6, Ö30, Ö14, Ö16, Ö19, Ö21	8	24
Resim çizmek sıkıcı.	Ö12, Ö20, Ö24, Ö26, Ö31	5	15
Ders daha etkili.	Ö2, Ö25, Ö28, Ö32	4	12
Yazılan notlar karışıyor.	Ö8, Ö15, Ö23	3	9

Ders oyun gibi geliyor. Ö9, Ö17, Ö21

3 9

Toplam

33 100

Tablo 16’da Zihin Haritasıyla not alma tekniği hakkındaki öğrenci görüşlerine yer verilmiştir. Öğrencilerin zihin haritasını kullanmayı eğlenceli bulduğu (f=10), oyun gibi bir etkinlik olduğunu (f= 8), zihin haritasını kullanmanın bilgileri organize etmede etkili olduğunu (f= 5), zihin haritası etkinliğinde zihin haritasını oluşturmanın fazla zaman aldığını (f=4), zihin haritası not alma tekniğinin karmaşık olduğunu (f=3) öğrenciler belirtmiştir. Öğrencilerin Zihin Harita hakkındaki görüşlerine yer verilmiştir. Ö28’in görüşü:

Zihin haritasının zaman alıcı olduğunu düşünmüyorum.

Ö14’ün görüşü:

Zihin haritası ile not alma tekniğinin dersleri oyunlaştırdığını düşünüyorum.

Ö5’in görüşü:

Zihin haritasının dersleri daha eğlenceli hale getirdiğini düşünüyorum.

Tablo 17.

Zihin haritasıyla not alma tekniğini kullanmanın derste nasıl etkilemesi

Öğrenci Cevapları	f	%
Olumlu etkiledi.	27	72
Olumsuz etkiledi	9	27
Toplam	33	100

Tablo 17’de zihin haritasıyla not alma tekniğini kullanmanın yapılan uygulamalarda öğrencileri nasıl etkilediği ile ilgili soruya yanıt aranmıştır. Öğrencilerin verdikleri yanıtlar doğrultusunda zihin haritasıyla not alma tekniğinin çoğu öğrenci tarafından (f=24) olumlu sonucu çıkarken (f=9) olumsuz etkilediği görüldüğü ortaya çıkmaktadır.

Tablo 18.

Zihin haritasıyla not alma tekniğinin hangi derslerde kullanılabileceğine dair öğrenci görüşleri

Dersler	f	%
Fen Bilgisi	12	36
İngilizce	11	33
Sosyal Bilgiler	6	18
Din Kültürü	4	12
Toplam	33	100

Tablo 18 ‘de öğrencilerin Zihin Haritasıyla not alma tekniklerini Türkçe dersi dışında başka hangi derslerde kullanacaklarına dair soru yöneltilmiş. Bu soruya cevap olarak öğrencilerin genelinin zihin haritasını fen bilgisi dersinde (f=12), ikinci olarak İngilizce dersinde (f=11), üçüncü olarak sosyal bilgiler dersinde (f= 6) son olarak din kültürü dersinde (f= 4) kullanabilecekleri sonucu ortaya çıkmıştır. Öğrencilerin Zihin Haritasıyla not alma tekniğini hangi derslerde kullanacaklarına yönelik öğrenci görüşlerine yer verilmiştir.

Ö22’nin görüşü:

Zihin haritasını Fen bilimleri dersinde kullanmayı düşünüyorum.

Ö31’in görüşü:

Zihin haritası ile not alma tekniğini İngilizce dersinde kullanmayı düşünüyorum.

Tablo 19.

Zihin haritasıyla not alma tekniğini günlük hayatta başka alanlarda kullanılabileceğine dair öğrenci görüşleri

Öğrenci Cevapları	f	%
Evet, Zihin Haritasını başka alanlarda kullanmayı düşünüyorum.	27	81
Hayır, Zihin Haritasını başka alanlarda kullanmayı düşünmüyorum.	6	18
Toplam	100	33

Tablo 19’da öğrencilere zihin haritasıyla not alma tekniğini günlük hayatta başka alanlarda kullanıp kullanmayacaklarına yönelik sorulan soruya bu soruya 27 öğrenci evet cevabını verirken 6 öğrenci hayır cevabını verdiği görülmektedir.

Tablo 20.

Zihin haritasıyla not alma tekniğinin diğer not alma tekniklerine göre avantaj veya dezavantajları hakkında öğrenci görüşleri

Görüşler	Öğrenciler	f	%
Zihin haritası özgür alan sağlıyor.	Ö3, Ö5, Ö11, Ö16, Ö22, Ö25, Ö30	7	21
Konuyu özetlemeye yardımcı olur.	Ö4, Ö6, Ö17, Ö21, Ö28, Ö33	6	18
Yaratıcı olmayı sağlar.	Ö10, Ö13, Ö19, Ö23, Ö29, Ö31	6	18
Zihin haritasını hazırlamak uzun zaman alır.	Ö7, Ö12, Ö18, Ö27, Ö32	5	15
Bilgiler karışabilir.	Ö1, Ö9, Ö14, Ö20, Ö26	5	15
Bilgilerin kalıcı olmasını sağlar.	Ö2, Ö8, Ö15, Ö24	4	12
Toplam		33	100

Tablo 20’de Zihin Haritasıyla not alma tekniğinin diğer not alma tekniklerine göre avantaj veya dezavantajları hakkında öğrencilerin görüşlerine yer verilmiştir. Tablo 18’e göre zihin haritası ile not alma tekniğinin diğer not alma tekniklerine göre “özgür alan sağlaması” (f=7), “özetlemeye yardımcı olması”(f=6), “yaratıcılık” (f=5), “kalıcılık sağlaması”(f= 4) açısından avantaj sağladığı ifade edilmiştir. Zihin haritası tekniğiyle not almanın uzun zaman gerektirdiği (f= 5), ve karmaşık olduğu (f=6) dezavantajlı olduğu belirtilmiştir. Zihin Haritası not alma tekniğiyle ilgili öğrenci görüşlerine yer verilmiştir.

Ö4’ün görüşü:

Zihin haritası ile not alma tekniğinin özetleme yaparken etkili olduğunu düşünüyorum.

Ö10’nun görüşü:

Zihin haritası ile not alma tekniğini yaratıcılık konusunda avantajlı olduğunu düşünüyorum.

Tablo 21.*Cornell not alma tekniği ile ilgili öğrenci görüşleri*

Görüşler	Öğrenciler	f	%
Dersin verimli etkili geçmesine yardımcı olur.	Ö2, Ö6, Ö14, Ö17, Ö20, Ö27	6	22
Alınan notların kalıcılığını sağlıyor.	Ö4, Ö10, Ö13, Ö15, Ö23, Ö25	6	22
Bilgileri tekrar etmede pratiklik sağlıyor.	Ö3, Ö9, Ö18, Ö21, Ö24	5	18
Bilgilerin hatırlanmasını sağlıyor.	Ö11, Ö16, Ö26, Ö22,	4	14
Zamandan tasarruf sağlar.	Ö1, Ö7, Ö12,	3	11
Konuyu özetlenmeye yardımcı olur.	Ö5, Ö8, Ö19	3	11
Toplam		27	100

Tablo 21’de Cornell not alma tekniği ile ilgili öğrenci görüşlerinde Cornell not alma tekniğinin özetlemeye yardımcı olduğu etkili bir yöntem olduğu, hazırlanmasının pratik olduğu, kalıcılığı sağladığı, zamandan tasarruf etmede faydalı olduğu ve hatırlama düzeylerinde olumlu etkisinin olduğu ifade edilmiştir.

Tablo 22.*Cornell not alma tekniğini kullanmalarının derste etkilemesi*

Öğrenci Cevapları	f	%
Olumlu etkiledi.	19	70
Olumsuz etkiledi	8	29
Toplam	27	100

Tablo 22’de öğrencilerin Cornell not alma tekniğinin uygulamalarda dinlediğini anlama düzeyine olumlu ya da olumsuz yönde etkisine yönelik cevap aranmıştır. Görüşlere verilen yanıtlar doğrultusunda 19 öğrenci olumlu etkilediğini 8 öğrenci olumsuz etkilediğini belirtmiştir. Öğrenciler cevaplarında nedenlerini belirtmemişlerdir.

Tablo 23.*Cornell not alma tekniğinin hangi derslerde kullanılabileceğine dair öğrenci görüşleri*

Dersler	f	%
İnkılap	10	37
İngilizce	8	29
Fen	5	18
Matematik	4	14
Toplam	27	100

Tablo 23 'te öğrencilere Cornell not alma tekniğini kullanabilecekleri dersler hakkında soru sorulmuş. Öğrenciler Cornell not alma tekniğini İnkılap Tarihi dersinde kullanacaklarına 10 öğrenci cevap verirken, ikinci olarak Cornell not alma tekniğinin İngilizce dersinde kullanılabileceğini 8 öğrenci, üçüncü olarak Fen Bilimleri dersinde kullanabileceğini 5 öğrenci ve son olarak matematik dersinde kullanılabileceğini 4 öğrenci belirtmiştir.

Öğrencilere Cornell Not Alma Tekniğini hangi derslerde kullanabilecekleri ile ilgili aşağıda öğrenci görüşlerine yer verilmiştir. Verilen görüşler öğrencilerin Cornell Not Alma Tekniğini en çok kullanmak istedikleri derslerdir.

Ö8'in görüşü:

Cornell not alma tekniğini inkılab tarihi dersinde kullanmayı düşünüyorum

Ö11'in görüşü:

Cornell not alma tekniğini İngilizce dersinde kullanmayı düşünüyorum.

Tablo 24.

Cornell not alma tekniğini günlük hayatta başka alanlarda kullanılabileceğine dair öğrenci görüşleri

Öğrenci Cevapları	f	%
Evet, Cornell Not Alma Tekniğini başka alanlarda kullanmayı düşünüyorum.	22	81
Hayır, Cornell Not Alma Tekniğini başka alanlarda kullanmayı düşünmüyorum.	5	18
Toplam	27	100

Tablo 24'te Cornell not alma tekniğini günlük hayatta başka alanlarda kullanılabileceğine dair öğrenci görüşlerine yer verilmiştir. Cornell not alma tekniğini günlük hayatta kullanacaklarını belirten(f=22), günlük hayatta başka alanlarda kullanmayacaklarını (f=5) ifade etmiştir. Öğrencilere yöneltilen Cornell Not Alma Tekniğini günlük hayatta kullanmayı düşünen sayısı çoğunluktadır. Cornell not alma

Ö6'nın görüşü:

Cornell not alma tekniğini günlük hayatta kullanmayı düşünüyorum

Tablo 25.

Cornell not alma tekniğinin diğer not alma tekniklerine göre avantaj veya dezavantajları hakkında öğrenci görüşleri

Görüşler	Öğrenciler	f	%
Konuyu hatırlamayı sağlar.	Ö2, Ö9, Ö12, Ö19, Ö21, Ö24, Ö26	7	25
Özetleme becerisine katkı sağlar.	Ö4, Ö8, Ö14, Ö17, Ö25	5	18
Konuyu kalıcı hale getirir.	Ö6, Ö11, Ö15, Ö23, Ö27	5	18
Konu tekrarında zamandan tasarruf sağlar.	Ö3, Ö7, Ö18, Ö20, Ö22	5	18
Karışıklığa neden olur.	Ö1,10, Ö16,	3	14
Her konu için materyal hazırlama yorucudur.	Ö5, Ö13,	2	7
Toplam		27	100

Tablo 25’te öğrencilere Cornell not alma tekniğinin diğer not alma tekniklerine göre avantaj veya dezavantajları sorusunu yöneltildiğinde 27 öğrenci görüş bildirmiştir. Öğrenciler bu soruya ya avantaj olarak ya da dezavantajlar olarak cevap vermişlerdir. Cornell not alma tekniğinin avantajlarına verilen cevaplar; hatırlamayı sağladığını (f=7), özetleme konusunda faydalı olduğunu (f=5), bilgileri öğrenmede kalıcılık sağladığını (f=5), zaman tasarrufu sağladığını (f=5) belirtmişlerdir. Cornell not alma tekniğinin dezavantajlarına verilen cevaplar ise bilgilerin karıştığını (f=3), Cornell not alma kağıdının her konu için hazırlanmasının yorucu olduğunu (f=2) belirtmişlerdir. Öğrenciler Cornell Not Alma Tekniğinin avantaj veya dezavantajları sorusuna çoğunluk avantajlarına hakkında görüş bildirmiştir.

Ö12’ nin görüşü:

Cornell not alma tekniği konuyu hatırlamada avantajlıdır.

Ö23’ün görüşü:

Cornell not alma tekniği konunun kalıcılığını sağlamada avantajlıdır.

Ö25'in görüşü:

Lernzi not olma tekniği: Lernzu özetlemeye
avantajlıdır

BEŞİNCİ BÖLÜM

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Bu bölümde, ortaokul 5. ve 8. sınıf öğrencilerinin Cornell not alma tekniği ve zihin haritası tekniğiyle not almalarının, dinlediğini anlama düzeylerine etkisine dair nicel ve nitel sonuçlar ve bu sonuçlara dayalı öneriler bulunmaktadır.

5.1. Sonuç ve Tartışma

Çalışmada, geleneksel tarzda not alan öğrencilerin ön ve son test dinleme anlama başarı puanları arasında, son test puanları lehine istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu saptanmıştır. Bu durum, geleneksel tarzda not alma eğitimi alan öğrencilerin dinleme anlama başarı puanlarında artış olduğunu ortaya koymuştur. Oğuz (1999) çalışmasında derste not almanın öğrencilerin öğrenme ve hatırlama düzeylerine etkisinin incelendiği araştırma sonucunda not alan grubun daha başarılı olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Geleneksel tarzda not alan öğrencilerin son test dinleme anlama başarı puanları arasında, cinsiyet ve sınıf değişkenleri açısından anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir. Buna göre, geleneksel tarzda not alma eğitiminin hem kız hem de erkek öğrencilerin, ayrıca 5. ve 8. sınıf öğrencilerinin dinleme anlama başarı puanları üzerinde bir etkisi olmadığı ifade edilebilir.

Cornell tekniğiyle not alan öğrencilerin ön test ve son test dinleme anlama başarı puanları arasında, son test puanları lehine istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu belirlenmiştir. Bu sonuç, Cornell tekniğiyle not alma eğitiminin öğrencilerin dinleme anlama başarı puanlarını artırdığını göstermektedir. Şahin, Aydın ve Sevim'in (2011) çalışmasında, Cornell not alma tekniğinin dinlenen metni anlamaya ve kalıcılığa etkisinin incelendiği çalışmada Cornell not alma tekniğini kullanan grubun klâsik not alma tekniğini uygulayan gruba göre belirgin bir başarı gösterdiği sonucu ortaya çıkmıştır. Öte yandan, Cornell tekniğiyle not alan öğrencilerin son test dinleme anlama başarı puanları arasında cinsiyet ve sınıf değişkenleri açısından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı saptanmıştır. Buna göre, Cornell tekniğiyle not alma eğitiminin, kız ve erkek öğrencilerin dinleme anlama başarı puanları üzerinde anlamlı bir etki oluşturmadığı ifade edilebilir. Ancak, Cornell tekniğiyle not alan

öğrencilerin son test dinleme anlama başarı puanları arasında, sınıf değişkeni açısından 5. sınıf öğrencileri lehine anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir. Bu sonuç, Cornell tekniğiyle not alma eğitiminin 5. sınıf öğrencilerinin dinleme anlama başarı puanlarını, 8. sınıf öğrencilerine kıyasla anlamlı bir biçimde artırdığı şeklinde yorumlanabilir. Kurudayıoğlu ve Soysal (2016) tarafından yapılan çalışmada, Cornell not alma tekniğinin dinlediğini anlama üzerindeki etkisinin incelendiği araştırmada Cornell not alma tekniğini kullanan öğrencilerin klâsik not alma tekniğini kullanan öğrencilere göre dinlediğini anlama düzeyi bakımından daha başarılı oldukları sonucuna ulaşılmıştır.

Zihin Haritası tekniğiyle not alan öğrencilerin, ön test ve son test dinleme anlama başarı puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı belirlenmiştir. Buna göre, zihin haritası tekniğiyle not alma eğitiminin, öğrencilerin dinleme anlama başarı puanlarında herhangi bir artışa neden olmadığı söylenebilir. Aynı şekilde, Zihin Haritası tekniğiyle not alan öğrencilerin son test dinleme anlama başarı puanları arasında cinsiyet değişkeni açısından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Bu durumda, Zihin Haritası tekniğiyle not alma eğitiminin kız ve erkek öğrencilerin dinleme anlama başarı puanları üzerinde anlamlı bir etki oluşturmadığı söylenebilir. Ancak, Zihin Haritası tekniğiyle not alan öğrencilerin son test dinleme anlama başarı puanları arasında sınıf değişkeni açısından bakıldığında, 5. sınıf öğrencileri lehine anlamlı bir farklılık olduğu saptanmıştır. Bu sonuca göre, Zihin Haritası tekniğiyle not alma eğitiminin 5. sınıf öğrencilerinin dinleme anlama başarı puanlarını, 8. sınıf öğrencilerine göre anlamlı bir biçimde arttırdığı ifade edilebilir.

Cornell, Zihin Haritası teknikleri ile geleneksel tarzda not alma gruplarının dinlediğini anlama puanlarının etki boyutu açısından karşılaştırıldığında, Cornell tekniğiyle not alan öğrencilerin ortalama puanlarının geleneksel tarzda not alan öğrencilerin ortalama puanlarından yüksek olduğu tespit edilmiştir. Dinlediğini anlama puanlarının istatistiksel olarak Cornell tekniğiyle not alma grubu lehine anlamlı olduğu anlaşılmaktadır. Bu durum, Cornell tekniğinin, öğrencilerin dinlediğini anlama puanlarını artırmada geleneksel not almaya göre daha etkili olduğunu göstermektedir.

Zihin haritası tekniğiyle not alan öğrencilerin ortalama puanlarının geleneksel tarzda not alan öğrencilerin ortalama puanlarından daha yüksek olduğu görülmüştür. Bağımsız örneklem t-testi sonucuna göre, öğrencilerin dinlediğini anlama puanlarının istatistiksel olarak zihin haritası tekniğiyle not alma grubu lehine anlamlı

olduğu anlaşılmaktadır. Diğer bir ifadeyle, dinleme anlama puanları bakımından zihin haritası tekniğiyle not alma grubu, geleneksel not alma grubuna göre daha başarılı olmuştur. Aydın (2009) dinlenen metinleri anlama ve hatırlamada zihin haritası ve klâsik not alma tekniklerinin kullanmanın etkisini karşılaştırdığı çalışmada zihin haritası tekniğiyle not almanın dinlediğini anlama başarısını arttırdığı sonucuna ulaşmıştır.

Zihin Haritası tekniğiyle not alan öğrencilerin ortalama puanlarının, Cornell tekniğiyle not alan öğrencilerin ortalama puanlarından daha yüksek olduğu saptanmıştır. Öğrencilerin dinlediğini anlama puanlarının istatistiksel olarak Zihin Haritası tekniğiyle not alma grubu lehine anlamlı olduğu anlaşılmaktadır. Bu durumda, dinlediğini anlama açısından Zihin Haritası tekniğiyle not alma grubunun Cornell tekniğiyle not alma grubuna göre daha başarılı olduğu ifade edilebilir. Zihin Haritasıyla not alma tekniğinin dört temel beceri alanı ile ilgili yapılan çalışmalara bakıldığında Ede (2012) zihin haritasıyla not alma tekniğinin okuma metinlerini anlama başarısı üzerindeki etkisini incelerken, Tağa (2013) Zihin Haritası ile not alma tekniğinin yazma becerisi üzerindeki etkisi incelemiştir. Maltepe ve Gültekin (2017) zihin haritasının okuma ve yazma üzerindeki etkisinin incelendiği çalışmada okuduğunu anlama ve yazılı anlatım becerilerinde etkisi incelenirken, çalışmamızda Zihin Haritalama tekniğinin dinlediğini anlama becerisi incelenmiştir. Yapılan çalışmaların ortak sonucunda Zihin Haritası not alma tekniğinin olumlu etkisi olduğu sonucuna ortaya çıkmıştır.

Genel olarak değerlendirildiğinde, öğrencilerin dinlediğini anlama başarıları gruplar açısından kıyaslandığında, not alma eğitimi verilen grupların en başarılısının zihin haritası tekniğiyle not alanlar olduğu görülmüştür. Onu, Cornell tekniği ve geleneksel not alan gruplar takip etmiştir. Ön test ve son test puanları bakımından değerlendirildiğinde, geleneksel not alma ve Cornell tekniğiyle not alma eğitimlerinin dinlediğini anlama başarısını arttırmada etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ancak bu durum, Zihin Haritası tekniğiyle not alma grubu için geçerli değildir. Zihin Haritası tekniğiyle not alma grubunun ön test ve son test puanları kıyaslandığında, aralarında anlamlı bir farklılık bulunmadığı tespit edilmiştir. Bu durum, öğrencilerin ön test aşamasındaki puanlarının zaten yüksek olduğu ve zihin haritası tekniğiyle not alma eğitiminin istenen etkiyi oluşturmadığı şeklinde yorumlanabilir. Sınıf değişkeni açısından ise, zihin haritası grubu dışında, öğrencilerin dinleme anlama puanlarında anlamlı bir fark bulunmadığı tespit edilmiştir. Sınıf grubu değişkeni açısından

değerlendirildiğinde 5. sınıf öğrencilerinin görsel yeteneklerinin olması ve resim çizme ile daha fazla ilgilenmeleri Zihin Haritası not alma tekniğinde dinlediğini anlama puanlarında artışa neden olduğu söylenebilir. Diğer taraftan, çalışmada, grupların tamamında öğrencilerin cinsiyetlerinin dinlediğini anlama puanları açısından anlamlı bir fark oluşturmadığı belirlenmiştir.

Cornell ve Zihin Haritası tekniğiyle ilgili öğrenci görüşleri alınmıştır. Cornell not alma tekniğini kullanan 27, Zihin Haritası not alma tekniğini kullanan 33 öğrenci görüşlerini beyan etmişlerdir. Öğrenci görüşme formlarından elde edilen sonuçlara göre, Cornell not alma tekniğini kullanan 27 öğrenci görüş bildirmiştir. Cornell not alma tekniğinin etkili bir yöntem olduğu (f=6), kalıcılığı sağladığı (f=6), not almada pratik olduğu (f=5), hatırlamaya yardımcı olduğu (f=4), zamandan tasarruf sağladığı (f=3) ve özetlemeye yardımcı olduğu (f=3) öğrenciler tarafında bildirilmiştir. Sonuca göre öğrenciler Cornell not alma tekniğinin en fazla etkili ve kalıcılığı sağladığı bir yöntem olduğu görüşünü bildirmiştir.

Öğrenci görüşme formlarında Zihin Haritası yöntemiyle not alma tekniğini kullanan 33 öğrencinin görüşlerine göre Zihin Haritasının eğlenceli bir yöntem olduğunu (f=10), oyun gibi alan olduğunu (f=8), etkili bir not alma tekniği olduğunu (f= 5), zihin haritasını hazırlamanın zaman aldığını (f=4), bilgileri yazarken karmaşık olduğunu (f=3), sıkıcı bir yöntem olduğunu (f=3) belirtmişlerdir. Sonuca göre öğrenciler zihin haritası not alma tekniğinin en fazla eğlenceli ve oyun gibi bir etkinlik olduğu görüşünü bildirmişlerdir.

Cornell tekniği ile eğitim verilen öğrencilerin de başarılı oldukları tespit edilmiştir. Öğrencilerin dinlediğini anlamada Cornell not alma tekniğini kullananların daha başarılı olduklarına ulaşılmıştır. Yeni Maarif Modelinde metinlerle ilgili etkinliklerde anahtar kavramlar üzerinden metni anlamaya çalışmak esas alınmıştır. Cornell not alma tekniğinin temelini de anahtar kavramlar oluşturmaktadır. Cornell not alma tekniğini kullanma yeni Maarif Modelindeki kazanımların gerçekleştirilmesi için fayda sağlayacaktır. Not alma, anahtar kelime çıkarma ve özetleme gibi becerileri içeren Cornell not alma tekniği konusunda yeni akademik çalışmalara ihtiyaç vardır. Bunun yanı sıra, ortaokul Türkçe dersleri başta olmak üzere birçok derste öğrencilere Cornell tekniği ile not alma becerisi kazandırılmalıdır.

5.2. Öneriler

- Öğretmenlere, not alma tekniklerini derslerde nasıl etkili bir şekilde kullanabilecekleri konusunda kapsamlı eğitimler verilmelidir. Bu eğitimler, öğretmenlerin farklı not alma tekniklerini öğrenmelerini ve bunları sınıfta nasıl uygulayacaklarını anlamalarına yardımcı olacaktır. Ayrıca, öğretmenler not alma tekniklerinin öğrencilerin öğrenme süreçlerine nasıl katkı sağladığı üzerinde durmalıdır.
- Öğretmenler, not alma teknikleri konusunda öğrencileri bilgilendirmeli ve her öğrencinin kendi not alma stiline uygun olan teknikleri seçmesine olanak sağlamalıdır. Bu süreçte, öğrencilerin farklı not alma tekniklerini denemeleri ve hangisinin kendileri için daha etkili olduğunu keşfetmeleri teşvik edilmelidir.
- Cornell not alma tekniği ve Zihin Haritası not alma tekniği, farklı derslerde uygulanabilir. Bu teknikler her dersin içeriğine adapte ederek, öğrencilerin derse olan ilgisini artırmak ve anlama seviyelerini yükseltmek mümkündür. Örneğin, tarih derslerinde zihin haritası kullanarak olayların ilişkilerini görselleştirebilir, matematik derslerinde Cornell tekniği ile formüller ve çözümleri özetlenebilir.
- Cornell not alma tekniği ve Zihin Haritası not tekniği ile not alma çalışmalarında, farklı metin türleri kullanılarak çalışma süreleri uzatılabilir. Öğrencilerin bu tekniklerle daha uzun süre çalışmaları, teknikleri daha iyi benimsemelerine ve etkin bir şekilde kullanmalarına yardımcı olabilir.
- Ortaokul Türkçe dersleri başta olmak üzere birçok derste, öğrencilere Cornell tekniği ile not alma becerisi kazandırılmalıdır. Öğrencilerin bu teknikle not alma alışkanlığı edinmeleri, onların okuduklarını ve dinlediklerini daha iyi anlamalarına katkı sağlayacaktır.
- Cornell not alma ve Zihin Haritası gibi tekniklerin farklı yaş gruplarındaki öğrenciler için uygulanabilir formları geliştirilebilir. Bu sayede, her yaş grubunun ihtiyaçlarına ve öğrenme düzeylerine uygun not alma teknikleri oluşturularak, eğitim sürecinin daha verimli hale getirilmesi sağlanabilir.
- Cornell ve Zihin Haritası gibi not alma tekniklerini dijital ortamda destekleyen uygulamalar geliştirilebilir. Bu uygulamalar sayesinde öğrenciler, not alma tekniklerini mobil cihazlar ve bilgisayarlar aracılığıyla kullanabilir.

KAYNAKÇA

- Akbayrak, İ. (2019). *Katılımsız dinleme ile not alarak dinleme yöntemlerinin ortaokul 7. Sınıf öğrencilerinin dinlediğini anlama becerisi üzerindeki etkisi*, Yüksek Lisans Tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Akyol, H. (2010). *Yeni Programa Uygun Türkçe Öğretimi Yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Aksoy, S.(2022). *Zihin Haritası Yönteminin İlkokul 3. Sınıf Öğrencilerinin Okuduğunu Anlama ve Özetleme Becerilerine Etkisi*, Yüksek Lisans Tezi, Ordu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ordu.
- Akpolat, A. (2023). *Türkçe Öğretmen Adaylarının Dinlediğini Anlama Becerilerine İlişkin Görüşleri: Cornell Not Alma Örneği*, Yüksek Lisans Tezi, Siirt Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Siirt.
- Aslan, A. (2006). *İlköğretim Okulu 4. Sınıf Öğrencilerinin Bilgilendirici Metinleri Anlama, Özetleme ve Hatırlama Becerileri Üzerinde Zihin Haritalarının Etkisi*, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Aydın, G. (2009). *Zihin Haritalama Tekniğinin Dinleneni Anlamaya Etkisi*, Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Aydın, Y. (2022). Not alma stratejisi araştırmalarının sistematik olarak incelenmesi, *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Gazi Üniversitesi 42(2), 1555-1572.
- Balcı, A. (2011). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntem, Teknik ve İlkeler*. Pegem Yayınları: Ankara.
- Buzan, T. ve Buzan, B. (2011). *Zihin Haritaları*. (çev. G. Tercanlı). İstanbul: Alfa Yayıncılık.
- Buzan, T. (2009). *Akl Haritaları*. İstanbul: Boyut Yayıncılık.
- Buzlu, E. (2019). *Zihin Haritalama Tekniğinin Ortaokul 6. Sınıf Öğrencilerinin Okuma Becerilerine ve Okuma Tutumlarına Etkisi*, Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2015). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem.
- Bretzing, B. H., Kulhavy, R. W. & Caterino, L. C. (1987). Notetaking by junior high students. *Journal of Educational Research*, 80(6), 359-362.

- Çetingöz, D. (2006). *Not Alma Stratejisinin Öğretimi Tarih Başarısı, Hatırda Tutma ve Başarı Güdüsü*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Çiftçi, M. (2001). Dinleme eğitimi ve dinlemeyi etkileyen faktörler. *Sosyal bilimler Dergisi* s. 165- 177.
- Demirel, Ö. (1999). *İlköğretim Okullarında Türkçe Öğretimi*, İstanbul: MEB Yay.
- Demirel, Ö. (2004), *Türkçe Öğretimi*, Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Doğan, Y. (2012). *Dinleme Eğitimi*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları
- Durukan, E. ve Maden, S. (2010). Kavram haritaları ile not tutmanın ilköğretim öğrencilerinin dinlediğini anlama becerisi üzerine etkisi. *ODÜ Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi (ODÜSOBİAD)*. 1(2).
- Dundar, E. (2018). *Elves Tekniğinin 5. Sınıf Öğrencilerinin Dinlemeye Yönelik Tutumlarına ve Dinleme Başarılarına Etkisi*, Yüksek lisan tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Ede, Ç. (2012). *Zihin haritalama tekniğinin öğrencilerin Türkçe okuma metinlerini anlama, başarı ve öğrenmelerinin kalıcılığına etkisi*, Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Elâzığ.
- Emiroğlu, S. ve Pınar, F. N. (2013). Dinleme becerisinin diğer beceri alanları ile ilişkisi, *Turkish Studies*, 8(4), 769-782.
- Emiroğlu, S. (2013). Türkçe öğretmeni adaylarının dinleme sorunlarına ilişkin görüşleri. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi Türkçenin Eğitimi Öğretimi Özel Sayısı*, 11, 269-307.
- Everekli, E., Balım, A. (2010). Fen ve teknoloji öğretiminde zihin haritası ve kavram karikatürü kullanımının öğrencilerin akademik başarılarına ve sorgulayıcı öğrenme becerileri algılarına etkisi. *Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi*, 1(2), 76-98.
- Faber, J. E., Morris, J. D. & Lieberman, M. G. (2000). The effect of note taking on ninth grade students' comprehension. *Reading Psychology*, 21(3), 257-270.
- Güneş, F. (2007). *Türkçe Öğretimi Yaklaşımlar ve Modeller*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Güneş, F. (2007). *Türkçe Öğretimi ve Zihinde Yapılandırma*. Ankara: Nobel Yayıncılık
- Güneş, F. (2013). *Türkçe öğretimi yaklaşımlar ve modeller*. Ankara: Pegem A.

- Gültekin, H. (2017). Zihin haritası tekniğinin ortaokul öğrencilerinin okuduğunu anlama ve yazma becerilerine etkisi. *HAYEF: Journal of Education*, 14(2), 79–92
- Göğüş, B. (1978), *Orta Dereceli Okullarımızda Türkçe ve Yazın Eğitimi*. Ankara: Gül Yayınevi.
- Hadwin, A. F., Kirby, J. R. & Woodhouse, R. A. (1999). Individual differences in notetaking, summarization, and learning from lectures. *The Alberta Journal of Educational Research* 45(1), 1-17.
- Kabadayı, H., Çocuk, H., Yelken, T. (2022). Ters yüz edilmiş sınıfta zihin haritalama tekniğinin özel yetenekli öğrencilerin yazma becerilerine etkisinin incelenmesi, *Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 19 (49) , s 253-276.
- Kahtalı, B., Taşkın, N., Oğuz, B., Cayhan, C. (2020). "Türkiye’de dinleme eğitiminin geldiği nokta (2017-2019 Yılları)", *USBAD Uluslararası Sosyal Bilimler Akademi Dergisi*, Yıl 2, Sayı 4.
- Karasar, N. (2009). *Bilimsel araştırma yöntemi*, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Karasar, N. (2016). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Karabacak, E. (2014). "Seçici Dinleme Eğitiminin 6. Sınıf Öğrencilerinin Dinleme Becerisi Üzerindeki Etkisi", Yüksek Lisans Tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Kavcar, C., Oğuzkan, F., Sever, S., (1995). *Türkçe Öğretimi*, Ankara :Engin Yayınevi.
- Kiewra, K. A., DuBois, N. F., Christian, D., McShane, A., Meyerhoffer, M. & Roskelley, D. (1991). Note-taking functions and techniques. *Journal of Educational Psychology*, 83(2), 240- 245.
- Kiewra, K. A., Mayer, R. E., Christensen, M., Kim, S. I. & Risch, N. (1991). Effects of repetition on recall and note-taking: Strategies for learning from lectures. *Journal of Educational Psychology*, 83(1), 120-123.
- King, A. (1992). Comparison of self-questioning, summarizing, and notetaking-review as strategies for learning from lectures. *American Educational Research Journal*, 29(2), 303-323.
- Kurudayıoğlu, M. ve Soysal, T. (2016). "Cornell Not Alma Tekniği'nin 6. Sınıf Öğrencilerinin Dinlediklerini Anlama Düzeylerine Etkisi", 9. *Uluslararası Türkçenin Eğitimi- Öğretimi Kurultay*.

- Kocaadam, D. (2011). ”Not Alarak Dinleme Eğitiminin İlköğretim 7. Sınıf Öğrencilerinin Dinleme Becerisi Üzerindeki Etkisi”, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Maltepe, S., Gültekin, H. *Zihin Haritası Tekniğinin Ortaokul Öğrencilerinin Okuduğunu Anlama ve Yazma Becerilerine Etkisi*, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayınevi.
- Melanlıoğlu, D. (2012). Dinleme becerisinin geliştirilmesinde ailenin rolü, *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 7(29).
- MEB (2006). İlköğretim Türkçe Dersi Öğretim Programı. Ankara: Milli Eğitim Basımevi.
- MEB, T. (2019). *İlköğretim Türkçe Dersi Öğretim Programı*. Ankara: MEB Basımevi.
- MEB, “2024 Ortaokul Türkçe Dersi Öğretim Programı”, <https://ttkb.meb.gov.tr/>, Erişim Tarihi: 06.12.2024.
- Oğuz, A. (1999). *Derste Not Almanın Öğrenme ve Hatırlama Düzeyine Etkisi*, Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Özbay, M., Melanlıoğlu, D. (2012) Türkçe öğretim programlarının dinleme becerisi bakımından değerlendirilmesi, *Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic* Volume 7/1 Winter
- Özbay, M. (2009). *Bir Dil Becerisi Olarak Dinleme Eğitimi*, Ankara: Öncü Kitap.
- Özbay, M. (2009a). *Anlama teknikleri II: Dinleme eğitimi*. Ankara: Öncü.
- Özbay, M. vd. (2011). *Yazma Eğitimi*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Özçakmak, H. (2015). *Türkçe Öğretmeni Adaylarının Not Alarak Dinlemede Özetleme Stratejilerini Kullanma Becerileri*. Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Özdemir, E. (1987). *İlkokul Öğretmenleri İçin Türkçe Öğretimi Kılavuzu*, İstanbul: İnkılap kitabevi.
- Senemoğlu, N. (2009). *Gelişim öğrenme öğretim: Kuramdan uygulamaya*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Simonet, R ve J. (1999). *Not Alma Teknikleri*, (Çev.: Pınar Kurt) İstanbul: Arion Yayınevi.
- Şahin, A. Aydın, G. ve Sevim, O. (2011). Cornell not alma tekniğinin dinlenen metni anlamaya kalıcılığı ve etkisi, Dumlupınar Üniversitesi, *Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı 29.

- Risch, N. L. & Kiewra, K. A. (1990). Content and form variations in note taking: Effects among junior high students. *The Journal of Educational Research*, 83(6), 355-357.
- TDK. (2005). *Türkçe Sözlük* (10. baskı). Ankara: TDK.
- Tok, Ş., N. Beyazıt, (2007). İlköğretim 3. sınıf Türkçe dersinde özetleme ve not alma stratejilerinin okuduğunu anlama ve kalıcılık üzerindeki etkileri, *Eğitim Araştırmaları Dergisi*, Sayı:28, s. 113-122.
- Topal, S. (2023). *Zihin Haritası Tekniğinin 7. Sınıf Düzeyi Dil Bilgisi Öğretimine Katkısı*, Doktora Tezi, Uşak Üniversitesi, Eğitim Enstitüsü, Uşak.
- Umagan, S. (2007). *Dinleme-İlköğretimde Türkçe Öğretimi*. (1.basım). Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Uysal, H. (2018). *İlkokul 4. Sınıf Öğrencilerinin Zihin Haritası Yöntemi ile Hikaye Yazma Becerilerinin Geliştirilmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Muğla Sıtkı Kocaman Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Uşak.
- Uzun, O. (2018). *Seçici dinleme stratejilerinin iki dilli beşinci sınıf öğrencilerinin not alma ve özet çıkarma becerilerine etkisi*, Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bolu.
- Ünal, Ş., (2006). *Türkçe Öğretimi*, Ankara: Nobel Yayınları.
- Yaman, H. (2006). *İlköğretim İkinci Kademe Dil Bilgisi Derslerinde Kavram Haritası Tekniğinin Öğrenci Başarısına ve Hatırlamaya Etkisi*, Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Yaman, Ş. (2015). *Dinleme Becerisinin Öğretimi*, (Ed.). N. Bekleyen, Dil Öğretimi (309-332), Ankara: Pegem Yayınları.
- Yaşar, I. (2006). *Fen Eğitiminde Zihin Haritalama Tekniğiyle Not Tutmanın Kavram Öğrenmeye ve Başarıya Etkisi*, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Yetkiner, A. (2011). *İlköğretimde İngilizce Öğretiminde Zihin Haritası Kullanımının Öğrencilerin Akademik Başarılarına, Tutumlarına ve Kalıcılığa Etkisi*, Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Elazığ.
- Yıldız, N. (2015). *"Dinleme Stratejileri Öğretiminin Beşinci Sınıf Öğrencilerinin Dinlediğini Anlama Becerilerine Etkisi"*, Doktora Tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Çanakkale.

EKLER

Ek 1: Hatay İl Milli Eğitim Müdürlüğü Araştırma İzin Onayı

T.C.
HATAY VALİLİĞİ
İl Milli Eğitim Müdürlüğü

Sayı : E-32889839-605.01-95550702
Konu : Ezgi ADAN'ın
Araştırma İzin Onayı

31.01.2024

VALİLİK MAKAMINA

İlgi : Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi Rektörlüğünün (Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı) 11.01.2024 tarihli ve E-19125448-605-341907 sayılı yazısı.

Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü'nün; Türkçe ve Sosyal Bilgiler Eğitimi Ana Bilim Dalı Türkçe Eğitimi Tezli Yüksek Lisans Programı öğrencisi Ezgi ADAN'ın "Cornell ve Zihin Haritası Not Alma Tekniklerinin Ortaokul Öğrencilerinin Dinlediğini Anlama Düzeylerine Etkisi" konulu tez çalışması uygulama izin talebi ilgi'de kayıtlı yazıyla istenmektedir.

Söz konusu çalışmanın "Milli Eğitim Bakanlığı Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü'nün 21.01.2020 tarihli ve 81576613-10.06.02-E.1563890 (2020/2) sayılı Araştırma Uygulama İzinleri Genelgesine" uygun olduğundan, ilgilinin araştırmanın Müdürlüğümüzün izni ile denetimi ilçe milli eğitim müdürlükleri ve okul/kurum idaresinde olmak üzere, kurum faaliyetlerini aksatmadan, gönüllülük esasına göre, elde edilen verilerin kamuoyu ile paylaşılmadan önce Müdürlüğümüzün ilgili birimine iletilmesi ve "yayınlanmasında sakınca yoktur" yazısını alması, onaylı bir örneği Müdürlüğümüzde muhafaza edilen ve uygulama sırasında da mühürlü ve imzalı örnekten çoğaltılan veri toplama araçlarının kullanılması koşuluyla, Ek'te bulunan Araştırma Uygulama İzinleri Komisyon Tutanağı gereğince; İlimize bağlı resmi tüm ortaokullarda öğrenim gören öğrencilere yönelik çalışma yapılması ve Ek'te yer alan görüşme/anket formlarının uygulanmasını, olurlarınıza arz ederim.

Mustafa ÖZTÜRK
İl Milli Eğitim Müdür Yardımcısı

OLUR

Dr. Harun TÜYSÜZ
Vali a.
İl Milli Eğitim Müdürü

Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Adres : Hatay İl Milli Eğitim Müdürlüğü Örgen Paşa Mahallesi Şehit İsmail
Yıldırım Sokak No:2 31030 Antakya/HATAY
Telefon No : 0 (326) 227 68 68
E-Posta: stratejigelistirme31@meh.gov.tr
Kep Adresi : meb@hs01.kep.tr

Belge Doğrulama Adresi : <https://www.turkiye.gov.tr/meb-ebys>
Bilgi için: Günay AKAR(1131)
Unvan : Şef
İnternet Adresi: hataymem@meh.gov.tr Faks:3262276969

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://evrakorgu.meh.gov.tr> adresinden 6e5d-a1a6-33b4-883c-6e20 kodu ile teyit edilebilir.

Ek 2: Cornell Not Alma Tekniği Yarı Yapılandırılmış Öğrenci Görüşme Formu

1. Cornell not alma tekniği hakkında ne düşünüyorsunuz ?

2. Cornell not alma tekniği kullanmanız derste sizi nasıl etkiledi? Yazınız

Olumlu etkiledi. Çünkü ;

Olumsuz etkiledi. Çünkü ;

3. Cornell not alma tekniğini diğer derslerde kullanmayı düşünüyor musunuz?

4. Cornell not alma tekniğini günlük hayatta başka alanlarda kullanmayı düşünüyor musunuz?

5. Cornell not alma tekniğinin diğer not alma tekniklerine göre avantaj ve dezavantajları nelerdir?

Ek 3: Zihin Haritası Not Alma Tekniği Yarı Yapılandırılmış Öğrenci Görüşme Formu

1. Zihin haritası ile not alma tekniği hakkında ne düşünüyorsunuz ?

2. Zihin haritası ile not alma tekniği kullanmanız derste sizi nasıl etkiledi? Yazınız

Olumlu etkiledi. Çünkü ;

Olumsuz etkiledi. Çünkü ;

3. Zihin haritası ile not alma tekniğini diğer derslerde kullanmayı düşünüyor musunuz?

4. Zihin haritası ile not alma tekniğini günlük hayatta başka alanlarda kullanmayı düşünüyor musunuz?

5. Zihin haritası ile not alma tekniğinin diğer not alma tekniklerine göre avantaj ve dezavantajları nelerdir?

Ek 4: Kişisel Bilgi Formu

KİŞİSEL BİLGİ FORMU 1) Cinsiyetin : Kız () Erkek () 2) Sınıfın : ()5 ()6 ()7 ()8

Ek 5: Beşinci Sınıf Dinlediğini Anlama Metinleri

BARKOD

Satın aldığınız hemen hemen her üründe değişik kalınlıktaki çizgilerden oluşan bir sembol bulunur. Bu sembollere barkod denir. Barkodların ne işe yaradığını hiç merak ettiniz mi?

Barkod, bir market zinciri sahibinin marketlerinde satılan tüm ürünlerin bilgisini kaydedecek bir sistem araması sonucu ortaya çıkmış. Uzun süren çalışmalar sonrasında da şimdiki hâlini almış. Barkod okuyucu, barkodun üzerine lazer ışınını gönderir. Barkodu oluşturan çizgiler, üzerine düşen ışını emer. Boşluklarsa ışını yansıtır. Barkod okuyucu, emilen ve yansıyan ışınları algılar ve bilgisayara aktarır. Bilgisayar, barkod okuyucudan gelen veriyi rakamlara çevirir. Bu rakamlardan oluşturduğu sayı, barkodu okunan ürünün kodudur.

Barkoddan en çok satıcılar yararlanır. Çünkü barkod okuyucunun bağlı olduğu bilgisayar sistemi, ürünle ilgili çeşitli bilgiler içerir. Bir ürünün adı, fiyatı, satış miktarı, üründen stokta ne kadar kaldığı gibi konularda veri sağlar. Bunun yanı sıra satıcının birden çok şubesi varsa hangi ürünün hangi şubeden, hangi kasadan, ne zaman satıldığıyla ilgili bilgiler de verebilir.

Barkodları oluşturan rakamlar rastgele verilmez. Bunun için bir numaralandırma sisteminden yararlanır. Bu numaralandırma sistemlerinden ülkemizde en yaygın kullanılanında on üç rakam bulunur. Bunlardan ilk üçü ülke kodudur. Türkiye'nin ülke kodu 868 ve 869'dur. Üretici firmanın kod numarası da bu sayıyla başlar. Bu kod numarası yediyle on iki basamak arasında değişebilir. Üretici firmanın kod numarasını ürünün kodu izler. Ürün kodu beş basamağa kadar çıkabilir. En sondaki sayıysa kontrol basamağıdır. Kontrol basamağı, barkod okunurken bir hata olup olmadığını kontrol etmeyi sağlar.

Dergi ve benzeri süreli yayınların barkodunda çizgilerin üzerinde İngilizce kısaltması ISSN olan uluslararası Standart Süreli Yayın Dergi Numarası bulunur. Yedi basamaktan oluşan ISSN'nin en sonunda kendine özgü bir kontrol basamağı olur.

Bilim Çocuk Dergisi, Mayıs, 2015 Sayı: 229

BEGONYA ÇİÇEĞİ

Begonya çiçeği ilk olarak İngiltere’de keşfedilmiştir. Begonya çiçeğinin ana vatanı Hindistan’ın Assam Bölgesi şeklindedir. Güney Amerika ile Asya kıtalarında yaklaşık olarak 900 çeşidi vardır. Begonya Güney Amerika ve Afrika’da kendiliğinden yetişen bir çiçektir. Bu çiçeğin adı bitki uzmanından gelmektedir. Dominik Cumhuriyeti’nin başkentinde, yani Santo Domingo’da bir botanik uzmanı vardır. Bu uzmanın adı Michel Begon olmaktadır. Bu çiçeğin üzerine yaptığı araştırmalardan dolayı, adı çiçeğe verilmiştir. Bilimsel olarak adı Begoniadır. Begonya çiçeğinin anlamı hayalperestlik olarak tanımlanmaktadır. Begonya çiçeği , ticaret için de yetiştirilmekte olup 200 çeşidi bulunmaktadır. Bahçelerde yetiştirilir, salonlarda ise süs bitkisi olarak tercih edilir. Begonya çiçeği doğrudan güneş ışığı istemeyen bir türdür. Çok sıcak ve çok soğuk havayı sevmez. Genelde yaz mevsiminde çiçek açar. Kırmızı, sarı, turuncu, beyaz ve pembe renklere sahiptir. Yaprakları her cinsten farklılık gösterir. Bazı yapraklarının üzerinde noktalı desenler, bazısında ise spiral şekillerde çizgiler bulunur. Begonya çiçeği yerini sevdiğinde ve iyi bakıldığında çiçek açacaktır. Çiçek açma işlemi mart-nisan aylarında gerçekleşmeye başlar. Aralık ayına kadar devam eder. Açan çiçeklerin yaprakları ise değişkenlik gösterebilir. Bazen büyük bazen küçüktür. Dalları ise yumuşaktır. Bazılarıysa sadece yapraklardan oluşur. Her koşula uygun olan ve yetişen bu çiçek türü, nazik değildir. Fakat bütün bunlara karşın özelliklerinin iyi bilinmesi ve ona göre bakımı yapılması, çiçeğin canlı olmasına olanak sağlayacaktır.

Ülkemizde en çok çiçekli begonyalar yetiştirilmektedir. Çiçekçiden alınan begonya eve getirilip yeni bir saksıya aktarmak istenildiğinde, toprağın humuslu ve lifli olmasına önem verilmesi gerekmektedir. Begonya boyutuna göre alınan saksının tabanına çakıl taşı dizilmeli. Üzerine uygun toprağı yerleştirip ve üzerine kalan toprağı dökülmeli. Begonya toprağı üzerine yerleştirip ve üzerine kalan toprağı eklenmeli. Nemli olması için can suyunu verip ve gölgeli bir ortamda yerine alışması için beklenilmelidir.

<https://www.milliyet.com.tr/pembenar/begonya-cicegi->

Erişim Tarihi :14.11.2024

MAVİ BALİNA

Dünyanın en büyük hayvanı olan mavi balinaların ilginç özelliklerini keşfetmek ister misiniz?

Mavi balinalar "gök balina" olarak da bilinir. Vücutları grimsi mavi renkte olmasına rağmen suyun altında mavi renkte göründükleri için mavi balina olarak isimlendirilirler. Kütleleri 200 ton kadar olabilir. Bu da yaklaşık 33 filin toplam kütlesine eşittir. Boyları ise 34 metreye kadar ulaşabilir. Yüksek vücut kütlelerine rağmen oldukça hızlı yüzerler. Hızları saatte 32 kilometreye ulaşabilir. Yeryüzünün en şiddetli ses çıkaran hayvanlarıdır. Yayıdıkları sesler diğer balinalar tarafından 1.600 kilometre uzaktan duyulabilir. Grimsi mavi renkte olup vücutlarının üzerinde açık grimsi mavi renkte benekler bulunur. Uzun ve ince vücut yapısına sahiptirler. Karın bölgelerinde yaşayan diatomelerden (fotosentez yapan mikroskobik su yosunları) dolayı gövdelerinin alt kısımları sarı renktedir. Başları geniş ve büyüktür. Sırt yüzgeçleri ise oldukça kısadır.

Çoğunlukla krillerle beslenirler. Fakat balık ve karides gibi başka küçük kabukluları da yerler. Bir günde 3,6 milyon kril yiyebilirler. Dişsiz balinalar alt takımında yer alırlar. Ağızlarında diş yerine "balina çubuğu" olarak adlandırılan dikey çubuk şeklinde kalın ve sık keratinden oluşan kıllar bulunur. Bu kılların tamamına ise "balina tarağı" denir. Mavi balinalar da diğer dişsizler gibi suyu süzerek beslenirler. Okyanus açıklarında yaşarlar. Antarktika civarındaki Güney Okyanusu'nda yaşayan mavi balinalar diğer okyanuslardakilere göre daha büyüktür. Çoğu göçebidir. Göç eden mavi balinalar yazı kutup sularında beslenerek geçirir. Kışın ise Ekvator bölgelerine göç ederler. Mavi balinalar 80-90 yıl yaşayabilir.

Ayşenur OKATAN, 08/06/2023

Bilim Genç- TÜBİTAK

ESKİ ÇAĞLARDAN BERİ DİŞLERİMİZE ÇOK İYİ BAKTIK

İnsanlar çok eski zamanlardan bu yana dişlerine iyi bakmak için pek çok şey yaptılar. Elbette olanaklar ölçüsünde...

İlk Diş Fırçaları

İnsanlar dişlerini temizlemek için tarih boyunca pek çok yöntemle başvurmuş. Bu amaçla kuş tüyleri, hayvan kemikleri hatta kirpi dikenleri bile kullanmışlar. Lifli yapıdaki bazı ağaçların dallarından yaptıkları fırçalarla dişlerini temizleyenler de olmuş. Bu şekil dişlerini temizleyenler hâlâ var. Günümüzde kullandıklarımıza benzer ilk diş fırçaları yapmayı ilk kez Çinliler düşünmüş. Bu ilk diş fırçalarını yaparken hayvan kılları ve bambu kılları kullanmışlar. Daha sonra gezginler diş fırçalarının Avrupa’da yaygınlaşmasını sağlamış. Zaman içinde farklı malzemeden de diş fırçası yapılmaya başlanmış. Kılları naylon olan fırçalarsa ilk olarak 1938 yılında üretilmiş. Diş fırçalarının sapları yapılırken fildişi, porselen, altın, gümüş gibi malzemeler de kullanılmış.

Diş Ağrıyan Kime Gidermiş?

Günümüzde dişlerimizle ilgili bir sorunumuz olduğunda diş hekimine gideriz. Orta Çağ’da diş tedavisini yapmak berberlerin işiymiş. Hatta o zamanlarda berberlere hekim denilirmiş. 18. yüzyılda diş hekimliğinin uzmanlık gerektiren bir iş olduğu anlaşılmış ve artık berberler diş hekimliği yapmamaya başlamış.

Eski Mısırlılar Diş Ağrısını Nasıl Geçirirlermiş?

Eski Mısırlılar diş sağlığına çok önem verirmiş. Diş ağrısından kurtulmak için özel karışımlar hazırlarmış. Bu karışımların içine kaya tuzu ve bal gibi maddeler koyarlarmış. Sonra bu karışımı dişlerine sürerlermiş.

Diş Macunları

Eski uygarlıklar birbirinden ilginç karışımlar hazırlayarak diş macunu yaparmış. Eski Romalılar ve Eski Yunanlılar bu karışımlara ufalanmış hayvan kemikleri ve istiridye kabuğu da eklermiş. Çinlilerse nane gibi hoş kokuları olan bitkiler kullanırmış. 1800’lü yıllara doğru modern diş macunlarının ilk örnekleri üretilmeye başlanmış. Bu dönemde diş macunlarına sabun ve kireç taşı eklenirmiş. Bu macunlar küçük kavanozlara doldurulmuş. Diş macunları ilk olarak 19. yüzyılda tüplere konulmaya başlanmış.

Takma dişler hayvanların kemiklerinden ya da dişlerinden yapılmış. Bunun için genellikle fil ve su aygırı dişleri kullanılmış.

Bilge Nur KARAGÖZ

Bilim ve Çocuk Dergisi, Kasım,2011, Sayı: 24

OKLAND ADASI

Okland, yelkenliler kenti olarak da anılan, çok güzel bir ada. Burada kiři bařına dūřen tekne, dūnya ortalamasının çok űstünde. Okland, Yeni Zelanda'nın en űnemli kentlerinden biri. Denizin temizlięi, koyların gűzellięi dillere destan. Ayrıca Okland, dūnyanın en huzurlu kentlerinden biri olarak da biliniyor.

Eski binalar, asıllarına uygun olarak onarıldıęı için kent kuruluř yıllarındaki gűzellięini ve űzellięini yitirmemiř. Yapıları sűsleyen demir korumalar, parmaklıklar, balkon korkulukları, pencerelerdeki çıkmalar űylesine ustalıkla yapılmıř ki! Her birinde sanki demirden çiçekler açmıř.

Kent içinde adım bařı park bulunuyor. Ada zaten bařlı bařına park. Ama yine de beton binaların soęukluęunu kırmak için yerleřim alanlarının çevresi, hep park olarak dűzenlenmiř. Kent içinde yařayan insanlar, evlerinden çıkınca kendilerini doęrudan doęanın içinde buluyorlar. Doęa ile bař bařa kalmak için kent dıřına çıkmaya gerek kalmıyor. Her evin bir kűk bahçesi var. Her bahçede de ızgara için ocak bulunuyor. Kent halkı herhlde piknięe çok dűřkűn. Anlařılan insanlar bir an bile doęadan uzak kalamıyor.

İngilizler, Okland'ın kurulduęu alanı da Maori yerlilerinden, az para karřılıęında satın aldılar. Okland; 1842 ile 1865 yılları arasında, İngiliz kolonisinin bařkentiydi. Sonradan bařkent, Welligton'a (Veligtın) tařındı. Buna karřın Okland'ın geliřmesi sűrűyor. Dűnyanın dűrt bir yanından gűmenler, iř ve eęitim fırsatı bulmak için Okland'a geliyorlar. Gűnűműzde Maorilerle bu gűmenler el birlik olup Okland'ı Gűney Pasifik Adaları'nın en gűzel, en rahat kenti konumuna getirmeye çalıřıyorlar. Bu hedefe giderken fazla zorlandıkları sűylenemez. űnkű Okland, yűrenin en bűyűk endűstri ve ticaret merkezi durumunda. Bu yűzden fırsatlar ve olanaklar kısıtlı deęil.

Okland kenti, sűnműř volkan tepelerinin űzerine kurulmuř. Eski zamanlarda Maori kabileleri de bu volkanik tepeleri yurt edinmiřler. Burada tarihsel kalıntılar var. Okland'da sanat yařamı da çok etkin. Sanat galerilerinde açılan sergilerle dűnyanın dűrt bir yanında űretilen deęerli eserler halka sunuluyor. Műzeler, konser salonları, Avrupa ve Amerika'daki benzerlerini aratmayacak durumda. Dűkknlarda satılan malların eřitlilięi Okland halkının eski kıtalardaki alıřveriř merkezlerine űzlem duymalarını űnleyecek zenginlikte.

Pazar yerlerinde Maorilerin el işleri sergileniyor. Bitki saplarından yapılm dokumalar, batıklar, toprak eşyalar, hem yerli halk hem de gezginler tarafından büyük ilgi görüyor. Koyun derisinden yapılan giysiler, yün kazaklar, kaşkoller, dünya pazarlarında da aranan mallar. Ama oldukça pahalı. Yer altından çıkarılan değerli taşlar da Okland'ın ticari yaşamında önemli bir yer tutuyor. Ama onlar da pahalı. Özellikle yeşim taşı çok ünlü. Devan Port (Divın Port) kıyısındaki kafeler, deniz ürünleri satılan restoranlar görülmeye değer.

Gülten DAYIOĞLU

Anıttepe Yayıncılık 5. Sınıf Türkçe Ders Kitabı

Ek 6: Sekizinci Sınıf Dinlediğini Anlama Metinleri

YAPAY ZEKA

Yapay zeka, makinelerin insan benzeri görevleri gerçekleştirmesini, deneyiminden öğrenmesini, yeni girdilere uyum sağlamasını mümkün kılan sistemlerdir. Yapay zeka ile temelde insan yetkinliklerinin geliştirilmesi ve bunlara katkı sağlanması amaçlanır.

Yapay zeka, en basit şekilde belirli görevleri yerine getirmek için insan zekasını taklit eden ve topladıkları bilgileri yineleyerek kendilerini geliştirebilen sistemler olarak tanımlanır. Yapay zekayı günümüz teknoloji sistemlerinden ayıran en önemli özellik insan zekasını taklit edebilmesidir. Bu sistem, var olan durumları gözlemleyerek daha önceden belirlenen parametreler doğrultusunda ilgili durumu işler ve buna yönelik bir tepki verir. Bu süreçte yapay zeka duruma ilişkin verileri hızlı, yinelemeli ve akıllı algoritmalarla birleştirerek işler. 1956'da ortaya atılan yapay zeka terimi hacimlerinin artması, algoritma ve hesaplamaların gelişmesi gibi bilim ve teknoloji alanındaki ilerlemeler ile günümüzde daha popüler bir hale geldi. İlk dönemlerinde, yapay zekaya yönelik çalışmalar problem çözme ve sembolik yöntemler gibi konular ile ilişkilidir. Sonraki dönemlerde ise makine öğrenmesi ile gelişen yapay zeka günümüzde konuşmayı, görüntüleri ve verileri tanıma, tahminlerde bulunma gibi işlemleri yerine getirebilmesini sağlayan derin öğrenme ile gelişmeye devam ediyor. Yapay zeka, büyük ölçekli verileri akıllı algoritmalar ve yinelemeli işleme ile birleştirerek çalışır. Bu süreçte, işlemlenen verilere ait desen veya özellikler yapay zekanın otomatik öğrenmesini sağlar. Çeşitli işlevlere sahip yapay zeka, farklı yöntem ve teknolojiler ile birlikte çalışır. Bu yöntem ve teknolojiler;

- Makine Öğrenimi
- Yapay Sinir Ağı
- Derin Öğrenme Teknolojisi
- Bilişsel Hesaplama
- İleri Algoritma
- Grafik İşlemcidir

Yapay zekanın olumsuz sonuçlarına bakıldığında karşımıza aşağıda belirtilen sorunlar çıkmaktadır;

- İstihbarat Kaybı: Yapay zekanın öğrenme ve karar verme yetenekleri, insan zekasına benzemektedir. Yapay zekanın insanlar tarafından programlanması veya eğitilmesi gerektiği için kötü niyetli insanlar tarafından manipüle edilebilir veya yanlış programlanabilir. Bu durum, yapay zeka sistemlerinin yanlış veya hatalı kararlar vermesine neden olabilir.
- İnsan İşsizliği: Yapay zeka teknolojilerinin gelişimi, bazı işleri yapmak için insanların yerini alabilir. Bu durum, birçok sektörde insan işsizliğine neden olabilir.
- Etik Sorunlar: Yapay zeka teknolojileri, insan hayatını ve sağlığını etkileyen kritik kararlar alabilir. Bu nedenle, yapay zeka sistemi etik sorunlara neden olabilir. Örneğin, bir savaşta otonom silahların kullanımı veya sağlık sektöründe yapay zeka destekli kararların verilmesi etik sorunlara neden olabilir.
- Gizlilik İhlalleri: Yapay zeka teknolojileri, kişisel verileri toplamak, depolamak ve analiz etmek için kullanılabilir. Bu durum kişisel gizlilik ihlallerine neden olabilir.
- Yapay zeka yarışı: Yapay zeka teknolojilerinin geliştirilmesi, birçok ülke arasında bir yarış haline gelmiştir. Bu yarış, siber saldırıların artmasına, casusluk faaliyetlerinin artmasına ve küresel bir silahlanma yarışına neden olabilir.

<https://www.gtech.com.tr/yapay-zeka-nedir->

Erişim Tarihi: 12.12.2024

PARKTAKİ BİLİM

Fizik, hayatımızın içinde ve her anımızda. Yürürken, koşarken, oyun parkında oynarken, yemek yerken... Kısacası yapılan tüm hareketleri fizik kurallarıyla açıklamak mümkün. Peki, oyun parkındaki oyuncakların fizik kurallarıyla ilişkisi ne olabilir? Gelin, bu oyuncakların işleyişini fizik kuralları açısından birlikte inceleyelim.

Salıncaktaki Fizik

Salıncakta sallanmak için birinin sizi itmesi ya da kendinizi ayaklarınızla geriye doğru itmeniz gerekir. Ayaklarınızla geri geri gidip salıncağı belirli bir yüksekliğe getirdiğinizde ona potansiyel enerji biriktirmiş olursunuz. Ayaklarınızı yerden kaldırdığınızda yer çekiminin etkisiyle potansiyel enerji hareket enerjisine yani kinetik enerjiye dönüşür. Kinetik enerji salıncağın ileri doğru yükselmesini sağlar. Salıncak, sahip olduğu enerjiyle çıkabileceği en yüksek noktaya ulaştıktan sonra ağırlığının etkisiyle tekrar geriye doğru gelir. Böylece bir ileri bir geri sallanırsınız.

Sallanan salıncakta vücudumuzu ileri geri hareket ettirerek salıncağa enerji kazandırmaya ve böylece sallanmaya devam edersiniz. Eğer sallanan salıncakta hiç hareket etmeden duracak olursanız salıncak, havanın direnci ve salıncağın kendi parçaları arasındaki sürtünmeden dolayı enerjisini kaybeder ve bir süre sonra durur. Eğer hiçbir direnç ve sürtünme olmasaydı salıncakta hiç durmadan sonsuza kadar sallanabileceğinizi biliyor muydunuz?

Bir cisimde biriktiği kabul edilen enerjiye potansiyel enerji denir. Örneğin bir cismi bulunduğu yerden alıp daha yüksek bir yere koyduğunuzda potansiyel enerji artar. Yüksekteki bir cismi bıraktığınızdaysa düşmeye başlar. Birikmiş enerji hareket enerjisine dönüşür. Hareket enerjisine de kinetik enerji denir.

Salıncağın zincir uzunluğu, salıncağın salınım hızını etkiler. Eğer kısa zincirli bir salıncaktaysanız uzun zincirli salıncaktaki birine kıyasla aynı süre içinde daha fazla sayıda ileri geri hareket edebilirsiniz.

Sarkaç, ipin ucuna bağlanan bir kütleyle oluşturulan düzendir. Salıncaktaki gibi sallanma hareketine fizikte salınım, salınım yapan cisimlere de sarkaç denir. Salıncak bir sarkaçtır.

Kaydıraktaki Fizik

Kaydırakta, kaymanızı sağlayan kuvvet yer çekimidir. Kaydırdan kaymak için kaydırağın tepesine çıkıp oturmanız ve kendinizi yavaşça ileri geri itmeniz yeterli olur. Vücudunuza etki eden yer çekimi kuvveti sayesinde yere doğru çekilirsiniz. Bu sayede kaydırdan kayabilirsiniz. Kaydırak bir eğik düzlemdir. Eğik düzlemin kaydıraktaki işlevi yavaşlamaya yardımcı olmaktır. Yere sert bir şekilde değil, yavaşça inmenizi sağlar. Tabii, gideceğiniz mesafeyi de uzatarak işe daha fazla eğlence de katmış olur.

Eğik düzlemler günlük hayatta, ağır cisimleri yüksek yerlere çıkarmayı ya da yüksek yerlerden indirmeyi kolaylaştırmak için kullanılır.

Her cismin sürtünmesi farklıdır. Zımpara gibi pürüzlü yüzeylerde sürtünme çokken buz gibi pürüzsüz yüzeylerde sürtünme azdır. Peki kaymayan kaydırak olabilir mi?

Kaydırdan kayan kişinin üzerine etki eden bir diğer kuvvet de sürtünmedir. Sürtünme kuvveti iki yüzeyin birbirine temas ettiği yerde oluşur ve hareketi engeller ya da harekete direnç oluşturur. Bu kuvvet kaydırdan kayarken hızımızı sınırlar ve ayaklarımızın yere temas etmesiyle durmamıza yardımcı olur.

Kaydırağın yerden yüksekliği ne kadar fazlaysa sizin de potansiyel enerjiniz o kadar fazla olur. Yer çekiminin de etkisiyle aşağı doğru kaymaya başladığınızda bu potansiyel enerji kinetik enerjiye dönüşür.

Tahterevarillideki Fizik

Parklardaki eğlenceli bir diğer oyuncak da tahterevarillidir. Tahterevalli iki ucunda birer oturak olan uzun çubuk ve bu çubuğun tam ortasındaki bir destekten oluşur.

Tahterevalliye eşit kollu bir terazi gibi düşünebilirsiniz. Eğer eşit ağırlıktaki kişiler tahterevallinin iki ucuna oturursa tahterevalli dengede durur.

Eğer farklı ağırlıklardaki kişiler tahterevalliye oturursa ağır olan kişinin bulunduğu uç aşağı iner. Ağırlıkları dengelemek için ağır olan kişinin kendini yukarı itmesi gerekir.

Bir çubuk ve bir destekten oluşan düzeneklere kaldıraç denir. Tahterevalli de desteği ortada bulunan bir tür kaldıraçtır.

Tahterevallide desteğin yerini değiştirebildiğinizi düşünün. Eğer böyle bir olanağınız olsaydı ağır biriyle hafif birinin dengede kalmasını nasıl sağlardınız? Bunun cevabı çok basit. Desteğin yerinin ağır olan kişiye yakın olması gerekir. Desteğin yeri kişilerin ağırlıklarına bağlı olarak değişir.

Parkta Dönen Oyuncaklar

Parklarda dönerek eğlenmeyi sağlayan oyuncakları hareket ettirebilmek için öncelikle birinin bu oyuncaklara itici kuvvet uygulayarak enerji aktarması gerekir. Sonrasında dönme hareketi başlar. Oyuncak size, oyuncağa tutunduğunuz yerden oyuncağın merkezine doğru bir kuvvet uygular. Bu da sizi belli bir yöne dönmeye zorlar. Bu kuvvet merkezci kuvvet olarak adlandırılır. Eğer oyuncakla temasınız kesilirse merkezci kuvvetin etkisi ortadan kalkar ve dışarı savrulursunuz.

Yasemin CEYLAN

MEB Yayınları 8. Sınıf Türkçe Ders Kitabı

DİLİMİZ KUŞATMA ALTINDA

Televizyon kanallarımızın, Reklamcıların Dikkatine!

Bir şeyi sahiplenmek, korumak, geliştirmek, sürdürülebilir kılmak için yüreğimize, beynimize silinmemecesine yerleştireceğimiz duygu “sevgi” dir. İnsanoğlunun toplumsal yaşamında, ilişkilerinde, ”sevginin” var olma gerekliliği bana göre değişmez kuraldır ya da öyle olmalıdır. Kişi mesleğini sevmezse başarılı olamaz, ilerleyemez. Kendini sevmezse gelişemez, mutsuz olur, çevresine yabancılaşır. Aile bireyleri arasında sevgisizlik çocuğu yalnızlığa iter. Çocuğumuzu sevmezsek onu topluma çeşitli sorunlarıyla tek başına terk etmiş oluruz bu böylece sürüp gider.

Nereye mi varmak istiyorum? Konuştuğumuz Türk diline, dilimize, ana dilimize... Öyle görüyorum ki biz kendi “dilimizi”, konuştuğumuz, yazdığımız insanlarla ilişki kurmakta aracı olan Türkçemizi sevmiyoruz.

Neden mi? Seviyor olsaydık, dilimize özen gösteriyor olsaydık çocuğumuza gösterdiğimiz ilgiyi, sevgiyi, özeni, emeği “Türk diline” vermiş, verebilmiş olsaydık bugünkü duruma düşmezdik. Osmanlıcadan, Acemceden, alıntı sözcüklerden arındırılmış bir “Türkçeyi” yerleştirmek uğruna Cumhuriyet’ten günümüze yapılan çalışmalar süredursun, “ Türk dili” şimdi de yepyeni bir tehditle karşı karşıya : Küreselleşme adına İngilizcenin kuşatması altında giderek benliğinden, özünden uzaklaşıyor. Kimi aydınlarımız, yazarlarımız, çizerlerimiz, basınımız, sanatçılarımız, televizyon kanallarımız, reklamcılarımız, sözün kısası hemen hepsinin katkısıyla (!) dilimiz giderek “ yozlaştırılıyor”.

(...)

Öyle bir duruma geldik ki alfabeyi bile değiştirdik. Harfleri İngilizce telaffuzu ile dillendirmeye başladık. Taksim, “ Taxim” diye yazılıyor. Bununla kalınsa iyi. Başka hiçbir dilde görülmeyen buluşla (!) yabancı dillere özenilerek müthiş bir yaratıcılık örnekleniyor. (Dönerchi,...Eskijici gibi) Türkçe sözcükler İngilizce eklerle zenginleştiriyor (!) Börek Center (sentır), Boncuk Center...

Ayaküstü lokantaya yakıştırılan “ Şip Şak ” gibi güzel ad ne hikmetse İngilizce olarak Ship Shak (uydurma bir İngilizce) yazılabiliyor. Kulelerin adı tower (tavır), alışveriş merkezlerinin shopping center (şoping center), ayakkabı mağazaları shoe center (şu sentır) oluyor.

Bununla da yetinilmiyor, açılan hemen her alışveriş mağazasına, lokantaya, iş yerlerine İngilizce adlar veriliyor. Elinizde bir broşür “ why-b” okunduğu zaman, hem İngilizce hem de Türkçe anlamı olan bir sözcükmüş!

(...)

Bizans döneminde Konstantinopole’den değişe değişe günümüze İstanbul diye gelen güzelim kentimizin adı, New İstanbul ya da The İstanbul oluvermiş...

(...)

Televizyonlarımızın İşlevi

En güzel, doğru Türkçenin yaygın bir iletişim aracı olan televizyon kanallarından halkımıza sunulması gerekirken dilimizin tam anlamıyla linç edildiğine tanık oluyoruz. Hemen her yerli dizide, sanatçıları yöresel dilde konuşturmak yaygın hâle gelmiş durumda. Diziler bu konuda âdeta yarışıyorlar. Anadolu halkının kendi şivesiyle konuşması doğal ama gerekli ve doğru olan halkımızın iletişim araçlarıyla doğru ve güzel Türkçeye özendirilmesi değil midir?

Bu modaya ne yazık ki reklam şirketlerimizle, reklam ajansları da uyuyor. Yöresel reklam dilinin yanı sıra, şimdilerde İngilizce, İtalyanca hatta Portekizce reklamlar boy gösteriyor. Tv kanallarında. Reklamı yapan kız Portekizce konuşurken Türkçesi alttan veriliyor. Neymiş. Kahvenin vatanı Brezilya imiş orada Portekizce konuşulurmuş.

(...)

Sözün özü : Dilimizden utanmayalım. Bir ulusu ulus yapan temel ögenin dil olduğunu, ulusu parçalamaya götüren yolun da önce “ kültür ve dil” in yozlaşmasından başladığını unutmayalım!

Deniz BANOĞLU

Türk Dili Dergisi,2017, Nisan, 350

GÜNÜMÜZDE E-HASTALIKLAR

İnternet teknolojisinin gelişim göstermesi, akıllı telefon ve tablet kullanımının yaygınlaşmasıyla bireyler teknoloji bağımlısı durumuna gelmişlerdir. Teknoloji bağımlılığı en az madde bağımlılığı kadar tehlike arz edici bir durum olmakla birlikte zamanında tedavi edilemezse bireylerin psikolojik ve sosyolojik dünyalarını derinden etkileyebilmektedir. E-hastalıklar olarak da ifade edebileceğimiz psikolojik rahatsızlıklar dijital teknoloji ve sosyal medyanın ivme kazanmasıyla had safhaya ulaşmıştır. Dijital bağımlılık, başta teknolojik araç ve uygulamaların günlük yaşantımıza olumsuz etkilerini, internet bağımlılığını, cep telefonu bağımlılığını, sosyal medya bağımlılığını ve dijital oyun bağımlılığını içermektedir.

Dijital çağın en yaygın e- hastalığı phubbing'dir. (fabbing). İngilizce “ phone” (fon) ve “ snubbing” (sınabing) kelimelerinin birleşiminden türeyen bu hastalık, akıllı telefon bağımlılığı olarak da bilinmektedir. Akıllı telefonlarını sürekli elinde tutan kullanıcılar, karşısındakinin söylediklerine odaklanmak yerine telefon ekranlarına dikkatlice bakmakta ve karşısındaki kişiyi önemsememektedir.

İşte bu durum phubbing hastalığı olarak da ifade edilmektedir. Phubbing, “ Fear Of Missing Out” (fıyır of mising aut) adı verilen sosyal medya ve dijital ortamlarda olup bitenleri, haberleri, gelişmeleri kaçırma korkusu da phubbing hastalığını tetiklemekte ve bireylerin asosyalleşerek toplumdan kopmasına neden olmaktadır.

E- hastalıklar sosyal medya aracılığıyla giderek yaygınlaşmaktadır. Photolurking (fotolörking) bu hastalıkların başında gelmektedir. Paylaşım içeriğini kimlerin beğendiğine bakmak ve profillerini görüntüleyip incelemek hem zaman kaybına neden olmakta hem de bağımlılık oluşturmaktadır. İnternette sürekli hastalık belirtilerini arama ve tedavi yöntemlerini araştırma hastalığına ise “ siberkondria” (saybirkondiria) adı verilmektedir. Bu hastalığa yakalananlar her bir sağlık problemini internette araştırmakta ve doktorlara itibar etmemektedirler. Bu durum önlenemez sağlık sorunlarına neden olmakta ve tedavi sürecini zedelemektedir. Keza elektronik uykusuzluk da birçok kullanıcının yakalandığı bir e- hastalıktır. Dinlenme saatleri esnasında bile akıllı telefonuyla, tabletiyle, bilgisayarıyla uğraşan kullanıcılar bu hastalığa yakalanmış demektir. Elektronik uykusuzluk, sağlık açısından da büyük

sorunları beraberinde getirmekte sindirim sorunları, kronik yorgunluk ve büyük ağrılara neden olmaktadır.

Hayalet titreşim adı verilen fantom (fantım) vibrasyon da cep telefonlarıyla yaygınlaşan bir e- hastalıktır. Telefonlarının çalmadığını, sürekli titrediğini hisseden kullanıcılar bu hastalığa yakalanmış demektir. E-hastalıklarla baş etmenin en temel yolu akıllı telefon orucudur. Akıllı telefon orucu, sosyal medyaya erişimi engelleyeceği için birey sosyalleşmeye daha fazla zaman bulabilmektedir. Elektronik herhangi bir cihazın kullanılmaması ise dijital detoks sağlayacak. Böylece birey dinlenerek mola verebilecektir. Keza bilgisayar ve internet kullanımının sınırlandırılması ve farklı saatlere kaydırılması da e-hastalık tedavisinde kullanılan bir diğer yöntemdir. Unutulmamalıdır ki e- hastalık özgüven ve dikkat eksikliği oluşturmaktadır. Özellikle Z kuşağının bireysel gelişimini olumsuz etkilemektedir. Dolayısıyla bu tür hastalıklara yakalanan bireylerin mutlaka tedavi sürecine başlaması gerekmektedir.

Dr. Öğretim Üyesi Ali Murat KINIK

MEB Yayınları 8. Sınıf Türkçe Ders Kitabı

AKILLI ULAŞIM SİSTEMLERİ

“Ulaşım” artık içine aldığı tüm konuları ile birlikte gelişen dünyanın ve medeniyetin vazgeçilmez parçası hâline geldi. Medeniyetin hem oluşmasında hem de medeniyetin kendisinde yer aldı.

Ulaşım, insanların hayatında emekleme ile başlamış, tüm hayatı boyunca devam etmiş bir süreçtir. İnsanoğlu, insanlık tarihi boyunca ilk başlarda hayvan gücünü kullanmıştır. Bu işlemi; yük ve insan taşımacılığı için yürüyen hayvan gücünü, haberleşme için de uçan hayvan gücünü kullanarak yapmıştır.

Ulaşım sadece insanları veya yükleri bir yerden bir yere aktarma şeklinde kalmamış, bir kültürü de beraberinde taşımıştır. Ulaşım sayesinde bugünkü kentlerin temelleri atılmış ve tüm yerleşimler ulaşım yolları üzerinde veya ulaşım sistemleri etrafında kurulmuştur. Bu durum daha sonraları ulaşım merkezlerini kent merkezleri hâline getirmesi nedeniyle kentleşme sorununu ortaya çıkarmıştır.

Artık günümüzde ulaşımın hem sebep olduğu hem fırsat verdiği çok önemli değişimleri ve gelişmeleri izlemekteyiz. Kentler, ulaşımın başlangıç, bitiş ve kesişme noktaları olmuştur ya da mevcut ulaşım sistemleri kentleri öyle olmaya taşımıştır. Her türlü ulaşım, ister hava yolu, ister demir yolu, ister kara yolu, ister deniz yolu -eğer deniz kıyısında- kentlerde başlamakta; kentlerde son bulmaktadır. Kentler, bugün medeniyetin ilerlemesine sahne olan, sebep olan organize yaşam ve teknolojik gelişmenin yaratıldığı esas noktalardır.

Ulaşımdan beklenen, kaliteli ve düşük maliyetli olmasıdır. Kalite denildiği zaman vaktinde erişilebilir, zaman tasarrufu sağlayan veya zaman kaybını engelleyen bir sistem akla gelir. Bu sistemin oluşabilmesi için ilk önce bilgiye erişebilmek, bilgi sahibi olmak gerekir. Sürücülerin, yolcuların yük ve yolcu trafiğini yöneltme ve yönlendirme konumunda olan kişi ve kurumların hepsinin, ulaşımı ilgilendiren her türlü güncel bilgiye anında erişebilmeleri ve bu bilgilerden zahmetsizce yararlanabilmeleri gerekir. Ulaşım sisteminin kendisi rahat, emniyetli, hızlı seri bir şekilde ulaşımı sağlamalıdır. Ulaşım sistemleri arasında kendisi rahat transfer kolaylığı olabilmelidir. Ulaşım sistemlerinde insana düşen yükü hafifletmek için bilişim imkânlarından yararlanmak yani bilgisayar sistemlerine yaptırılacak

iletişim ve hesaplama işlerinin yükünü insanın omuzlarından kaldırmak gerekir. İşte, akıllı ulaşım sistemleri, bütün bunları sağlayabilmek için geliştirilen ve uygulanan teknolojilerdir. Akıllı ulaşım sistemleri, sürücü-araç, araç-yolcu, araç-araç, araç-altyapı, uydu-altyapı, uydu-araç, yolcu ve sürücü uydu sistemlerinin birçok bileşkeninden meydana gelen bir sistemdir.

Son yıllarda ulaşım altyapılarında ve kentlerimizde olan gelişmeler, kendimizi dünya ile kıyasladığımız zaman ne denli büyük bir gelişme göstermekte olduğumuza işaret etmektedir. Dolayısıyla lkemiz artık birçok konuda olduğu gibi ulaşım sistemlerinde ve akıllı ulaşım konusunda da alıcı ülke yerine verici ülke, dünyaya katma değer yaratan ülke konumuna geçmiştir. Bu nedenle adımlarımızı sıklaştırmamız, gayretimizi daha da arttırmamız şarttır. Ama hepsinden önemlisi, bunları başarabilmek için, elimizdeki yol haritasını sık sık güncellemek ve geliştirmek zorunluluğun farkında olmaktır.

İbrahim SÖNMEZ

Anıttepe Yayıncılık 5. Sınıf Türkçe Ders Kitabı

Ek 7: Beşinci Sınıf Not Alma Puanlama Ölçekleri

5. SINIF NOT ALMA PUANLAMA ÖLÇEĞİ		
METİNİ : ESKİ ÇAĞLARDAN BERİ DİŞLERİMİZE ÇOK İYİ BAKTIK		
Önemli Bilgiler	Puanlama Aralığı	Puanlama Ölçütü
İnsanlar dişlerini temizlemek için kuş tüyleri, hayvan kemikleri hatta kirpi dikenleri kullanmışlardır.	10	0 : Önemli bilgi ile ilgili not yok 1 : Önemli bilgi ile ilgili not var ama eksik 2 : Önemli bilgi ile ilgili not eksiksiz yazılmış
Diş fırçasını ilk kez Çinliler düşünmüştür.	10	0 : Önemli bilgi ile ilgili not yok 1 : Önemli bilgi ile ilgili not var ama eksik 2 : Önemli bilgi ile ilgili not eksiksiz yazılmış
Orta Çağ'da diş tedavisini berberler yaparlardı.	10	0 : Önemli bilgi ile ilgili not yok 1 : Önemli bilgi ile ilgili not var ama eksik 2 : Önemli bilgi ile ilgili not eksiksiz yazılmış
Eski Mısırlılar diş ağrısını geçirmek için karışımların içine kaya tuzu ve bal gibi maddeler koyarlarmış. Sonra bu karışımı dişlerine sürerlermiş.	10	0 : Önemli bilgi ile ilgili not yok 1 : Önemli bilgi ile ilgili not var ama eksik 2 : Önemli bilgi ile ilgili not eksiksiz yazılmış
Eski Romalılar ve Eski Yunanlılar diş macunlarına ufalanmış hayvan kemikleri ve istiridye kabuğu eklerlermiş.	10	0 : Önemli bilgi ile ilgili not yok 1 : Önemli bilgi ile ilgili not var ama eksik 2 : Önemli bilgi ile ilgili not eksiksiz yazılmış

5. SINIF NOT ALMA PUANLAMA ÖLÇEĞİ

METİN2 : BARKOD

Önemli Bilgiler	Puanlama Arahğı	Puanlama Ölçütü
Satın aldığınız hemen hemen her üründe değişik kalınlıktaki çizgilerden oluşan bir sembol bulunur. Buna barkod denir.	10	0 : Önemli bilgi ile ilgili not yok 1 : Önemli bilgi ile ilgili not var ama eksik 2 : Önemli bilgi ile ilgili not eksiksiz yazılmış
Barkod, bir market zinciri sahibinin marketlerinde satılan tüm ürünlerin bilgisini kaydedecek bir sistem araması sonucunda ortaya çıkmış.	10	0 : Önemli bilgi ile ilgili not yok 1 : Önemli bilgi ile ilgili not var ama eksik 2 : Önemli bilgi ile ilgili not eksiksiz yazılmış
Barkoddan en çok satıcılar yararlanır. Barkod üzerinden elde edilen bilgiler ; bir ürünün adı, fiyatı, satış miktarı, üründen stokta ne kadar kaldığı ile ilgili veri sağlar.	10	0 : Önemli bilgi ile ilgili not yok 1 : Önemli bilgi ile ilgili not var ama eksik 2 : Önemli bilgi ile ilgili not eksiksiz yazılmış
Barkod numarası 13 rakamdan oluşur. Türkiye'nin barkod kodu ise 868-869 'dur.	10	0 : Önemli bilgi ile ilgili not yok 1 : Önemli bilgi ile ilgili not var ama eksik 2 : Önemli bilgi ile ilgili not eksiksiz yazılmış
Dergi ve benzeri süreli yayınların barkodunda çizgilerin üzerinde İngilizce kısaltması ISSN olan Uluslararası Standart Süreli Yayın Dergi Numarası bulunur. Yedi basamaktan oluşur.	10	0 : Önemli bilgi ile ilgili not yok 1 : Önemli bilgi ile ilgili not var ama eksik 2 : Önemli bilgi ile ilgili not eksiksiz yazılmış

5. SINIF NOT ALMA PUANLAMA ÖLÇEĞİ		
METİN3 : MAVİ BALINA		
Önemli Bilgiler	Puanlama Arahğı	Puanlama Ölüüü
Mavi balinalar gök balina adıyla bilinirler. Vücutları grimsi mavi renkte olmasına rağmen suyun altında mavi renkte göründükleri için mavi balina olarak bilinirler.	10	0 : Önemli bilgi ile ilgili not yok 1 : Önemli bilgi ile ilgili not var ama eksik 2 : Önemli bilgi ile ilgili not eksiksiz yazılmış
Kütleleri 200 ton kadar olabilir. Bu da yaklaşık 33 filin toplam kütlesine eşittir. Boyları ise 34 metreye kadar ulaşabilir.	10	0 : Önemli bilgi ile ilgili not yok 1 : Önemli bilgi ile ilgili not var ama eksik 2 : Önemli bilgi ile ilgili not eksiksiz yazılmış
Karın bölgelerinde yaşayan diatomelerden (fotosentez yapan mikroskopik su yosunları) dolayı gövdelerinin alt kısmı sarı renktedir. Başları geniş ve büyüktür.	10	0 : Önemli bilgi ile ilgili not yok 1 : Önemli bilgi ile ilgili not var ama eksik 2 : Önemli bilgi ile ilgili not eksiksiz yazılmış
Çoğunlukla krillerle beslenirler. Fakat balık ve karides gibi başka küçük kabukluları da yiyebilirler. Mavi balinalar 80-90 yıl yaşayabilirler.	10	0 : Önemli bilgi ile ilgili not yok 1 : Önemli bilgi ile ilgili not var ama eksik 2 : Önemli bilgi ile ilgili not eksiksiz yazılmış
Mavi balinalar okyanus açıklarında yaşarlar. Çoğu göçebedir. Göç eden mavi balinalar yazın kutup sularında kışın ise ekvator bölgelerine göç ederler.	10	0 : Önemli bilgi ile ilgili not yok 1 : Önemli bilgi ile ilgili not var ama eksik 2 : Önemli bilgi ile ilgili not eksiksiz yazılmış

5. SINIF NOT ALMA PUANLAMA ÖLÇEĞİ		
METİN4 : BEGONYA		
Önemli Bilgiler	Puanlama Arahğı	Puanlama Ölçütü
.Begonya Çiçeğı ilk olarak İngiltere’de keşfedilmiştir. Begonyanın ana vatanı Hindistan’ın Assam bölgesi şeklindedir.	10	0 : Önemli bilgi ile ilgili not yok 1 : Önemli bilgi ile ilgili not var ama eksik 2 : Önemli bilgi ile ilgili not eksiksiz yazılmış
.. Begonya çiçeğinin adı bitki uzmanından gelmektedir. Dominik Cumhuriyeti’ nin başkentinde yani Santo Domingo’ da bir botanik uzmanı vardır. Bu uzmanın adı Michel Begondur.	10	0 : Önemli bilgi ile ilgili not yok 1 : Önemli bilgi ile ilgili not var ama eksik 2 : Önemli bilgi ile ilgili not eksiksiz yazılmış
Begonya çiçeğinin anlamı hayalperestlik olarak anlamlandırılır. Begonya çiçeğı doğrudan güneş ışığı istemeyen bir çiçek türüdür. Çok sıcak ve çok soğuk havayı sevmez.	10	0 : Önemli bilgi ile ilgili not yok 1 : Önemli bilgi ile ilgili not var ama eksik 2 : Önemli bilgi ile ilgili not eksiksiz yazılmış
.Ülkemizde en çok çiçekli begonyalar yetiştirilmektedir. Çiçekçiden alınan begonya eve getirilip yeni bir saksıya aktarılmak istendiğinde toprağın humuslu ve lifli olmasına dikkat edilir.	10	0 : Önemli bilgi ile ilgili not yok 1 : Önemli bilgi ile ilgili not var ama eksik 2 : Önemli bilgi ile ilgili not eksiksiz yazılmış
.Çiçek açma işlemi mart-nisan aylarında gerçekleşmeye başlar. Aralık ayına kadar devam eder. Dalları yumuşaktır.	10	0 : Önemli bilgi ile ilgili not yok 1 : Önemli bilgi ile ilgili not var ama eksik 2 : Önemli bilgi ile ilgili not eksiksiz yazılmış

5. SINIF NOT ALMA PUANLAMA ÖLÇEĞİ

METİN5 : OKLAND ADASI

Önemli Bilgiler	Puanlama Arahğı	Puanlama Ölçütü
Okland yelkenler kenti olarak da anılan çok güzel bir adadır. Okland, Yeni Zelanda'nın en önemli kentlerinden biri. Denizin temizliğı, koyların güzelliğı dillere destandır.	10	0 : Önemli bilgi ile ilgili not yok 1 : Önemli bilgi ile ilgili not var ama eksik 2 : Önemli bilgi ile ilgili not eksiksiz yazılmış
.. İngilizler, Okland'ın kurulduğı alanı Maori yerlilerinden az para karşılığında satın aldılar. Okland; 1842 ile 1865 yılları arasında İngiliz kolonisinin başkentiydi. Sonradan başkent Welligton'a taşındı.	10	0 : Önemli bilgi ile ilgili not yok 1 : Önemli bilgi ile ilgili not var ama eksik 2 : Önemli bilgi ile ilgili not eksiksiz yazılmış
Pazar yerlerinde Maorilerin el işleri sergileniyor. Bitki saplarından yapılma dokumalar, batıklar, toprak eşyalar, koyun derisinden yapılan giysiler, yün kazaklar, kaşkollar.	10	0 : Önemli bilgi ile ilgili not yok 1 : Önemli bilgi ile ilgili not var ama eksik 2 : Önemli bilgi ile ilgili not eksiksiz yazılmış
..Yer altından çıkarılan yeşim taşı çok ünlüdür.	10	0 : Önemli bilgi ile ilgili not yok 1 : Önemli bilgi ile ilgili not var ama eksik 2 : Önemli bilgi ile ilgili not eksiksiz yazılmış
.Okland kenti, sönmüş volkan tepelerinin üzerine kurulmuş. Eski zamanlarda Maori kabileleri de bu volkanik tepeleri yurt edinmişler. Burada tarihsel kalıntılar var.	10	0 : Önemli bilgi ile ilgili not yok 1 : Önemli bilgi ile ilgili not var ama eksik 2 : Önemli bilgi ile ilgili not eksiksiz yazılmış

Ek 8: 8.Sınıf Not Alma Puanlama Ölçekleri

8. SINIF NOT ALMA PUANLAMA ÖLÇEĞİ

METİN1: YAPAY ZEKA

Önemli Bilgiler	Puanlama Arahğı	Puanlama Ölçütü
Yapay zeka, en basit şekilde belirli görevleri yerine getirmek için insan zekasını taklit eden ve topladıkları bilgileri yineleyerek kendilerini geliştirebilen sistemler olarak tanımlanır.	10	0 : Önemli bilgi ile ilgili not yok 1 : Önemli bilgi ile ilgili not var ama eksik 2 : Önemli bilgi ile ilgili not eksiksiz yazılmış
Yapay zekayı günümüz teknoloji sistemlerinden ayıran en önemli özellik insan zekasını taklit edebilmesidir. Bu sistem, var olan durumları gözlemleyerek daha önceden belirlenen parametreler doğrultusunda bilgi sağlar.	10	0 : Önemli bilgi ile ilgili not yok 1 : Önemli bilgi ile ilgili not var ama eksik 2 : Önemli bilgi ile ilgili not eksiksiz yazılmış
Yapay zekanın çalıştığı yöntem ve teknikler; makine öğrenimi, yapay sinir ağı, bilişsel hesaplama, derin öğrenme teknolojisi, İleri Algoritma, Grafik işlem birimleridir.	10	0 : Önemli bilgi ile ilgili not yok 1 : Önemli bilgi ile ilgili not var ama eksik 2 : Önemli bilgi ile ilgili not eksiksiz yazılmış
Yapay zekanın olumsuz sonuçları ; İstihbarat kaybı, İnsan işsizliği, etik sorunlar, gizlilik ihlalleri, Yapay zeka yarısıdır.	10	0 : Önemli bilgi ile ilgili not yok 1 : Önemli bilgi ile ilgili not var ama eksik 2 : Önemli bilgi ile ilgili not eksiksiz yazılmış
1956'da ortaya atılan yapay zeka terimi veri hacimlerinin artması, algoritma ve hesaplamaların gelişmesi gibi bilim ve teknolojideki ilerlemelerle popüler hale geldi.	10	0 : Önemli bilgi ile ilgili not yok 1 : Önemli bilgi ile ilgili not var ama eksik 2 : Önemli bilgi ile ilgili not eksiksiz yazılmış

8. SINIF NOT ALMA PUANLAMA ÖLÇEĞİ

METİN2: PARKTAKİ BİLİM

Önemli Bilgiler	Puanlama Aralığı	Puanlama Ölçütü
Ayaklarınızla geri geri gidip salıncağı belirli bir yüksekliğe getirdiğinizde ona potansiyel enerji biriktirmiş olursunuz. Ayaklarınızı yerden kaldırdığınızda yer çekiminin etkisiyle potansiyel enerji hareket enerjisine yani kinetik enerjiye dönüşür.	10	0 : Önemli bilgi ile ilgili not yok 1 : Önemli bilgi ile ilgili not var ama eksik 2 : Önemli bilgi ile ilgili not eksiksiz yazılmış
Sallanan salıncakta hiç hareket etmeden duracak olursanız salıncak, havanın direnci ve salıncağın kendi parçaları arasındaki sürtünmeden dolayı enerjisini kaybeder ve bir süre sonra durur.	10	0 : Önemli bilgi ile ilgili not yok 1 : Önemli bilgi ile ilgili not var ama eksik 2 : Önemli bilgi ile ilgili not eksiksiz yazılmış
. Salıncağın zincir uzunluğu, salıncağın salınım hızını etkiler. Eğer kısa zincirli bir salıncaktaysanız uzun zincirli salıncaktaki birine oranla aynı süre içinde daha fazla sayıda ileri geri hareket edebilirsiniz.	10	0 : Önemli bilgi ile ilgili not yok 1 : Önemli bilgi ile ilgili not var ama eksik 2 : Önemli bilgi ile ilgili not eksiksiz yazılmış
Kaydırakta, kaymanızı sağlayan kuvvet yer çekimidir. Kaydırak eğik bir düzlemdir.	10	0 : Önemli bilgi ile ilgili not yok 1 : Önemli bilgi ile ilgili not var ama eksik 2 : Önemli bilgi ile ilgili not eksiksiz yazılmış
Bir çubuk ve destekten oluşan düzeneklere kaldıraç denir. Tahterevallide desteği ortada bulunan bir kaldıraçtır.	10	0 : Önemli bilgi ile ilgili not yok 1 : Önemli bilgi ile ilgili not var ama eksik 2 : Önemli bilgi ile ilgili not eksiksiz yazılmış

8. SINIF NOT ALMA PUANLAMA ÖLÇEĞİ

METİN 3 : GÜNDELİK HAYATIMIZDA E- HASTALIKLAR

Önemli Bilgiler	Puanlama Arahğı	Puanlama Ölçütü
E- hastalıklar olarak ifade edilen psikolojik rahatsızlıklar, dijital teknoloji ve sosyal medyanın ivme kazanmasıyla had safhaya ulaşmıştır.	10	0 : Önemli bilgi ile ilgili not yok 1 : Önemli bilgi ile ilgili not var ama eksik 2 : Önemli bilgi ile ilgili not eksiksiz yazılmış
.Dijital bağımlılık, başta teknolojik araç ve uygulamaların günlük yaşantımıza olumsuz etkilerini, internet bağımlılığını, sosyal medya bağımlılığını ve dijital oyun bağımlılığını içermektedir.	10	0 : Önemli bilgi ile ilgili not yok 1 : Önemli bilgi ile ilgili not var ama eksik 2 : Önemli bilgi ile ilgili not eksiksiz yazılmış
Dijital çağın en yaygın e- hastalığı phubbing' dir. Bu hastalık akıllı telefon bağımlılığı olarak bilinir. .	10	0 : Önemli bilgi ile ilgili not yok 1 : Önemli bilgi ile ilgili not var ama eksik 2 : Önemli bilgi ile ilgili not eksiksiz yazılmış
Elektronik uykusuzluk, sağlık açısından birçok sorunu beraberinde getirmektedir. Sindirim sorunları, kronik yorgunluk, büyük ağırlara neden olur.	10	0 : Önemli bilgi ile ilgili not yok 1 : Önemli bilgi ile ilgili not var ama eksik 2 : Önemli bilgi ile ilgili not eksiksiz yazılmış
E-hastalıklarla baş etmenin en temel yolu akıllı telefon orucudur. Akıllı telefon orucu sosyal medyaya erişimi engelleyeceğinden birey daha fazla sosyalleşmeye zaman ayırır.	10	0 : Önemli bilgi ile ilgili not yok 1 : Önemli bilgi ile ilgili not var ama eksik 2 : Önemli bilgi ile ilgili not eksiksiz yazılmış

8. SINIF NOT ALMA PUANLAMA ÖLÇEĞİ

METİN 4 : AKILLI ULAŞIM SİSTEMLERİ

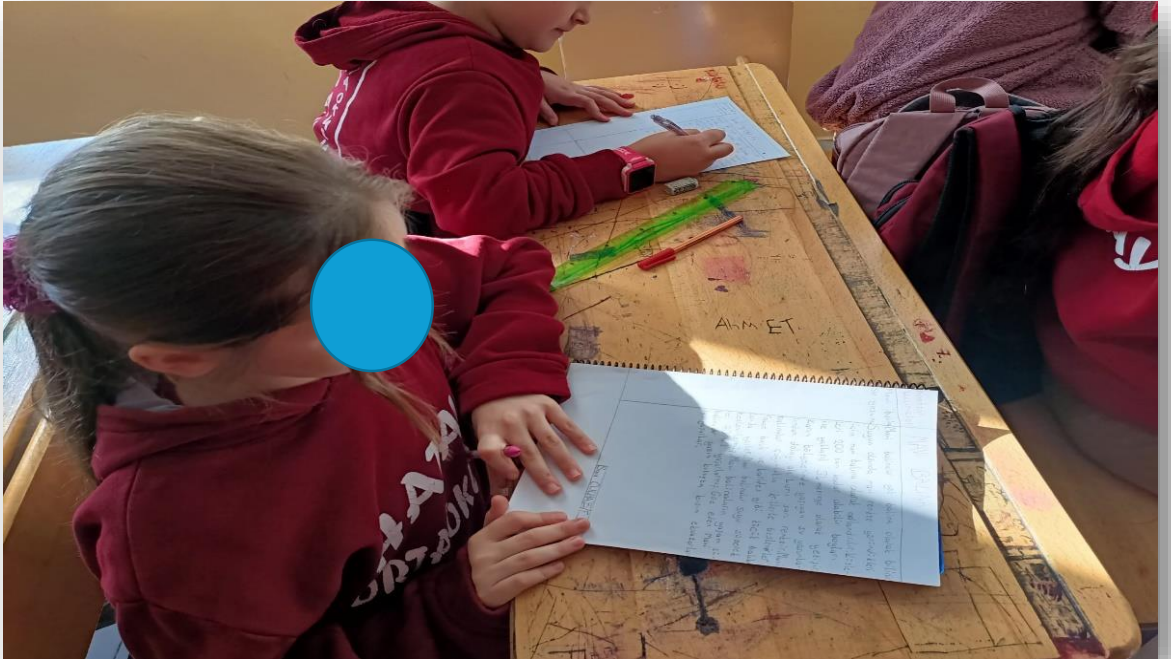
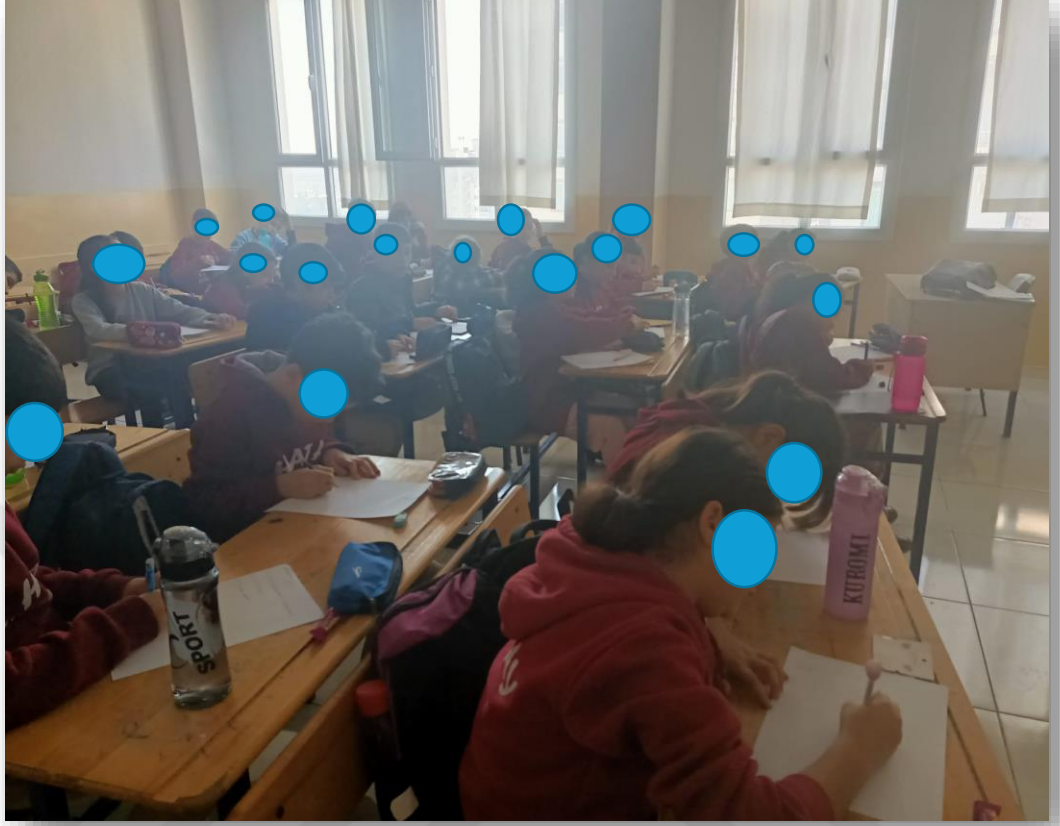
Önemli Bilgiler	Puanlama Arahğı	Puanlama Ölçütü
Ulaşım, insanların hayatında emekleme ile başlamış, tüm hayatı boyunca devam etmiş bir süreçtir. İnsanoğlu, insanlık tarihi boyunca ilk başlarda hayvan gücünü kullanmıştır.	10	0 : Önemli bilgi ile ilgili not yok 1 : Önemli bilgi ile ilgili not var ama eksik 2 : Önemli bilgi ile ilgili not eksiksiz yazılmış
.. Ulaşım sadece insanları veya yükleri bir yerden bir yere aktarma şeklinde kalmamış, bir kültürü de beraber taşımıştır. Ulaşım sayesinde bugünkü kentlerin temeli atılmış ve tüm yerleşimler ulaşım yolları üzerinde veya ulaşım sistemleri etrafında kurulmuştur.	10	0 : Önemli bilgi ile ilgili not yok 1 : Önemli bilgi ile ilgili not var ama eksik 2 : Önemli bilgi ile ilgili not eksiksiz yazılmış
. Her türlü ulaşım, ister hava yolu, ister demir yolu, ister kara yolu, ister deniz yolu -eğer deniz kıyısındaysa- kentlerde başlamakta; kentlerde son bulmaktadır..	10	0 : Önemli bilgi ile ilgili not yok 1 : Önemli bilgi ile ilgili not var ama eksik 2 : Önemli bilgi ile ilgili not eksiksiz yazılmış
Ulaşımdan beklenen, kaliteli ve düşük maliyetli olmasıdır. Kalite denildiği zaman vaktinde erişilebilir, zaman tasarrufu sağlayan veya zaman kaybını engelleyen bir sistem akla gelir. Bu sistemin oluşabilmesi için ilk önce bilgiye erişebilmek.	10	0 : Önemli bilgi ile ilgili not yok 1 : Önemli bilgi ile ilgili not var ama eksik 2 : Önemli bilgi ile ilgili not eksiksiz yazılmış
Akıllı ulaşım sistemleri, sürücü-araç, araç-yolcu, araç-araç, araç-altyapı, uydu-altyapı, uydu-araç, yolcu ve sürücü-uydu sistemlerinin birçok bileşkeninden meydana gelen bir sistemdir.	10	0 : Önemli bilgi ile ilgili not yok 1 : Önemli bilgi ile ilgili not var ama eksik 2 : Önemli bilgi ile ilgili not eksiksiz yazılmış

8. SINIF NOT ALMA PUANLAMA ÖLÇEĞİ

METİN 5 : DİLİMİZ KUŞATMA ALTINDA

Önemli Bilgiler	Puanlama Aralığı	Puanlama Ölçütü
Bir şeyi sahiplenmek, korumak, geliştirmek, sürdürülebilir kılmak için yüreğimize, beynimize silinmemecesine yerleştireceğimiz duygu " sevgi" dir. İnsanoğlunun toplumsal yaşamında, ilişkilerinde, " sevgi" nin var olma gerekliliği	10	0 : Önemli bilgi ile ilgili not yok 1 : Önemli bilgi ile ilgili not var ama eksik 2 : Önemli bilgi ile ilgili not eksiksiz yazılmış
Harfleri İngilizce telaffuzu ile dillendirmeye başladık. Taksim, " Taxim" diye yazılıyor. Bununla kalınsa iyi. Başka hiçbir dilde görülmeyen bir buluşla(!) yabancı dillere özenilerek müthiş bir yaratıcılık örnekleniyor. (Dönerchi...Eskişi gibi)	10	0 : Önemli bilgi ile ilgili not yok 1 : Önemli bilgi ile ilgili not var ama eksik 2 : Önemli bilgi ile ilgili not eksiksiz yazılmış
. Bizans döneminde Konstantinopole'den değişe değişe günün İstanbul diye gelen güzelim kentimizin adı, New İstanbul ya da The İstanbul oluvermiş.	10	0 : Önemli bilgi ile ilgili not yok 1 : Önemli bilgi ile ilgili not var ama eksik 2 : Önemli bilgi ile ilgili not eksiksiz yazılmış
Kişi mesleğini sevmese başarılı olamaz, ilerleyemez. Kendini sevmese gelişemez, mutsuz olur, çevresine yabancılaşır. Aile bireyleri arasında sevgisizlik çocuğu yalnızlığa iter.	10	0 : Önemli bilgi ile ilgili not yok 1 : Önemli bilgi ile ilgili not var ama eksik 2 : Önemli bilgi ile ilgili not eksiksiz yazılmış
Sözün özü : Dilimizden utanmayalım. Bir ulusu ulus yapan temel ögenin dil olduğunu, ulusu parçalamaya götüren yolun da önce" kültür ve dil" in yozlaşmasından başladığını unutmayalım!	10	0 : Önemli bilgi ile ilgili not yok 1 : Önemli bilgi ile ilgili not var ama eksik 2 : Önemli bilgi ile ilgili not eksiksiz yazılmış

Ek 9: Cornell ve Zihin Haritası Not Alma Tekniklerini Kullanan Öğrencilerin Resim

Anahtar
Kelimeler:

Başlık Mavi Balina

Mavi Balina
Gök Balina
Su

Mavi Balinalar başka adları gök balina olarak
adlandırılır.
Suyun altından mavi renkte görüldüğü için mavi balina adı
oldu.

Ekvator
Kutup suları
Kriller

Mavi Balinalar kütleleri 200 ton olabilir.
Mavi Balinalar boyları 34 m'dir.

Klipes

Karın bölgelerinde yaşayan su yosunları göbekleri altı
kısmı sarı renktir.

Karades

Mavi Balinalar krillerle beslenirler.

Gönde

Fakat Balık klipes olduğunu olur.

Kütle

Mavi Balinalar suyu süzerek beslenirlermiş.

Boy

Mavi Balinalar yaşam süreleri 80, 90 yıl yaşayabi-
lirler.

Yaşam

Mavi Balinalar Yazın Kutup sularında kışın denizlerde.

Süzmek

Balık

Özet Mavi Balinalar 80, 90 yaşayabilir.

Mavi renk

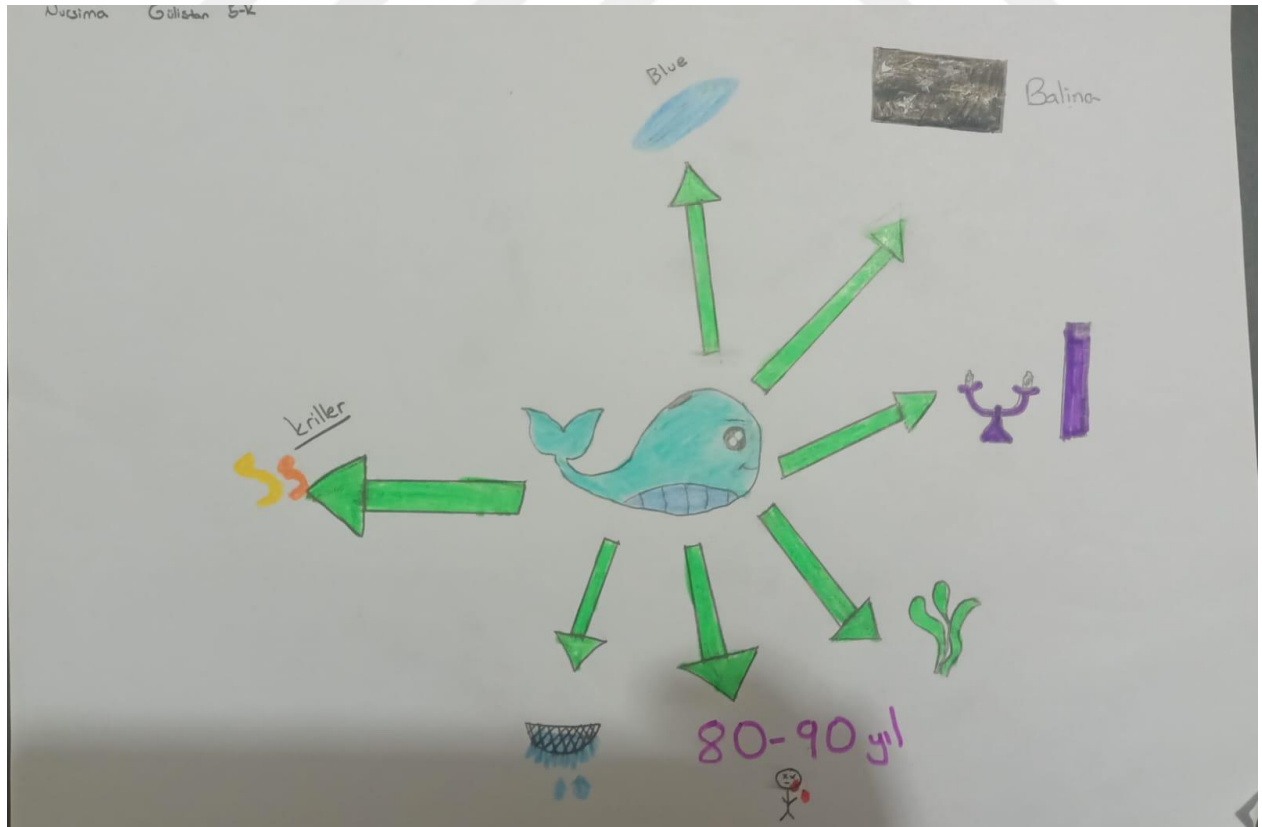
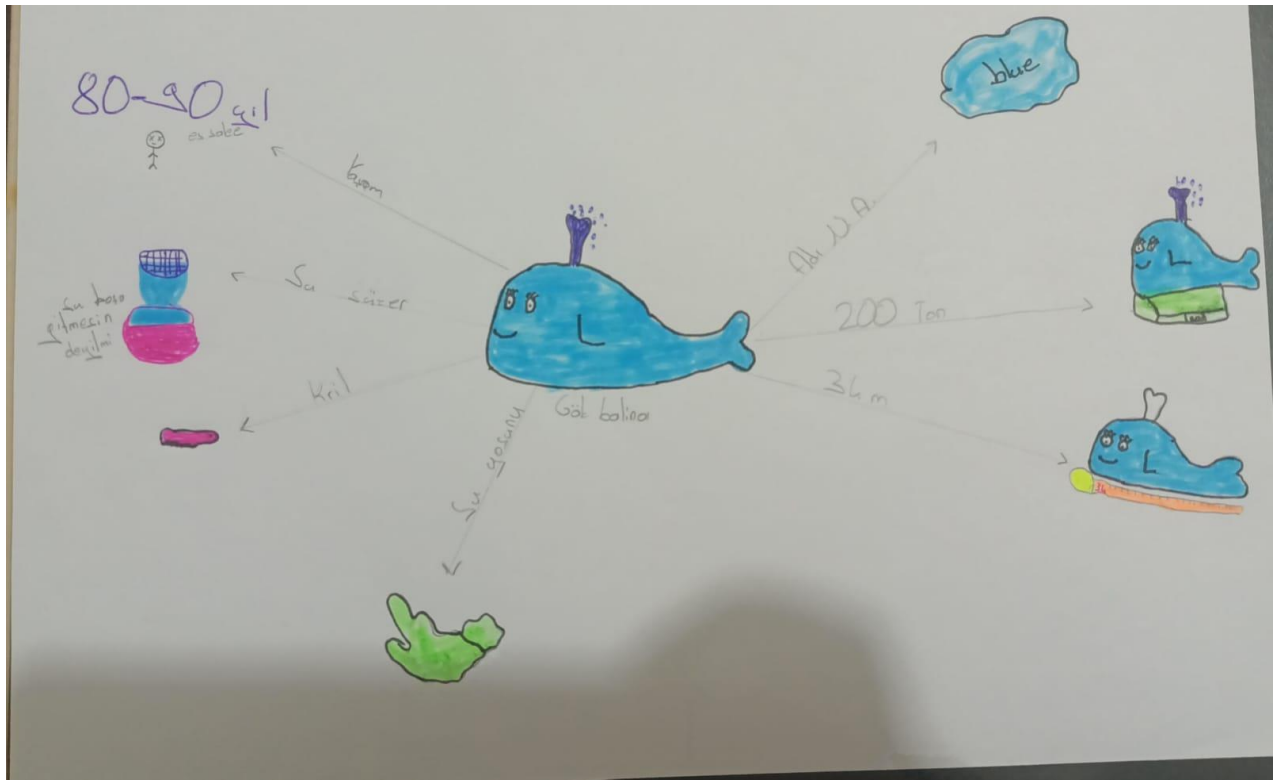
Mavi Balinalar Kutup suları kışın Ekvator.

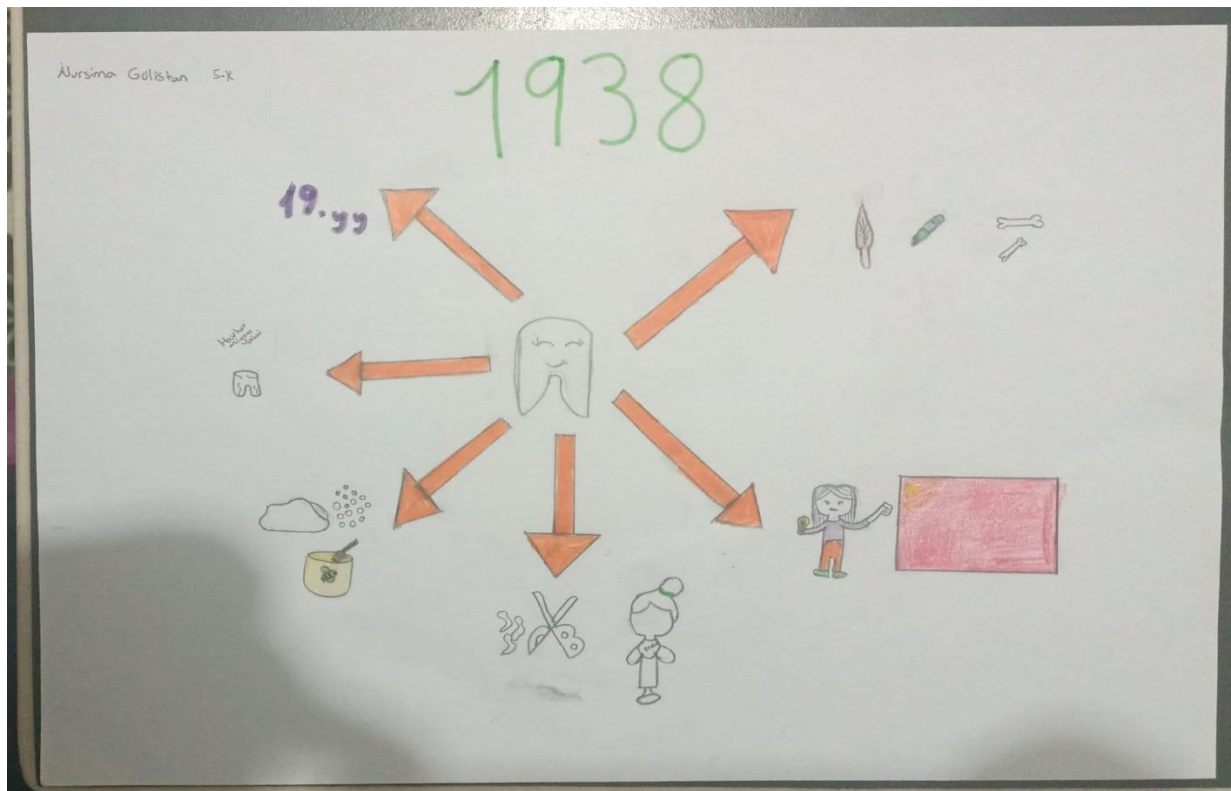
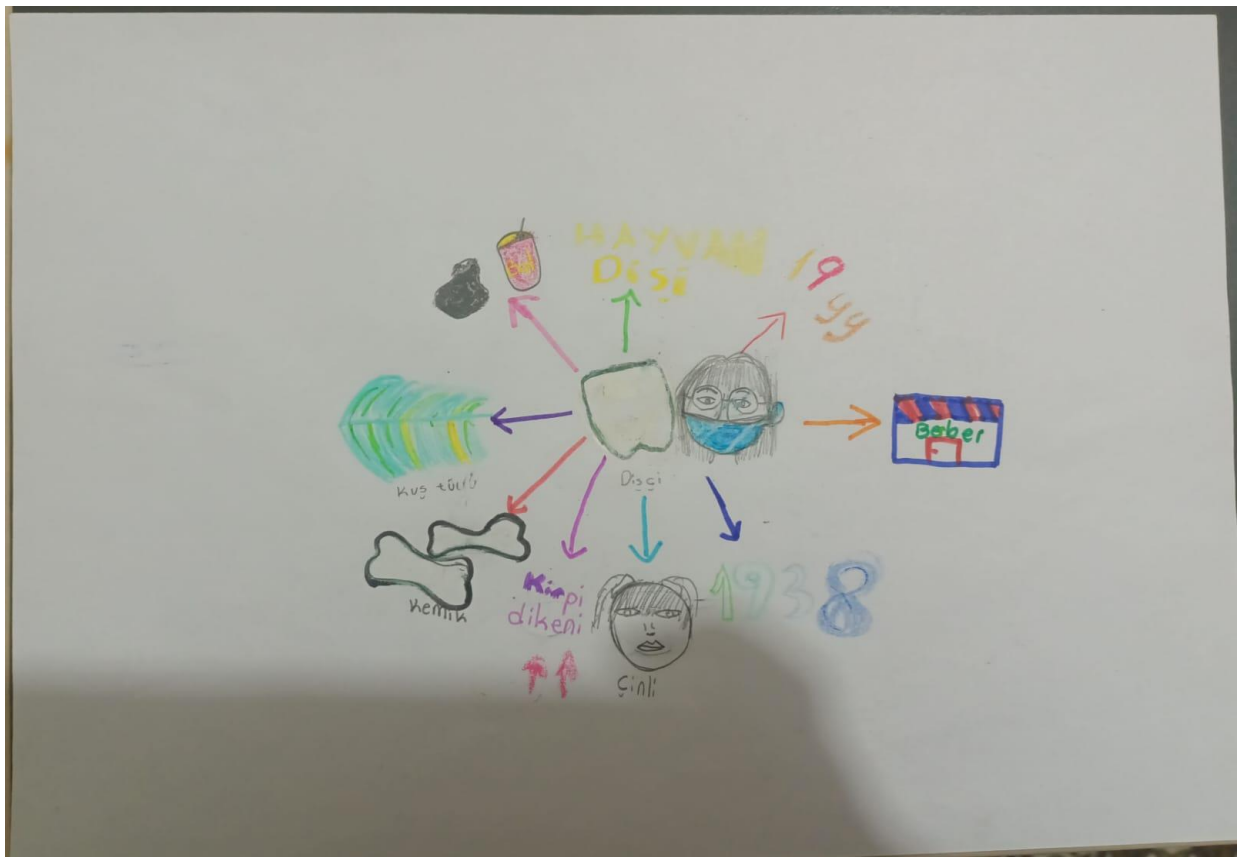
Metre

Mavi Balinalar Kütlesi 200 ton Boyu 34 metredir.

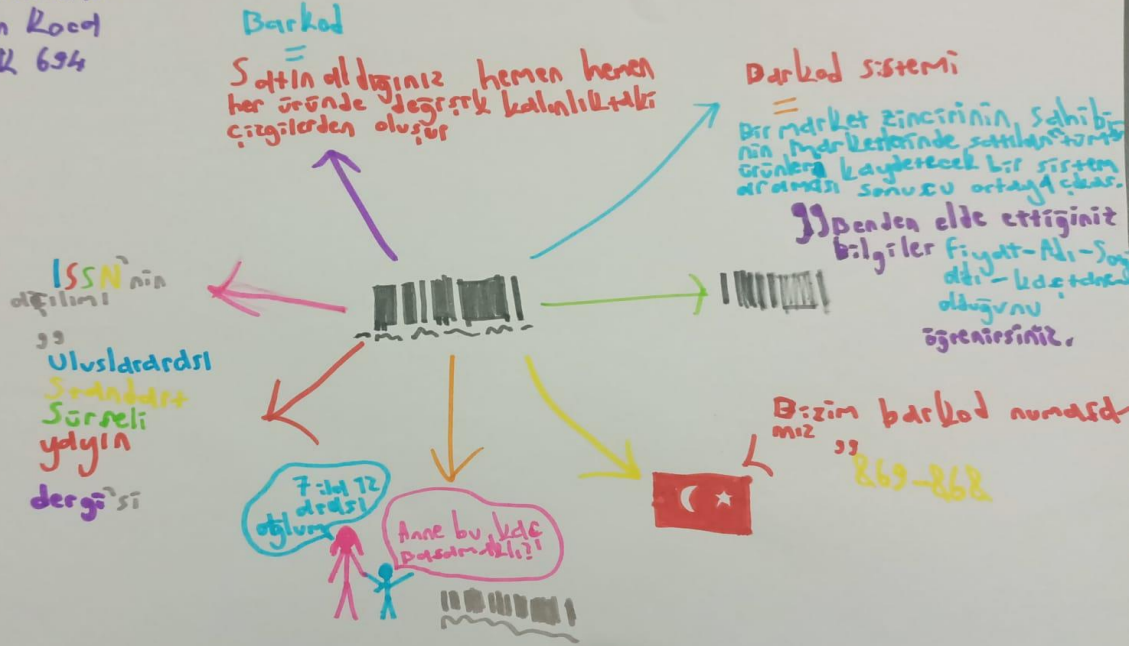
Mavi Balinalar Krillerle Beslenir.

Annotatör kelimeler	BARKOD
868 869 Barkod Market Zincir Sembol Fiyat Satış Miktar ISSN 5 basamak Dergi Stok Gizli	Satın aldığınız hemen hemen her üründe değişik kalınlıktaki çizgilerden oluşa bir sembol bulunur. Bu sembollere barko deniliyor. Barkod bir market zinciri sahibinin marketinde satılan tüm ürünlerin bilgisini kaydedecek bir sistem aranı sı sonucunda ortaya çıkmıştır. Adı fiyat satış miktarı stokta ne kadar kaldı. Bir barkod 13 rakamdan oluşur. Türkiye'nin barkod kodu 868, 869'dan başlar. Ulus- lar arası standart süreli yayın dergi numarasıdır. Üretici firmanın kodu 5 basa- mağa kadar çıkabilir en sondaki sayı kon- rol basamağıdır.
	Özet Adı fiyatı satış miktarı stoktaki sey- lere bakmaya yarar.

Muhammed
Emin Koc
5/12 694

Solunajın durması: Her çekimi

Kaydırakta kaymaması
Sağlayan kuvvet
Her çekimdir

İleri, geri

Birin kuvvet uygulaması

Destek/Kubuk Kaldırma

Dönme Eylemi

~YAPAY ZEKA~

1956
insana benzer
Siber saldırı
Makineler
Yapay Zeka
Tembellik
Algoritma
Ağ

İnsan zekasını taklit edebilir. 1956'da yapay zeka tanımı ortaya konulmuş. Konusmayı, verileri v.b. problem çözümleri yapabilir. Öğrenebilir. Öğrenme zekası insana benzer. İnsan eksikliğine neden olur, Etik sorunlara neden olur. Siber saldırılara neden olur, Casusluğa neden olur. Makinelerin insan benzeri halleri taklit etmesi, deneyimlerini taklit etmesi, yapay zeka insanın yaptığı şeyleri ve yapmadığı şeyleri yapabilir. Ve bu durum insan tembelliğine neden olur, bu durum insanları olumsuz etkiler.

1- Makinelerin insan benzeri görevleri gerçekleştirmesini, deneyimden öğrenmesini yeni girdilere uyum sağlamasını mümkün kılan sistemdir.

Yapay derin ağı algoritma yazmak

Yapay Zekanın Zararları ve Faydaları

